

Конспект по ФВСГТО за теоретичен изпит

1. Философия и социална значимост на сестринската професия.
2. История на сестринството. Възникване и развитие в България.
3. Мисия и функция на съвременната сестра.
4. Модели на сестринските теории.
5. Теория на Вирджиния Хендерсон.
6. Комуникативни умения. Комуникации в дейността на медицинската сестра.
7. Модели, свързани с понятието „здраве – болест“. Поведение на медицинската сестра.
8. Медицинска документация и отговорност на медицинската сестра.
9. Здравни заведения. Видове. Санитарно-хигиенни изисквания. ЛОР.
10. Стерилизация – видове. Организация на стерилизацията.
11. Дезинфекция – видове. Съвременни дезинфекционни средства.
12. Вътреболнични инфекции. Роля на медицинската сестра в профилактичните мероприятия за борба с вътреболничните инфекции.
13. Приемане, превеждане и изписване на болен – възрастен и дете. Санитарна обработка, настаняване, адаптация, връзка със семейството.
14. Визитация – видове. Подготовка, превеждане, извеждане.
15. Болнично легло – видове, изисквания.
16. Лична хигиена на болния – същност и значение. Видове хигиенни мероприятия.
17. Лечебно хранене. Същност и общи принципи. Видове диети.
18. Телесна температура и температурни състояния.
19. Пулс – качества, патологични отклонения.
20. Дишане – качества, патологични отклонения.
21. Наблюдение на уринирането. Патологични отклонения в микцията, диурезата и качествата на урината.
22. Наблюдение на дефекацията. Патологични отклонения.
23. Клизми. Видове. Задължения на медицинската сестра.
24. Грижи за болен с метеоризъм. Поставяне на газова тръба при възрастен и дете.
25. Същност и значение на профилактиката. Роля на медицинската сестра.
26. Здравно възпитание. Здравословен начин на живот. Борба с тютюнопушенето и токсикоманиите (алкохолизъм и наркомани).
27. Формиране на сексуална култура. Семейно планиране.
28. Профилактични прегледи на активното население. Укрепване на семейното здраве. Задачи на медицинската сестра.
29. Хранене на здравия човек. Рационално хранене.
30. Участие на медицинската сестра в профилактиката на социално значимите заболявания. Стрес – профилактика. Профилактика.
31. Профилактика на майчинството и детството.
32. Грижи при отглеждане на здравото дете. Естествено хранене на кърмаче. Препоръки на кърменето.
33. Смесено и изкуствено хранене. Захранване. Приготвяне на детски храни и млечни смеси.
34. Профилактични мероприятия в кърмаческа и ранна детска възраст.
35. Анализ и оценка на състоянието на болния.
36. Сестринска диагноза.
37. Етапи на планиране на сестринските грижи.

38. Физиолечение. Същност и значение. Видове физиолечебни процедури.
39. Лекарства. Лекарствени форми. Начини и правила за приложението им.
40. Основни изисквания и правила при вземане, съхранение и транспорт на материали за лабораторни изследвания. Преглед на гърло.
41. Инжекционно приложение на лекарство. Предимства, недостатъци. Видове инжекции. Общи правила за инжектиране.
42. Дозирание и приложение на инсулин и хепарин.
43. Кожно-диагностични проби. Туберкулинови проби.
44. Вливания. Същност. Показания. Противопоказания. Видове инфузионни разтвори.
45. Кръвни групи.
46. Подготовка за хемотрансфузия. Задължения на медицинската сестра
47. Приложение на серуми и ваксини.

Конспект по ФВСТ за практически изпит

1. Комуникативни умения. Комуникации в дейността на медицинската сестра.
2. Модели, свързани с понятието „здраве – болест“. Поведение на медицинската сестра.
3. Медицинска документация и отговорност на медицинската сестра.
4. Стерилизация – видове. Организация на стерилизацията.
5. Дезинфекция – видове. Съвременни дезинфекционни средства.
6. Болнична документация.
7. Приемане, превеждане и изписване на болен – възрастен и дете. Санитарна обработка, настаняване, адаптация, връзка със семейството.
8. Визитация – видове. Подготовка, провеждане, извеждане.
9. Приемане и предаване на дежурство. Дневен и нощен рапорт.
10. Подреждане на болнично легло – възрастен и дете.
11. Подреждане на легло с тежко болен.
12. Смяна на бельо на тежко болен.
13. Сутрешен и вечерен тоалет.
14. Тоалет на гениталиите и специален тоалет.
15. Профилактика на декубитус и мацерация.
16. Грижи за двигателната активност и физическото удобство на болния.
17. Изкуствено хранене.
18. Организация на болничното хранене. Требване. Получаване. Разпределяне на храната.
19. Хранене на тежко болен – възрастен и дете.
20. Измерване и регистриране на телесна температура.
21. Изследване и регистриране на пулс.
22. Изследване и регистриране на артериално налягане.
23. Изследване и регистриране на дишането.
24. Измерване и регистриране на диуреза и специфично тегло.
25. Дефекация – наблюдение и регистриране.
26. Наблюдение на външния вид и общото състояние на болния.
27. Техника на очистителна клизма при възрастен и дете.
28. Грижи при болен с метеоризъм. Поставяне на газова тръба на възрастен и дете.

29. Хигиенни грижи за кърмаче. Къпане, специален тоалет на очи, уши, устна кухина и кожни кълки.
30. Естествено хранене на кърмаче. Преимущества на кърменето.
31. Смесено и изкуствено хранене. Захранване. Приготвяне на детски храни и млечни смеси.
32. Профилактични мероприятия в кърмаческа и ранна детска възраст.
33. Анализ и оценка на състоянието на болния.
34. Сестринска диагноза.
35. Изработван на план за сестрински грижи.
36. Превръзка на глава и тил.
37. Превръзка на горен крайник.
38. Превръзка на долен крайник.
39. Превръзка на гърди.
40. Местно приложение на топлина.
41. Местно приложение на студ.
42. Правила и отговорност на медицинската сестра при изписване на лекарства.
43. Отговорност на медицинската сестра при получаване, разпределяне и съхранение на лекарствата. Спешен шкаф.
44. Ентерално приложение на лекарства.
45. Парентерално приложение на лекарства.
46. Основни изисквания и правила при вземане, съхранение и транспорт на материали за лабораторни изследвания – кръв, урина, носен, гърлен, ушен, раневи секрет, храчки.
47. Подготовка за инжектиране. Аспириране от ампула, флакон и банка.
48. Подкожна инжекция – правила и техника.
49. Дозиране на инсулин и хепарин.
50. Правила и техника на въвкожна инжекция.
51. Мускулна инжекция – правила и техника.
52. Венозна инжекция – правила и техника.
53. Разтваряне и дозиране на антибиотици.
54. Кожно-диагностични проби. Туберкулинови проби.
55. Правила и техника на венозно вливане.
56. Определяне на кръвни групи. Задължения на медицинската сестра.
57. Подготовка за хемотрансфузия. Задължения на медицинската сестра.

ЛИТЕРАТУРА

Основна:

1. Бакалов, Й. Грижи за болното дете и сестринска техника, София, МФ, 1990
2. Белоев, Й. Грижи за болния и сестринска техника, София, МИ АРСО, 2000
3. Василева, Н., Професията медицинска сестра – мотивация и призвание, МУ-София, ЦМБ, С., 2015 г.
4. Виткова, Н. Ръководство по сестринска диагноза. Плевен, 2001

5. Желева Е. и колектив, Учебно-практически занятия по общи сестрински и акушерски грижи. ИК Комливес, София 2003
6. Желева Е. Учебно-практически занятия по общи сестрински грижи. Учебник. Кн. 1. ЛИТЕРА ПРИНТ, Стара Загора, 2005
7. Желева, Е. Методика на практическата подготовка на медицинските специалисти. Монография. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
8. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
9. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. 2-ра книга. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
10. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи: Теоретични аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2008
11. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. 1-ва книга. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2011
12. Желева Е. Сестрински и акушерски грижи – философски аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2013
13. Желева, Е. Методика на обучението по здравни грижи. Монография. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2019
14. Кръстева, Н., Теоретични основи на сестринските грижи, Пловдив, 2005
15. Младенова, С. Персонализираната медицина: предизвикателства, очаквания, възможности - София, изд. Централна медицинска библиотека, 2015. ISBN 978-954-9318-56-2 – 2015.
16. Мухина, С., Тарновская, И. Теоретични основи на сестринските грижи, Издателски център на МУ – Плевен, 2006

Допълнителна

1. Тодоров, В. Вътрешни болести. Издателски център МУ – Плевен, 2002. Дата: 29.07.2011
2. Милчева, Х. и кол. Сестрински и акушерски грижи, Учебно пособие за МК, Ст. Загора, КОТА, 2004
3. Митова, М., Методика на обучението по практика. График Консулт, София, 1998
4. Попов, Т., Милчева Х., Петрова Г. Принципи и методика на обучението, Учебник за медицински сестри и акушерки, Пловдив, 2006
5. Радев, Д. Операционна и превързочна техника: Учебник за операционни медицински сестри и акушерки. София: Горекс Прес, 2002
6. Стамболова, И., Чанева, Г. Технически фишове и протоколи за здравни грижи, София, 2004
7. Танев Е., Манов, Е. и кол. Ръководство за манипулации в медицинската практика. Ст. Загора, 2000
8. Тончева, Ц. Ръководство по специални сестрински грижи. Плевен, 2001
9. Хаджиев, А. Карагъзов И. Акушерство: За студенти по медицина. София: МФ
10. Юркова, К. и кол. Наръчник за медицински сестри в извънболничната помощ. София: Филвест, 2000
11. Hamilton Gill., First Aid for Children, DK Publishing, Inc, 2006
12. Robinson J., Hendler C, Nursing Procedures made Incredibly Easy, SpringHouse, PA, 2008

13. Schilling J., Nursing Facts made Incredibly Quick, Lippincott Williams & Wilkins, 2008
14. V. Allum, P. McGarr Cambridge English for Nursing, 2010.
15. V. Allum, P. McGarr , E. Jeremy Day Cambridge English for Nursing, 2008.

Конспект по Сестрински грижи при болни с хирургични заболявания

1. Сестрински грижи в операционен блок.
2. Подготовка на превързочен материал за стерилизация – правила и техника на извършване.
3. Подготовка на операционно бельо за стерилизация.
4. Подготовка на операционно облекло за стерилизация.
5. Запознаване с общ хирургичен инструментариум.
6. Запознаване със специален хирургичен инструментариум.
7. Подготовка на хирургичен инструментариум за стерилизация.
8. Хирургична обработка на ръцете.
9. Обличане на операционно облекло.
10. Подготовка на инструментална масичка за операция.
11. Сестрински грижи при подготовка на болен за анестезия.
12. Подготовка на апаратура и анестезиологична масичка за операция.
13. Обработване на асептична рана.
14. Сваляне на конци от оперативна рана.
15. Обработване на септична рана.
16. Специални сестрински грижи за болни с операции на стомашно-чревния тракт.
17. Специални сестрински грижи за болни с операции на коремната стена.
18. Специални сестрински грижи за болни с операции на черния дроб.
19. Специални сестрински грижи за болни с операции на жлъчен мехур.
20. Специални сестрински грижи за болни с операции на жлъчните пътища.
21. Специални сестрински грижи за болни с операции на панкреаса.
22. Специални сестрински грижи за болни с операции на сърдечносъдовата система.
23. Специални сестрински грижи за болни с урологични операции.
24. Специални сестрински грижи за болни с нервно-хирургични операции.
25. Подготовка за изследвания и специални сестрински грижи при пациенти със заболявания на опорно-двигателния апарат.
26. Специални сестрински грижи в травматологията.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Димитрова, А., Мениджмънт на грижите при изгаряне, С., МУ-София, ЦМБ, С., 2019
2. Илиева, М., Здравни грижи за пациенти с коремна травма, МУ-София, ЦМБ, С., 2019
3. Белоев, Й. Грижи за болния и сестринска техника, МИАРСО София 2000
4. Желева Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. Габрово, 2007
5. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 2. Габрово, 2007
6. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – теоретични аспекти Габрово, 2008.
7. Желева, Е. Учебно-практически занятия по общи сестрински грижи. Учебник. Кн. 1. ЛИТЕРА ПРИНТ, Стара Загора, 2005
8. Желева, Е. Методика на практическата подготовка на медицинските специалисти. Монография. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007

9. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи: Практико-приложни аспекти. Кн. 1. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
10. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи (практико-приложни аспекти). Кн. 2. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
11. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи: Теоретични аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2008
12. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи: практико-приложни аспекти. Кн. 1. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2011
13. Желева, Е. Сестрински и акушерски грижи – философски аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2013
14. Желева, Е. Методика на обучението по здравни грижи. Монография. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2019
15. Радев, Д. Операционна и превързочна техника. Учебник за операционни медицински сестри и акушерки. София: Горекс Прес, 2002
16. Радев, Д. Хирургически болести. Учебник за операционни медицински сестри и акушерки. София: Горекс Прес, 2002
17. Младенова, С. Педагогика, първа част: Теория на възпитанието, под. ред. на Т. Попов – Габрово, 2018, изд. „ЕКС-ПРЕС”, ISBN 978-954-490-585-9.
18. Младенова, С. Педагогика, втора част: Теория на обучението Дидактика, под. ред на Т. Попов - Габрово, 2015, изд. „ЕКС-ПРЕС”, ISBN 978-954-490-464-7.
19. Младенова, С. Методика на обучението по практика по специалностите от професионално направление „Здравни грижи” - София, изд. Централна медицинска библиотека, 2015. ISBN 978-954-9318-53-1 – 2015.
20. Младенова, С. Методика на обучението по практика по специалностите от професионално направление „Здравни грижи”, София, изд. Централна медицинска библиотека, 2015, ISBN 978-619-7491-20-3.

Допълнителна

1. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 3. Габрово 2012 г.

Конспект за теоретичен изпит по Сестрински грижи при болни със соматични заболявания

1. Участие на медицинската сестра в подготовката и провеждането на основните изследвания при болестите на дихателната система.
2. Специални грижи при болни с пневмонии.
3. Специални грижи при болни с пристъп от бронхиална астма.
4. Специални грижи при болни с кръвохрак. Специални грижи при болни с белодробна емболия.
5. Специални грижи при болни с плеврални изливи.
6. Специални грижи при болни с остра и хронична обострена дихателна недостатъчност.
7. Участие на медицинската сестра в подготовката и провеждането на основните изследвания при болестите на сърдечносъдовата система.
8. Специални грижи при болни с ИБС – ангина пекторис и остър инфаркт на миокарда.
9. Специални грижи при болни с хипертонична криза. Специални грижи при болни с остра левостранна сърдечна недостатъчност – белодробен оток.
10. Специални грижи при болни с остра циркулаторна недостатъчност – кардиогенен шок. Специални грижи при болни с хронична сърдечна недостатъчност – IV ФК.
11. Специални грижи при болни с внезапна сърдечна смърт – кардиопулмонална ресуситация.
12. Участие на медицинската сестра в подготовката и провеждането на основните изследвания при болестите на ендокринната система.
13. Специални грижи при болни със захарен диабет, хипергликемична и хипогликемична кома.
14. Специални грижи при болни с тиреотоксична криза.
15. Специални грижи при болни с остра надбъбречна недостатъчност (адисонова криза).
16. Подготовка на болния за изследване със заболявания на храносмилателната система.
17. Специални сестрински грижи при пациенти със заболявания на храносмилателната система.
18. Подготовка на болен за изследване със заболявания на черния дроб, жлъчните пътища и панкреаса.
19. Специални сестрински грижи при пациенти със заболявания на черния дроб, жлъчните пътища и панкреаса.
20. Подготовка на болен за изследване със заболявания на отделителната система.
21. Специални сестрински грижи при болни със заболявания на отделителната система.
22. Подготовка на болен за изследване със заболявания на кръвта и кръвотворните органи.
23. Специални сестрински грижи при болни със заболявания на кръвта и кръвотворните органи.
24. Подготовка на болен за изследване при болестите на ставите и костите.
25. Специални сестрински грижи за пациент със заболявания на костите и ставите.
26. Участие на медицинската сестра в подготовката и провеждането на основните методи за почистване на входната врата при остри интоксикации.
27. Специални грижи при болни с остри интоксикации.

28. Специални грижи при болни с анафилактични реакции и шок.

**Конспект за практически изпит по Сестрински грижи
при соматични заболявания**

1. Подготовка и провеждане на основните изследвания при болестите на дихателната система.
2. Специални грижи при болни с пневмонии.
3. Специални грижи при болни с пристъп от бронхиална астма.
4. Специални грижи при болни с кръвохрак.
5. Специални грижи при болни с остра и хронична обострена дихателна недостатъчност.
6. Специални грижи при болни с белодробна емболия.
7. Подготовка и провеждане на основните изследвания при болестите на сърдечносъдовата система.
8. Специални грижи при болни с ИБС – ангина пекторис и остър инфаркт на миокарда.
9. Специални грижи при болни с хипертония и хипертонична криза.
10. Специални грижи при болни с остра левостранна сърдечна недостатъчност – белодробен оток.
11. Специални грижи при болни с остра циркулаторна недостатъчност – кардиогенен шок.
12. Специални грижи при болни с хронична сърдечна недостатъчност – IV ФК.
13. Специални грижи при болни с внезапна сърдечна смърт – кардиопулмонална ресуситация.
14. Подготовката и провеждането на основните изследвания при болестите на ендокринната система.
15. Специални грижи при болни със захарен диабет, хипергликемична и хипогликемична кома.
16. Специални грижи при болни с тиреотоксикоза и тиреотоксична криза.
17. Специални грижи при болни с остра надбъбречна недостатъчност (адисонова криза).
18. Подготовка и провеждане на основните изследвания при болестите на стомашно-чревния тракт.
19. Специални грижи при болни с кръвоизливи.
20. Специални грижи при болни с остри гастрити и язвена болест.
21. Специални грижи при болни с холелитиаза и жлъчна колика.
22. Специални грижи при болни с чернодробна цироза.
23. Подготовка и провеждане на основните инструментални и функционални изследвания при болестите на отделителната система.
24. Специални грижи при болни с остра бъбречна недостатъчност.
25. Специални грижи при болни с хронична бъбречна недостатъчност.
26. Специални грижи при болни на хронична диализа и перитонеална диализа.
27. Специални сестрински грижи при болни с пиелонефрит и гломерулонефрит.
28. Участие на медицинската сестра в подготовката и провеждането на основните изследвания при болестите на кръвта.
29. Специални грижи при болни с анемии.

30. Специални грижи при болни с левкоза и химиотерапия.
31. Специални грижи при болни с химиотерапия.
32. Участие на медицинската сестра в подготовката и провеждането на основните изследвания при болестите на ставите и костите.
33. Специални грижи при болни с ревматоиден артрит.
34. Специални грижи при болни със ставни деформации.
35. Участие на медицинската сестра в подготовката и провеждането на основните методи за почистване на входната врата при остри интоксикация.
36. Специални грижи при болни с остри интоксикации.
37. Специални грижи при болни с анафилактични реакции и шок.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Стамболова, И. Сестрински грижи при соматични заболявания, МУ-София, ЦМБ, С., 2012
  2. Иванова, Д., Организационни аспекти на болничното лечение при пациенти с остър миокарден инфаркт, МУ-София, ЦМБ, С., 2020
  3. Александрова, М., и кол., Грижи за болния и сестринска техника, МУ-София, ЦМБ, С., 2015
  4. Коларски, В. Вътрешни болести за МК. София, МФ, 2002
  5. Милчева, Х. и кол. Сестрински и акушерски грижи. Учебно пособие за МК. Ст. Загора, КОТА 2004
  6. Тодоров, В. Вътрешни болести: Ръководство за мед. Колежи. Плевен. Издателски център ВМИ – Плевен, 2010
  7. Тончева, С., П. Загорчев, Т. Цветкова, С. Борисова, Наръчник за медицински сестри в извънболничната помощ, под ред. на К. Юрукова. София: ФИЛВЕСТ, 2000
  8. Белоев, Й. Грижи за болния и сестринска техника. МИАРСО, София, 2000
  9. Желева Е. Учебно-практически занятия по общи сестрински грижи. Учебник. Кн. 1. ЛИТЕРА ПРИНТ, Стара Загора, 2006
  10. Желева, Е. Методика на практическата подготовка на медицинските специалисти. Монография. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
  11. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти – Кн. 2. Габрово 2007
  12. Желева, Е., Общи и специални сестрински грижи – теоретични аспекти. Габрово 2008
  13. Зобева, Е. Вътрешни болести, Учебник за медицински сестри., София, МФ, 1990
  14. Иванов, Н., Н. Колев. Интензивна терапия при вътрешните болести. IP Bulgaria, София, 2007
- Хендерсон В. Основни принципи на сестринските грижи, Плевен, ИЦВМИ, 2003

Допълнителна

1. Бакалов, Й. Грижи за болното дете и сестринска техника. София, МФ, 1990
2. Спасова, Н. Палиативни грижи. София, 2004
3. Танев, Е., Манов, Е. и колектив. Ръководство за манипулации в мед. практика, Ст. Загора, 2000

Конспект за теоретичен изпит по Сестрински грижи при болни с онкологични заболявания

1. Методи на изследване на онкоболни пациенти.
2. Специални сестрински грижи при хирургично лечение на онкоболни пациенти.
3. Специални сестрински грижи при лъчелечение на онкоболни пациенти.
4. Специални сестрински грижи при лекарствено лечение на онкоболни пациенти.
5. Специални сестрински грижи при генна и антиангиогенна терапия, прилагана на онкоболни пациенти.
6. Специални сестрински грижи при спешни и неотложни състояния в онкологията.
7. Специални сестрински грижи, прилагани за онкоболни пациенти с инфекции.
8. Социално-терапевтична помощ при пациенти с онкологични заболявания. Психосоциални и правни аспекти, прилагани при онкоболния пациент.

Конспект за практически изпит по Сестрински грижи при болни с онкологични заболявания

1. Методи на изследване на онкоболни пациенти. Онкологично досие.
2. Специални сестрински грижи при хирургично лечение на онкоболни пациенти.
3. Специални сестрински грижи при лъчелечение на онкоболни пациенти.
4. Специални сестрински грижи при лекарствено лечение на онкоболни пациенти.
5. Специални сестрински грижи при генна и антиангиогенна терапия, прилагана на онкоболни пациенти.
6. Специални сестрински грижи при спешни и неотложни състояния в онкологията.
7. Специални сестрински грижи, прилагани за онкоболни пациенти с инфекции.
8. Социално-терапевтична помощ при пациенти с онкологични заболявания. Психосоциални и правни аспекти, прилагани при онкоболния пациент. Профилактика на онкологичните заболявания.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Добрилова, П., Сестрински грижи за пациенти с онкологични заболявания, МУ-София, ЦМБ, С., 2020
2. Младенова, С. Здравно възпитание В: Педагогика, първа част: Теория на възпитанието. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2018
3. Желева, Е. Учебно-практически занятия по общи сестрински грижи. Учебник. Кн. 1. ЛИТЕРА ПРИНТ, Стара Загора, 2005
4. Желева, Е. Методика на практическата подготовка на медицинските специалисти. Монография. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
5. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
6. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 2. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
7. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – теоретични аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2008

8. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2011
9. Желева Е. Сестрински и акушерски грижи – философски аспекти. Учебник. Кн. 3. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2013
10. Желева, Е. Методика на обучението по здравни грижи. Монография. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2019

Допълнителна

1. Черноземски, Ив. и Т. Шипков. Онкология. Сиела, София, 2001

Конспект за теоретичен и практически изпит по Сестрински грижи в педиатрията

1. Основни принципи на профилактика в детската възраст.
2. Роля, задачи и участие на медицинската сестра при провеждане на профилактичните мероприятия в кърмаческа възраст.
3. Роля, задачи и участие на медицинската сестра при провеждане на профилактичните мероприятия в ранна детска възраст.
4. Роля, задачи и участие на медицинската сестра при провеждане на профилактичните мероприятия в детска възраст.
5. Роля, задачи и участие на медицинската сестра при провеждане на профилактичните мероприятия в училищна възраст.
6. Методи на изследване в педиатрията.
7. Изкуствено хранене при деца. Хранене със сонда.
8. Хранене на кърмаче – видове. Приготвяне на храни в кърмаческа възраст.
9. Основен тоалет на новородено.
10. Частичен тоалет на новородено.
11. Къпане и обличане на кърмаче.
12. Масаж в кърмаческа възраст.
13. Гимнастика в кърмаческа възраст.
14. Физиолечебни процедури при кърмаче и дете.
15. Специални сестрински грижи при деца със заболявания на дихателната система.
16. Специални сестрински грижи при деца със заболявания на храносмилателната система.
17. Специални сестрински грижи при деца със заболявания на сърдечносъдовата система.
18. Специални сестрински грижи при деца със заболявания на отделителната система.
19. Специални сестрински грижи при деца със заболявания на нервната система.
20. Специални сестрински грижи при деца със заболявания на ендокринната система и обмяната на веществата.
21. Специални сестрински грижи при деца със заболявания на кръвта, кръвотворния апарат и лимфната система.
22. Специални сестрински грижи при спешни състояния в педиатрията.
23. Медико-социални проблеми в педиатрията.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Терзиева, Г., Сестрински грижи в педиатрията, 2013
2. Добрилова, П., Г. Янкова, Педиатриатрични сестрински грижи, МУ-София, ЦМБ, С., 2020
3. Атанасов, Ат. Основи на интензивната терапия в детската възраст. Пловдив, ИК, ВАП, 2001.
4. Желева, Е. Методика на практическата подготовка на медицинските специалисти. Монография. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007

5. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
6. Желева, Е. Сестрински и акушерски грижи – философски аспекти. Учебник. Кн. 3. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2013
7. Мумджиев, Г. Детски болести, София 2000

Допълнителна

8. Мумджиев, Н. Амбулаторна педиатрия, София, СОФИ "Р" 2000
9. Танев, Е., Манов, Е. и колектив. Ръководство за манипулации в медицинската практика, Ст. Загора, 2000
10. Хендерсон, В. Основни принципи на сестринските грижи. Плевен, ИЦВМИ, 2003
11. Хертл, М. и колектив. Наръчник по детски болести, София, ЕМАС, 1999

Конспект за теоретичен и практически изпит по Сестрински грижи за неврологично болни

1. Клинично изследване в неврологията.
2. Невроизобразяващи методи в неврологията. Подготовка на пациента.
3. Неврофизиологични методи на изследване.
4. Лумбална пункция. Ликворна диагностика.
5. Специални сестрински грижи при пациенти с мозъчно-съдова болест.
6. Специални сестрински грижи при пациенти с исхемични мозъчни инсулти.
7. Специални сестрински грижи при пациенти с хеморагични мозъчни инсулти.
8. Специални сестрински грижи при пациенти със субарахноидални кръвоизливи.
9. Специални сестрински грижи при пациенти със заболявания на периферната нервна система.
10. Специални сестрински грижи при пациенти с множествена склероза и други демиелинизиращи заболявания.
11. Специални сестрински грижи при пациенти с ДЦП.
12. Специални сестрински грижи при пациенти с дегенеративни заболявания на нервната система.
13. Паркинсонова болест. Тремори.
14. Специални сестрински грижи при пациенти с епилепсия.
15. Специални сестрински грижи при пациенти със синдрома на деменциите.
16. Болест на Алцхаймер и други деменции.
17. Специални сестрински грижи при пациенти с неврогенна болка. Лечебни мероприятия и обучение на пациента.
18. Специални сестрински грижи при пациенти с тумори на нервната система.
19. Специални сестрински грижи при спешни състояния в неврологията.
20. Специални сестрински грижи при пациенти с травми на нервната система.
21. План за сестрински грижи за пациент със заболяване на нервната система.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Александрова, М., и кол. Грижи за болния и сестринска техника. МУ – София, ЦМБ, С., 2015
2. Бикова-Иванова, П. Основни аспекти и приоритети на здравните грижи в дома, МУ – София, ЦМБ, С., 2015
3. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – теоретични аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2008
4. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
5. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 2. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007

6. Желева, Е. Сестрински и акушерски грижи – философски аспекти. Учебник. Кн. 3. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2013

Допълнителна

1. Танев, Е., Манов, Е. и колектив. Ръководство за манипулации в медицинската практика, Ст. Загора, 2000
2. Хендерсон, В. Основни принципи на сестринските грижи, Плевен, ИЦВМИ, 2003

Конспект по Сестрински грижи за психично болни

1. Умения, компетенции и особености в организацията на работа на психиатричната медицинска сестра.
2. Методи на изследване в психиатрията. Участие на медицинската сестра при снемане на анамнеза и психичен статус. Работа с психометрични методи за изследване на тревожността, агресията и интелекта. Провеждане на психиатрично интервю.
3. Приемане, превеждане и изписване на психично болен пациент. Взаимоотношения с близките на пациента.
4. Терапевтична среда и общуване с психиатрията. Вземане на информирано съгласие. Работа в психиатричен медицински екип.
5. Терапия на психичните заболявания. Основни методи на лечение.
6. Подготовка и извършване на електроконвулсивна терапия – роля и място на медицинската сестра.
7. Специални сестрински грижи при пациенти с органични и симптоматични психични разстройства.
8. Специални сестрински грижи при пациенти с шизофрения.
9. Специални сестрински грижи при пациенти с афективни разстройства.
10. Специални сестрински грижи при пациенти с невротични разстройства, свързани със стреса и соматоформни разстройства.
11. Специални сестрински грижи при пациенти с разстройства, свързани със злоупотреба с психоактивни вещества, алкохол и наркотични вещества.
12. Специални сестрински грижи при пациенти с опит за самоубийство.
13. Специални сестрински грижи при пациенти с разстройство в хранителното поведение.
14. Специални сестрински грижи при пациенти със сексуални разстройства.
15. Специални сестрински грижи при пациенти с разстройство в съня.
16. Специални сестрински грижи при пациенти с психични разстройства в напреднала и старческа възраст.
17. Специални сестрински грижи при пациенти с умствена изостаналост.
18. Специални сестрински грижи при психични разстройства в детска възраст.
19. Поведение на медицинската сестра при спешни състояния в психиатрията.
20. Оценка на риск от автоагресия, себеувреждащо поведение и суицид.
21. Оценка на риск от агресия, девиантно поведение. Техники за справяне с агресивно болен пациент.
22. Рехабилитация и ресоциализация на лица с психични разстройства.
Трудотерапия.
23. Психопрофилактика. Ранни признаци на психопатологията. Обучение на пациентите и семействата им за разпознаване и справяне с тях.
24. Индивидуална, групова и семейна психотерапия – роля и място на медицинската сестра.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007

2. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 2. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
3. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – теоретични аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2008
4. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2011
5. Желева, Е. Сестрински и акушерски грижи – философски аспекти. Учебник. Кн. 3. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2013
6. Василева, Н. Професията медицинска сестра – мотивация и призвание. МУ – София, ЦМБ, С., 2015

Допълнителна

1. Ритър, С. Ръководство по психиатрично сестринство. Изд. Фондация „Невронауки и поведение“, 1995
2. Йорданов, Б., Иванов, В. Нервни и психически болести за медицински сестри. Учебник. Медицина и физкултура, 1989
3. Николкова, С., Маринов П. Психиатрия, психология и психотерапия – ръководство за общопрактикуващи лекари. Медицина, 2002
4. Писева, Д. (под ред) Психиатрия. Учебник. Мед. изд. Арсо, 2005
5. Баркър, П., Болдушн С. Етични проблеми в психичноздравната помощ. БПА, 1999
6. Онийт, С. Водене на случай в психиатричната практика. БПА, 1999
7. Иванов, В. Социална психиатрия. Медицина и физкултура, 1989

Конспект за теоретичен и практически изпит по Сестрински грижи за родилка и новородено

1. Първи грижи за новороденото дете в родилна зала. Apgar score.
2. Първи грижи за новороденото дете в ОНД.
3. Хранене на новороденото в адаптационния период. Кърмене на новороденото дете.
4. Новородено дете с повишен риск – недоносени новородени.
5. Новородено дете с повишен риск – новородени с по-високо телесна маса.
6. Новородено дете с повишен риск – преносени новородени.
7. Новородено дете с повишен риск – новородени от многоплодна бременност.
8. Новородено дете с повишен риск – новородени в депресивно състояние.
9. Родови травми.
10. Грижи за новороденото дете с изразени физиологични състояния. Адаптационен синдром.
11. Ваксинации и имунизации на новороденото дете в ОНД.
12. Тоалет и заболявания на пъпния остатък.
13. Специални сестрински грижи при новородено с физиологична жълтеница.
14. Специални сестрински грижи при новородено с хемолитична болест.
15. Специални сестрински грижи при новородено с инфекции.
16. Охрана на майчинството и детството.
17. Профилактика на генетичните заболявания. Задължения и отговорности на медицинската сестра при провеждане на медико-генетична консултация.
18. Здравнопросветна дейност за формиране на сексуална култура и семейно планиране.
19. Специални сестрински грижи за родилката в ранния следплацентарен период.
20. Специални сестрински грижи за родилка с нормален послеродов период.
21. Специални сестрински грижи за родилка с цезарово сечение.
22. Специални сестрински грижи за родилка с патология в лактацията.
23. Специални сестрински грижи за родилка с пуерперални инфекции на външни полови органи.
24. Специални сестрински грижи за родилка с пуерперални инфекции на вътрешни полови органи.
25. Задължения и отговорности на медицинските специалисти при провеждане на детска консултация

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Милчева, Х. Основи на сестринските и акушерските грижи, Стара Загора, 2009
2. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
3. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 2. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
4. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – теоретични аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2008
5. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико - приложни аспекти. Кн. 1. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2011
6. Желева, Е. Сестрински и акушерски грижи – философски аспекти. Учебник. Кн. 3. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2013

Допълнителна

1. Петков, Г. Детски болести. Учебник за студенти в бакалавърски програми по медицински специалности и социални дейности, 2009
2. Михов, Х. Диагностично-терапевтични манипулации в педиатрията, 1989

**Конспект за теоретичен и практически изпит
по Сестрински грижи при очни, ушно-носно и гърлени заболявания**

1. Основни методи на изследване в офталмологията.
2. Специални сестрински грижи при пациенти с възпалителни заболявания на окото.
3. Специални сестрински грижи при пациенти с глаукома.
4. Специални сестрински грижи при пациенти с очен травматизъм. Поведение при спешен случай.
5. Специални сестрински грижи при пациенти с алергични заболявания на окото.
6. Предоперативна подготовка и следоперативни грижи за пациенти с очни операции.
7. Средства за очна корекция.
8. Методи за изследване на ухото.
9. Специални сестрински грижи при пациенти със заболявания на ухото.
10. Методи за изследване на носа и околоносните кухини.
11. Специални сестрински грижи при пациенти със заболявания на носа.
12. Методи за изследване на фаринкса.
13. Специални сестрински грижи при пациенти със заболявания на фаринкса.
14. Методи за изследване на ларинкса.
15. Специални сестрински грижи при пациенти със заболявания на ларинкса.
16. Методи за изследване на трахеята.
17. Специални сестрински грижи при пациенти със заболявания на трахеята.
18. Предоперативна подготовка и следоперативни грижи за пациенти в оториноларингологията.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Бикова-Иванова, П., Т.Попова, Сестрински грижи в очната практика, МУ-София, ЦМБ, С., 2019
2. Бикова-Иванова, П., Т.Попова, Сестрински грижи при ушно-носно-гърлени заболявания, МУ-София, ЦМБ, С., 2019
3. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
4. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 2. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
5. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – теоретични аспекти. Габрово, 2008
6. Желева Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти – **Кн. 3.** Габрово, 2011

Конспект за теоретичен и практически изпит по Сестрински грижи за възрастни

Стареене, старост и болест.

Специални сестрински грижи при най-често срещаните соматични заболявания на хора в напреднала възраст.

Специални сестрински грижи при пациенти с психични промени при стареене.

Работоспособност.

Стареене и личност. Сексуалност у по-старите хора.

Емоционални промени при стареенето.

Социални опори за психично равновесие и удовлетвореност при стареенето и в старостта.

Комуникации в гериатрията.

Специални сестрински грижи полагани за гериатричния пациент – елементи на специфичност.

Цялостно изследване на гериатричния пациент от медицинската сестра.

Специални сестрински грижи при големите гериатрични синдроми – инактивитет, имобилизация, нестабилност, падания, инконтиненция, ятрогенни лекарствени реакции.

Специални сестрински грижи при гериатричен пациент с мозъчна атеросклероза.

Специални сестрински грижи при гериатричен пациент с инсулт.

Специални сестрински грижи при когнитивни нарушения и деменция у стари хора.

Роля на медицинската сестра в определяне на водещото разстройство, в профилактиката и в лечебния процес.

Стареене и депресия. Депресивни и тревожни разстройства в напреднала възраст.

Задължения на медицинската сестра при прилагането на диференциран подход и комплексни медицински грижи при хора в напреднала възраст.

Особености в медицинските грижи и подхода при най-чести заболявания в старческа възраст – хипертонична болест, захарен диабет, атеросклероза и старческа катаракта намален слух и други.

Роля на медицинската сестра за съхраняване психичното здраве на възрастния човек чрез включването им в програми за социална интеграция.

Психични особености при заболявания в старческата възраст – намалена двигателна активност, забавени рефлексии, промяна в интелектуалните способности.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

Александрова, М., и кол., Грижи за болния и сестринска техника, МУ-София, ЦМБ, С., 2015

Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. Габрово 2007

Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 2. Габрово 2007

Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – теоретични аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово 2008

Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 3. Габрово 2011

Допълнителна

Горанов, М. Основи на общата медицина. Плевен, УИ ВМИ, 2001

Зобева, Е. Вътрешни болести. Учебник за медицински сестри. МФ, София, 1990

**Конспект за теоретичен и практически изпит
по Сестрински грижи по домовете**

1. Сестрински грижи за леглото на пациента.
2. Сестрински грижи за личната хигиена на пациента.
3. Сестрински грижи за режима на пациента.
4. Сестрински грижи за диетата на пациента.
5. Сестрински грижи при следене на жизненоважните функции на пациента.
6. Сестрински грижи за пациента при прилагане на лекарствена терапия в дома.
7. Сестрински грижи за пациента при прилагане на физиотерапия, рехабилитация и кинезитерапия в дома.
8. Сестрински грижи за пациента при вземане на материали за различните видове изследвания в домашни условия.
9. Сестрински грижи за пациента при хронични заболявания. Грижи за пациент с болка.
10. Сестрински грижи за пациента в дома със заболявания на дихателна система.
11. Сестрински грижи за пациента в дома със заболявания на сърдечносъдова система.
12. Сестрински грижи за пациента в дома със заболявания на храносмилателна система.
13. Сестрински грижи за пациента в дома със заболявания на нервна система.
14. Сестрински грижи за пациента в дома със заболявания на отделителна система.
15. Сестрински грижи за пациента в дома със заболявания на опорно-двигателната система.
16. Сестрински грижи за пациента в дома с хирургически заболявания – оперирани болни.
17. Сестрински грижи за пациента в дома със заболявания на ендокринната система.
18. Сестрински грижи за пациента в дома с онкологични заболявания.
19. Сестрински грижи за пациента в дома с психични заболявания.
20. Палиативни сестрински грижи за пациента в дома.
21. Сестрински грижи за пациента в дома с кожни и алергични заболявания.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Бикова-Иванова, П., Основни аспекти и приоритети на здравните грижи в дома, МУ-София, ЦМБ, С., 2015 г.
2. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. Габрово, 2007

3. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 2. Габрово, 2007
4. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – теоретични аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2008
5. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 3. Габрово, 2011

Допълнителна

1. Горанов, М. Основи на общата медицина, Плевен, УИ ВМИ 2001
2. Зобева, Е. Вътрешни болести. Учебник за медицински сестри. МФ, София, 1990

Конспект за теоретичен и практически изпит по Палиативни сестрински грижи

1. Философия на живота и смъртта. Същност, основни принципи и задачи на палиативните грижи.
2. Палиативни сестрински грижи – прилики и разлики с традиционните сестрински грижи. Място на палиативните грижи в системата на здравните грижи.
3. Структура и форми за предоставяне на палиативните грижи.
4. Длъжностна характеристика на старшата медицински сестра и медицинската сестра в условията на полагане на палиативни сестрински грижи.
5. Организация и характер на работата на медицинската сестра при обгрижване на неизлечимо болни в последния стадий на заболяването. Специални сестрински грижи при болни в терминално състояние.
6. Екипът за палиативни грижи и неговите професионални задължения.
7. Палиативни грижи за болен в стационар (хоспис).
8. Палиативни сестрински грижи за пациенти на химио- и лъчетерапия.
9. Борба с болката. Поведение на медицинската сестра.
10. Регистриране и документиране на положените палиативни грижи от медицинската сестра.
11. Етични и психосоциални проблеми на палиативните грижи.
12. Психологични проблеми на медицинската сестра, работеща с терминално болни.

ЛИТЕРАТУРА

1. Добрилова, П., Сестрински грижи за пациенти с онкологични заболявания, МУ-София, ЦМБ, С., 2020
2. Димитрова, М., Мениджмънт на грижите и превенция на усложнения при пациенти с колостомата, МУ-София, ЦМБ, С., 2015
3. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. Габрово, 2007
4. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 2. Габрово, 2007
5. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – теоретични аспекти. Габрово, Учебник. ЕКС-ПРЕС, 2008
6. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 3. Габрово, 2011

7. Черноземски, Ив. и Т. Шипков. Онкология. София. Сиела, 2001

Конспект за теоретичен и практически изпит по Сестрински грижи при инфекциозно болни

1. Методи на изследване на инфекциозно болен.
2. Специални сестрински грижи при пациенти със стомашно-чревни инфекции.
3. Специални сестрински грижи при пациенти с въздушно-капкови инфекции.
4. Специални сестрински грижи при пациенти с трансмисивни инфекции.
5. Специални сестрински грижи при пациенти с покривни инфекции.
6. Специални сестрински грижи при пациенти с хепатит.
7. Специални сестрински грижи и социално-терапевтична помощ при пациенти със СПИН.
8. Задължения на медицинските специалисти при работа с инфекциозно болен пациент.
9. Задължения на медицинската сестра при ВБИ.
10. Интензивно лечение при инфекциозни заболявания.
11. Методи на изследване и специални сестрински грижи за пациенти с кожно-венерологични заболявания. Обривни единици.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Добрилова, П., Съвременни аспекти на здравните грижи при някои инфекциозни заболявания, МУ-София, ЦМБ, С., 2020
2. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. Габрово, 2007
3. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 2. Габрово, 2007
4. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – теоретични аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2008

Допълнителна

1. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 3. Габрово, 2011

Конспект за теоретичен и практически изпит по Сестрински грижи при деца и възрастни с увреждания

1. Медико-социални аспекти и специални сестрински грижи при деца и възрастни с увреждания.
2. Обучение на медицинската сестра в обгрижването на деца и възрастни с увреждания.
3. Различия в полагането на сестрински грижи за деца и възрастни с увреждания.
4. Сестрински грижи за деца и възрастни с интелектуална (умствена) недостатъчност и техните семейства.
5. Сестрински грижи за деца и възрастни с нарушения в речта и техните семейства.
6. Сестрински грижи за деца и възрастни с нарушения в зрението и техните семейства.
7. Сестрински грижи за деца и възрастни с увреден слух и техните семейства.
8. Сестрински грижи за деца и възрастни с отклонения в поведението и техните семейства.
9. Сестрински грижи за деца и възрастни с физически увреждания и техните семейства.
10. Сестрински грижи при пациенти с аутизъм.
11. Социална адаптация, рехабилитация и абилитация при пациенти с увреждания.
12. Национална стратегия за закрила и социална интервенция на хора с увреждания.
13. Задачи на медицинската сестра при прилагането на индивидуален подход при обгрижването на хора с увреждания за достигане на по-добро качество на живот.
14. Роля на медицинската сестра при осигуряване на психологическа подкрепа и повишаване на самоувереността на приемни родители на деца с увреждания.
15. Задачи на медицинската сестра при осъществяване на ранна диагностика и превенция на хора с увреждания.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Терзиева, Г., Сестрински грижи в педиатрията, 2013 г.
2. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 2. Габрово, 2007
3. Желева Е. Общи и специални сестрински грижи: теоретични аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2008

4. Желева Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 3. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2011

Допълнителна

1. Горанов, М. Основи на общата медицина. Плевен, УИ, ВМИ, 2001

Конспект за теоретичен и практически изпит по Сестрински грижи в реанимацията и интензивната терапия

1. Интензивни сестрински грижи.
2. Хемодинамичен мониторинг.
3. Ентерално и парентерално хранене при интензивно лечение.
4. Поведение на медицинската сестра при пациент с нарушения във водно-електролитното и алкално-киселинното състояние.
5. Поведение на медицинската сестра при пациент в шок.
6. Поведение на медицинската сестра при интензивно лечение в педиатрията.
7. Поведение на медицинската сестра при спешни състояния в извънболничната помощ.
8. Интензивни сестрински грижи при пациенти със сърдечносъдови заболявания.
9. Интензивни сестрински грижи при пациенти с пулмологични заболявания.
10. Интензивни сестрински грижи при пациенти със заболявания на ендокринната система.
11. Интензивни сестрински грижи при пациенти с неврологични заболявания.
12. Интензивни сестрински грижи при пациенти със заболявания на храносмилателната система
13. Интензивни сестрински грижи при пациенти със заболявания на отделителната система

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Димитрова, А., Организация и управление на интензивните грижи, МУ-София, ЦМБ, С., 2020
2. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 1. Габрово, 2007
3. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 2. Габрово, 2007

4. Желева Е. Общи и специални сестрински грижи: теоретични аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2008
  5. Желева Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 3. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2011
  6. Смилов И. (ред.). Наръчник по анестезиология и интензивно лечение, София, 2 МИ „Арко“, 2007
- Допълнителна
1. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи. Практико-приложни аспекти. Кн. 3. Габрово, 2012

Конспект за изпит по Анатомия на човека

1. Предмет и задачи на анатомията. Основна структурно-функционална организация на организма. Цитология – структура на клетката и субклетъчни структури. Цитология – делене на клетките. Хистология. Видове тъкани – морфофункционални особености.
2. Онтогенеза. Ембриогенеза. Клетъчна диференциация – цитогенеза. Начална хистогенеза в хода на ранната ембриогенеза. Общи закономерности в онтогенезата.
3. Опорно-двигателен апарат. Osteologia – устройство на костта. Растеж и стареене на костите. Кости на черепа, трупа и крайниците, структурно-функционални особености.
4. Syndesmologia. Видове свързвания между костите. Скелет. Myologia – строеж и форма на мускулите. Видове мускули. Групи мускули.
5. Splanchnologia. Общи закономерности в устройството на вътрешните органи. Храносмилателна система – устна кухина, гълтач, хранопровод.
6. Храносмилателна система – стомах, тънки и дебели черва, черен дроб и панкреас – функционална морфология.
7. Дихателна система – устройство и функциониране. Горни дихателни пътища – носна кухина, фаринкс, ларинкс, трахея. Бронхиално дърво – бял дроб. Плевра и плеврални синуси.
8. Отделителна система. Бъбрек – функционална морфология. Уретер, пикочен мехур, уретра – полови различия. Мъжка полова система. Вътрешни и външни полови органи.
9. Женска полова система. Яйчник. Маточни (Фалопиеви) тръби. Матка. Влагалище. Външни полови органи.
10. Ендокринна система. Топография, устройство и функциониране на жлезите с вътрешна секреция. Хормони. Представа за хипо- и хиперфункция.
11. Имуна система. Хемо- и лимфопоетични органи. Костен мозък. Лимфни възли. Валдайеров лимфен пръстен – сливици. Тимус.
12. Слезка.
13. Сърдечносъдова система. Сърце – устройство. Импулспроводна система. Артерии, вени, артериоли, венули и капиляри. Кръвообращение – голям, малък и коронарен кръг.

14. Централна нервна система. Фило- и онтогенеза. Ембриогенеза. Неврулация. Устройство и функциониране на неврона. Синапс. Устройство на гръбначния мозък, мозъчния ствол, малък и краен мозък. Представа за пътища в ЦНС.
15. Периферна нервна система. Образуване на периферния нерв. Гръбначномозъчни нерви. Сплитове. Черепно-мозъчни нерви. Вегетативна нервна система. Симпатикус. Парасимпатикус.
16. Сетивни органи. Зрителен орган. Слухов орган. Обонятелен орган. Вкусов орган. Рецептори – видове, устройство и функциониране.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Гикова М., Ива Зарева, Анатомия на човека, I част – Двигателен апарат, НСА ПРЕС, София, 2006.
2. Гикова, М., Н. Савова, Ива Зарева, М. Пендева, З. Стефанов, Анатомия на човека, II част – Вътрешни органи, сърдечносъдова система, нервна система, НСА ПРЕС, София, 2006
3. Балтаджиев, Г. Анатомия на човека. Учебник за студенти по медицина и стоматология/ Медицинско издателство „Райков“ 2001, 2006
4. Банков, В., Вл. Овчаров. Анатомия на човека. Учебник за студенти по медицина и стоматология, С., 2002, 2008
5. Василев, В. Анатомия на човека. Учебник-атлас за медицинските колежи., С., 1999.
6. Койчев, К. Анатомия на човека. Учебник за студенти по медицина и стоматология. I и II част. Медицина и физкултура, 1996
7. Гикова, М., Н. Савова, З. Аракчийски, З. Стефанов. Клинична анатомия. Образна анатомия и диагностика. Моделиране на двигателния апарат. С., НСА ПРЕС, 2003.

Допълнителна

1. Синельников, Р. АТЛАС АНАТОМИИ ЧЕЛОВЕКА. Медицина, 1978, 1979, 1983
2. Ставрев, Д., М. Раданова. Сборник от тестове по анатомия за студенти по кинезитерапия. РУ „А. Кънчев“, 2007

Конспект по Клинична патология на човека

1. Предмет, задачи и методи на изследване в патологията. Дегенеративни клетъчни и извънклетъчни патологични процеси, видове. Морфологични прояви при нарушения в белтъчната, мастната и пигментната обмяна. Хиалиноза, амилоидоза. Смущения в минералната обмяна (калций и др.).
2. Нарушения в кръвообращението. Промяна в количеството на кръвта – артериална и венозна хиперемия. Ишемия. Кръвоизливи. Тромбоза, емболия, инфаркт – видове, изход.
3. Възпаление – определение, същност, обща характеристика. Клинични и морфологични прояви. Видове възпаление – алтернативно, ексудативно, пролиферативно. Имунопатология. Видове имунологични реакции. Автоимунни заболявания. Вроден и придобит имунен дефицит.
4. Компенсаторно-приспособителни процеси. Хипертрофия, атрофия, метаплазия. Регенерация – видове. Изход.
5. Тумори. Обща характеристика. Етиология и патогенеза на туморния растеж. Преканцерози, видове тумори – доброкачествени и злокачествени, според хистогенезата им.
6. Смущения в развитието на организма. Тератогенни фактори. Критични периоди в ембриогенезата. Морфологични прояви на вродените малформации по системи.
7. Морфологични прояви на социално-значими болести на сърдечносъдовата система – хипертонична болест, атеросклероза, **ИБС**.
8. Морфологични прояви на социално-значими болести на дихателната система – възпалителни и тумори.

ЛИТЕРАТУРА

1. Велев, Г. (ред.). Обща патология – синтетична. Том 1, Знание ЕООД, 1999
2. Вълков, Ив. (ред.). Основи на патологията, обща и специална патология. Учебник за студенти по медицина и стоматология. СИЕЛА, 1998

Допълнителна

3. Янев, Ем., Михайлов, Ив. Основи на общата патология и патологичната физиология. София, Лодос, 2000

Конспект по Физиология на човека

1. Материална същност на живота. Характерни особености на живата материя.
2. Външна и вътрешна среда на организма. Хомеостаза.
3. Химични съединения: - неорганични съединения: вода, микроелементи, минерални соли; - органични съединения: вещества с градивна и енергообезпечаваща роля; биокатализатори (ензими, хормони, витамини).
4. Клетката – основна структурна и функционална единица на организма: структура и функция на клетката; клетъчно делене и функциониране.
5. Тъкани: епителна тъкан; съединителна тъкан (кръвна и полова тъкан); мускулна тъкан (напречнонабраздена, гладка и сърдечна мускулна тъкан).
6. Химични процеси за освобождаване на енергия – анаеробно и аеробно освобождаване на енергия.
7. Терморегулация (химична и физична).
8. Обмяна на веществата и енергията (анаболични и катаболични процеси).
9. Дразнимост и възбудимост на живите структури; биоелектрични явления.
10. Физиологични функции на организма. Видове регулация на физиологичните функции – нервна и хуморална.
11. Растеж и развитие – промени в растежа и в развитието в отделните възрастни периоди. Основни фактори на растежа и развитието (ендогенни и екзогенни).

Нервна система

12. Функции на гръбначния, продълговатия, задния, средния, междинния и крайния мозък.
13. Физиологични особености на нервната система (рефлексна дейност, възбуда и потискане; сетивност – рецептори и сетивни органи (на зрението, на слуха и равновесието, на обонянието и на вкуса).

14. Висша нервна дейност.
Опорно-двигателният апарат
15. Общи познания за функциите на опорно-двигателния апарат – действие и регулация на движенията.
Ендокринна система
16. Хипофиза – строеж и активност на излъчваните от нея хормони. Механизъм на обратна връзка с останалите ендокринни жлези.
17. Щитовидна жлеза – функции (хипер- и хипофункция).
18. Паращитовидни жлези – функции (хипер- и хипофункция).
19. Надбъбречни жлези – функции (хипер- и хипофункция).
20. Епифиза и тимусна жлеза.
21. Тестиси – хормонална функция (хипер- и хипофункция на тестисите).
22. Яйчници – хормонална функция – хормонални смущения в дейността на яйчниците.
23. Панкреас – хипофункция на ендокринния панкреас.
Сърдечносъдова система
24. Свойства на сърдечния мускул (автоматизъм, проводимост, възбудимост, съкратимост).
Сърдечен цикъл.
25. Голям и малък кръг на кръвообращението – регулация на кръвообращението – възрастови особености.
26. Лимфна система. Функции на лимфната система.
27. Дихателна система.
Физиология на дишането (външна и вътрешна вентилация; транспортен етап на O_2 и CO_2 ; регулиране на дишането).
28. Възрастови особености в развитието и функциите на дихателната система.
29. Промени във физиологичните функции на дихателната и на сърдечносъдовата система и на кръвта по време на физическо натоварване.
30. Физическа работоспособност – фактори, влияещи върху работоспособността (деноношна периодика, работоспособност при различни часове, височинни и географски особености).
31. Захарен диабет. Функции на храносмилателната система (на нива устна кухина, хранопровод, стомах, дуоденум, тънки черва и дебело черво).
32. Храносмилателни функции на черния дроб и на панкреасната жлеза. Отделителна система
33. Функции на отделителната система на ниво бъбреци, пикочопроводи, пикочен мехур, пикочен канал. Участие на кожата в отделителната система.
34. Сперматогенеза – възрастови особености.
35. Овогенеза – възрастови особености (менструален цикъл, менопауза).

ЛИТЕРАТУРА

Основна:

1. Акуричева, Р. В. Генетика и наследственост. Мир, М., 1987
2. Витанова, Л., Р. Гърчев. Физиология на човека. МИ „Арсо“, С., 2008
3. Добрев, Д. Физиология на човека. М и Ф, С., 1988
4. Душков, В. Анатомия и физиология. Изд. ВТУ, В. Т., 1994
5. Душков, В. Структура и функции на човешкия организъм. I и II част. „ИВИС“, В. Т., 2008

6. Душков, В., Р. Косев, Ю. Пулова, Г. Казакова, Р. Съботинова, Ив. Лефтеров. Структура и функции на човешкия организъм Изд. ВТУ, 1999
7. Козарев, Ив. Патологична физиология. М и Ф, С., 1996
8. Карагъзов, Ив., Н. Доганов. Гинекология и акушерство. М и Ф, С., 2005
9. Михайлов, В. Физиология на човека за студенти от НСА. НСА Прес, София, 2018.
10. Николова, М. Джет лаг в спорта. Теоретичен анализ и практически подходи. Издателство Print.bg, София, 2015.
11. Павлов, А., П. Йотовски, Т. Аврамова. Анатомия и физиология на човека. МИ „АРСО“, С., 2009
12. Петков, П. Обща хистология и ембриология. М и Ф, С., 1992
13. Пулова, Ю., В. Душков, Р. Съботинова. Медико-физиологични познания за човека. Изд. ВТУ, В. Т., 1997
14. Янев, М., Ив. Михайлов. Основи на общата патология и патологична физиология. МИ „АРСО“, С., 2009

Допълнителна:

1. Гоцев, Т. Кратък курс по физиология на човека. М и Ф, С., 1977

Конспект по Патофизиология на човека

1. Предмет, значение и развитие на патологичната физиология.
2. Общо учение за болестта. Общо учение за етиологията и патогенезата на болестите.
3. Терминални състояния и основни принципи на съживяване. Адаптационни саногенетични процеси.
4. Ролята на реактивността и алергията в патогенезата на болестите.
5. Имунодефицитни състояния.
6. Нарушения на периферното кръвообращение – артериална и венозна хиперемия.
7. Стаза. Ишемия. Инфаркт. Тромбоза. Емболия.
8. Възпаление – етиология, фаза, кардинални клинични признаци.
9. Медиатори на възпалението.
10. Класификация, изход и биологично значение на възпалението.
11. Треска – етиология и патогенеза. Стадии на треската.
12. Видове температурни криви. Биологичното значение на треската.
13. Патофизиология на сърдечносъдовата система. Сърдечна недостатъчност – определение, компенсаторни механизми.
14. Видове сърдечна недостатъчност. Етиология и патогенеза.
15. Ишемична болест на сърцето, миокардити, перикардити.
16. Патофизиология на промененото артериално налягане – хипотонии, хипертонии.
17. Патофизиология на кръвта. Промени в общото количество на кръвта. Кръвозагуба.
18. Промени в количествения и качествения състав на еритроцитите. Еритроцитоза.
19. Анемии – етиология, патогенеза и класификация.

20. Левкоцитози и левкопении. Левкози – остри и хронични.
21. Патофизиология на дихателната система. Рестриктивни нарушения на дишането. Нарушения на контрола на дишането.
22. Дихателна недостатъчност.
23. Патофизиология на храносмилателната система. Нарушения на храносмилането в устната кухина, стомаха и червата.
24. Гастрити. Язвена болест.
25. Панкреатити.
26. Хепатити. Чернодробна цироза Портална хипертензия. Асцит. Чернодробна енцефалопатия.
27. Жълтеници.
28. Патофизиология на бъбречно-отделителната система. Етиология и патогенеза на гломеруларните, тубуло-интерстициалните нарушения.
29. Нарушения на диурезата. Уринарен синдром.
30. Етиология и патогенеза на острата бъбречна недостатъчност.
31. Патофизиология на ендокринната система. Аденохипофизарни нарушения.
32. Нарушения на функциите на задния дял на хипофизата.
33. Хипо- и хиперфункция на надбъбречните жлези.
34. Хипо- и хиперфункция на щитовидната жлеза.
35. Нарушения на функцията на парашитовидните жлези.
36. Нарушения на инкреторната функция на половите жлези.
37. Патофизиология на нервната система. Хормонални механизми в централната нервна система.
38. Функционални нарушения на висшата нервна дейност. Неврози.
39. Стрес.
40. Болка.

ЛИТЕРАТУРА Патофизиология

1. Илчев, Д., Стойнев А. Основи на патофизиологията. Юг, 2020
2. Янев, Е. Основи на общата патология и патологична физиология

Конспект по Микробиология, паразитология и вирусология

1. История, предмет и задачи на медицинската микробиология и нейното приложение в практиката.
2. Морфология на микроорганизмите. Структура и строеж на микробната клетка.
3. Физиология на микроорганизмите – химичен състав на бактериалната клетка, метаболизъм, растеж и размножаване.
4. Разпространение на микроорганизмите във външната среда – почва, вода, въздух, хранителни продукти. Микробна колонизация в човешкия организъм.
5. Действие на физичните, химичните и биологичните фактори върху микроорганизмите. Стерилизация и дезинфекция.
6. Химиотерапия на инфекциозните заболявания. Антибиотици и химиотерапевтици – основни групи според механизма на действие. Чувствителност на микроорганизмите към антимикробни средства.
7. Инфекция, инфекциозен процес и инфекциозна болест. Характеристика на инфекциозната болест. Форми и видове инфекции. Свойства на патогенните микроорганизми.
8. Вътреболнични инфекции.
9. Същност на имунитета. Видове имунитет. Вроден имунитет. Придобит имунитет.
10. Антигени и антитела. Имунни реакции.
11. Специфична профилактика и терапия на инфекциозните заболявания. Серуми и ваксини.
12. Имунопатология – свръхчувствителност от ускорен и забавен тип.
13. Патогенни коки: стафилококи, стрептококи, пневмококи, гонококи и менингококи.
14. Условно патогенни чревни бактерии: Клебсиела, Ентеробактер, Серация, Протеус.

15. Патогенни чревни бактерии: ентеропатогенни – Ешерихия коли, Шигела, Салмонела. Спорообразуващи и неспорообразуващи анаеробни бактерии.
16. Дифтерийни бактерии. Коклюшен и паракоклюшен бактерии.
17. Вируси – морфология и биология. Систематика и роля на вирусите в патологията на човека.
18. Малария.
19. Хелминти.
20. Видове материали за микробиологично изследване. Основни правила при вземане и транспорт на материали за микробиологично изследване. Серологично и вирусологично изследване.

ЛИТЕРАТУРА

Основна:

1. Вълчев, В. Бактериални, вирусни и неинфекциозни дерматози при спортисти – София, НСА ПРЕС. ISBN: 978-954-718-603-3 – 2019
2. Митов, Г. Микробиология. Медицинско издателство APCO, 2000
3. Хайдушка, Й., М. Атанасова. Медицинска микробиология, 2011.

Конспект по Фармакология

1. Предмет и задачи на фармакологията.
2. Рецепта, видове рецепти. Части на рецептата. Мерни единици в рецептурата.
3. Понятие за лекарство, източници за получаване на лекарствата, наименования на лекарствата.
4. Лекарствена форма – определение, видове (твърди, течни, меки, газообразни и галенови лекарствени форми).
5. Видове дози – терапевтична, токсична. Терапевтичен индекс и терапевтична ширина. Дозиране на лекарствата при различните възрастови групи.
6. Въвеждане на лекарството в организма.
7. Явления при многократно и при комбинирано прилагане на лекарствата в организма.
8. Фармакодинамика. Механизъм на действие – видове. Рецепторна теория за действието на лекарствата – съвременни представи.
9. Ефективност и потентност на лекарството. Фактори, модифициращи лекарствените действия от страна на организма и на околната среда
10. Фармакокинетика – същност, основни фармакокинетични процеси (резорбция, разпределение, биотрансформация и екскреция на лекарствата).
11. Локални анестетици. Видове локална анестезия.
12. Хистамин и антихистаминови лекарствени средства.
13. Сънотворни и седативни лекарствени средства.
14. Антиепилептични лекарствени средства. Антипаркинсонови лекарствени средства.
15. Психотропни лекарствени средства – невротропици и транквилизатори (анксиолитици).

16. Психотропни лекарствени средства – психостимуланти, ноотропни средства, антидепресанти.
17. Наркотични (опиоидни) аналгетици – природни, полусинтетични и синтетични производни.
18. Ненаркотични (неопиоидни) аналгетици – пиразолонови, пиразолидиндионови, анилинови, салицилови производни и средства с друга химична структура.
19. Анатомо-физиологични особености на вегетативната нервна система (ВНС). Медиатори на ВНС. Класификация на лекарствените средства, действащи върху ВНС. Холиномиметици (преки и косвени).
20. М-холинолитици. Нервно-мускулни блокери (периферни миорелаксанти).
21. Адренормиметици (алфа и бета).
22. Адренорметици (алфа-блокери и бета-блокери).
23. Лекарствени средства за лечение на сърдечна недостатъчност. Антиаритмични лекарствени средства.
24. Антистенкардни (антиангинозни) и антиатероматозни лекарствени средства.
25. Антихипертензивни лекарствени средства – централни и периферни симпатиколитици, миотропни вазодилататори, калциеви антагонисти, инхибитори на ренин-ангиотензин Н-алдостероновата система, диуретици.
26. Диуретици.
27. Лекарствени средства, влияещи върху хемопоезата и кръвосъсирването (антианемични средства, хемостатици, коагуланти, антикоагуланти, фибринолитици и инхибитори на стимулирания фибринолитичен процес.
28. Антимикробни лекарствени средства – спектър, механизъм на действие. Принципи на комбинирано прилагане на антимикробните лекарствени средства.
29. Беталактамни антибиотици – пеницилин, цефалоспорини, карбапенеми, монолактами.
30. Гликопептидни антибиотици (ванкомицин). Аминогликозидни антибиотици.
31. Тетрациклин-природни и полусинтетични производни. Хлорамфеникол (хлорнитромицин).
32. Макролидни антибиотици. Линкозамиди. Рифампицини.
33. Полипептидни антибиотици. Противотуберкулозни лекарствени средства.
34. Нитрофуранови производни, налидиксова киселина, оксолинова киселина, оксихинолонови производни, 4-флуорохинолони.
35. Сулфонамиди, противогъбичкови (антимикотични) и антивирусни лекарствени средства.
36. Лекарствени средства, действащи върху дихателната система – аналептици на дихателния център, противокашлични, отхрачващи и антисептични средства.
37. Лекарствени средства, влияещи върху матката.
38. Лекарствени средства, действащи върху храносмилателната система – апетитостимулиращи, апетитопотискащи (анорексигенни), противоповръщащи (антиеметични), противоязвени (антиулкусни).
39. Хипоталамусни и хипофизни хормони. Тиреоидни и паратиреоидни хормони. Лекарствени средства за лечение на тиреотоксикозата (базедовата болест).
40. Инсулин и перорални антидиабетични лекарствени средства.
41. Глюкокортикоиди и минералкортикоиди. Мъжки и женски полови хормони. Антиандрогени и антиестрогени. Перорални противозачатъчни лекарствени средства.

42. Водно- и мастноразтворими витамини.

ЛИТЕРАТУРА

Основна:

1. Крушков, Ив., Ив. Ламбев, С. Крушкова. Фармакология. Учебник за медицинските колежи. София, СИЕЛА, 1998
2. Крушков, Ив., С. Крушкова, Ив. Ламбев. Фармакология. Учебник за медицинските колежи, 5 основно прер. и актуал. изд. София, МИ АРСО, 2000
3. Крушков, Ив., Ив. Ламбев, С. Крушкова. Фармакология. Учебник за медицинските колежи. София, МИ АРСО. 2006
4. А. Белчева, Р. Марев, Р. Радев. Фармакология. Учебник за медицинските колежи, изд. Стено, 2007

Конспект по Медицинска апаратура в сестринската практика

1. Биологично действие и приложение на постоянния ток за диагностика и терапия.
2. Изисквания за правилна манипулация и електробезопасност при работа с електромедицински апарати.
3. Електрически измервания. Електроизмервателни уреди.
4. Електромагнитни вълни и приложението им в медицината. Оптични лъчения – основни свойства.
5. Оптични апарати (микроскопи, рефрактометри, поляриметри, спектрополяриметри, луксметри). Ендоскопи.
6. Видове регистриращи апарати. Чувствителност и блок-схема на електрограф. Мониторни системи. Електрокардиограма.
7. Апарати за измерване на неелектрични величини. Измерване на температура. Видове термометри.
8. Измерване на налягане и дебит (аерометри, манометри, дебитометри). Измерване на кръвно налягане.
9. Биологично действие на ултразвука. Ултразвукова диагностична апаратура. Принципи на работа и видове изображения.
10. Електромеханични апарати. Центрофуги – устройство, принцип на действие, видове.
11. Стерилизатори – изисквания към тях и видове.

Литература

1. Александрова, М. и кол. Грижи за болния и сестринска техника, МУ – София, ЦМБ, С., 2015
2. Белоев, Йл Грижи за болни и сестринска техника, 2000
3. Лекционният курс по дисциплината.

Конспект по Образна диагностика в сестринската практика

1. Йонизиращи лъчения. Естество и свойства на рентгеновите лъчи.
2. Получаване на рентгеновите лъчи. Същност на рентгеновото изображение. Геометрия на рентгеновия образ. Устройство и видове рентгенови апарати. Съвременни рентгенови тръби.
3. Предпазни мероприятия при диагностична работа с рентгенови лъчи. Законоположения при лъчезащитата.
4. Конвенционални рентгенови методи за изследване. Общи положения.
5. Компютърна томография. Принципи. Предимства. Недостатъци.
6. Ултразвукова диагностика. Същност. Предимства. Недостатъци.
7. Магнитно-резонансна томография. Същност. Предимства. Недостатъци. Фактори, влияещи върху образа.
9. Инвазивни контрастни рентгенови методи. Принципи. Предимства. Недостатъци. Контрастни вещества.
10. Методи на образна диагностика на заболяванията на дихателната система.
11. Образна диагностика на неспецифичните възпалителни заболявания на белите дробове.
12. Образна диагностика на белодробна туберкулоза – рентгенови образи при отделните клиничко-рентгенологични форми.
13. Образна диагностика на туморните заболявания на белите дробове.
14. Заболявания на дихателната система, дължащи се на нарушение във вентилацията.

15. Образна диагностика на професионалните и паразитните заболявания на белите дробове.
16. Методи на образната диагностика на сърдечносъдовата система.
17. Образна диагностика на придобитите сърдечни пороци.
18. Методи за образна диагностика на заболяванията на храносмилателната система. Рентгенологични методики и техники.
19. Образна диагностика при заболявания на хранопровода и стомаха.
20. Образна диагностика при заболявания на дванадесетопръстника.
21. Образна диагностика при заболявания на тънките черва.
22. Образна диагностика при заболявания на дебелото черво.
23. Образна диагностика при заболявания на черния дроб и жлъчните пътища.
24. Методи за образна диагностика на заболяванията на пикочо-отделителната система.
25. Тумори на бъбреците, уретерите и пикочния мехур.
26. Пикочо-каменна болест. Хидронефроза.
27. Методи на образна диагностика на мускулно-скелетната система.
28. Травматични увреди на костите и ставите.
29. Остеомиелит – форми.
30. Костно-ставна туберкулоза.
31. Асептични костни некрози.
32. Образна диагностика на туморите на централната нервна система. Възможности на изобразителните методики.

ЛИТЕРАТУРА

1. Лекционният курс по дисциплината
2. Гикова, М., Н. Савова, З. Аракчийски, З. Стефанов. Клинична анатомия. Образна анатомия и диагностика. Моделиране на двигателния апарат. С., НСА ПРЕС, 2003.

Конспект по Медицинска генетика

1. Предмет и задачи на медицинската генетика. Медико-социално значение.
2. Основни понятия в генетиката.
3. Класификация и разпространение на наследствените заболявания.
4. Основни методи за генетично изследване при човека – генеалогичен, молекулярно-генетичен.
5. Хромозомни болести при структурни или бройни аберации на автозомите.
6. Хромозомни болести при структурни или бройни аберации на половите хромозоми.
7. Методи за диагностика на хромозомните болести.
8. Типове моногенни болести при човека. Автозомно-доминантни, автозомно-рецесивни, X-свързани, митохондриални.
9. Моногенни синдроми – вродени грешки на обмяната, хемоглобинопатии.
10. Мултифакторно унаследяващи се аномалии и чести заболявания при възрастните.
11. Дисморфология. Вродени аномалии – типове, примери.
12. Тератогенеза – механизми. Тератогени – определение и видове.
13. Подходи за генетична профилактика. Генетичен скрининг на бременни и новородени като метод за генетична профилактика.
14. Генетично консултиране – определение, цели, етапи на провеждане, определяне на диагнозата и генетичния риск.
15. Пренатална диагностика – същност, техники и методи на изследване.

ЛИТЕРАТУРА

Основна:

1. Бикова-Иванова, П., Т.Попова, Сестрински грижи в очната практика, МУ-София, ЦМБ, С., 2019
2. Бикова-Иванова, П., Т.Попова, Сестрински грижи при ушно-носно-гърлени заболявания, МУ-София, ЦМБ, С., 2019
3. Цонева, М., Абаджиев, М. Основи на медицинската генетика. Учебник за студенти по медицина. Медицина и физкултура, София, 1979

Допълнителни

- Подходящи статии от интернет

Конспект по Физикална терапия и рехабилитация

1. Физиотерапия. Видове физикални фактори, основни принципи на действие, механизми на действие на преформирания физикални фактори върху човешкия организъм.
2. Рехабилитация – същност, раздели, принципи, контингенти на рехабилитация, рехабилитационен потенциал, изграждане на рехабилитационна програма.
3. Основи на електролечението. Видове електрични токове, използвани във физиотерапията – постоянен и променлив, нискочестотен, средночестотен, нискочестотен. Допустими усещания на пациента под електродите за електролечение. Методики – локални, сегментарни, рефлекторни, общи, надлъжни, напречни.
4. Галванизация. Галваничен ток – определение. Механизми на действие на галваничния ток върху човешкия организъм. Електрофореза (йонофореза) – опит на LeDuc, предимства и недостатъци на метода, субстанции за ЕФ. Комбинирано приложение на ЕФ с други лечебни методи. Криоелектрофореза. Магнитотерапия. Физиологични ефекти. Апаратура. Показания и противопоказания. Ултразвук. Биофизично действие. Физиологични ефекти. Фонофореза.
5. Средночестотни токове. Синусоидално модулирани токове – физиологични ефекти, показания, противопоказания. Средночестотни токове – интерферентни токове. Феномен интерференция. Механизъм на действие Физиологични ефекти, индикации и контраиндикации.
6. Нискочестотни токове с регулируеми параметри. Принципи на действие. Физиологични ефекти. Индикации и контраиндикации.

7. Високочестотни токове (токове на Д'Арсонвал, диатермия). Физиологични ефекти. Ултрависокочестотни токове. Свръхвисокочестотни токове. Физиологични ефекти. Показания и противопоказания.
8. Физиопрофилактика. Същност на физиопрофилактиката. Принципи. Методи на закаляване и физиопрофилактика с естествени и преформирани фактори.
9. Курортолечение, видове балнеологични и климатични фактори. Профилиране на курортите, курортен подбор, СПА.
10. Работа с апаратура за лекарствена електрофореза и галванизация. Работа с апаратура за лечение с интерферентни токове.
11. Диадинамометрия. Работа с апаратура за лечение с диадинамични токове.
12. Работа с апаратура за лечение с токове на Д'Арсонвал, с ултрависокочестотни и свръхвисокочестотни токове.
13. Работа с апаратура за лечение с ултразвук. Работа с апаратура за магнитотерапия
14. Светлолечение. Инфрачервени, ултравиолетови и видими лъчи. Определяне на биодоза.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Стефанова, Д., Ангелчева, М. Електробиофизични фактори. Теоретични основи и практическо приложение. Първа част. Научно издателство НСА ПРЕС, София, 2022
2. Гачева, Й. и кол. Учебник по физикална терапия за студенти по медицина, 1993
3. Костадинов, Д. и кол. Физиотерапия. Учебник за полувисши мед. кадри. МиФ
4. Ръководство по физикална терапия. Т. 1, под ред. на Д. Костадинов, Й. Гачева, Л. Цветкова, 1989
5. Любенова, Д., Е. Титянова. Неврорехабилитация при деменция. В: Е. Титянова (ред). Учебник по нервни болести. Клинична неврология, КОТИ ЕООД, София, 2021
6. Любенова, Д., Е. Титянова, Д. Василева. Неврорехабилитация при мозъчен инсулт. В: Е. Титянова (ред). Учебник по нервни болести. Клинична неврология, КОТИ ЕООД, София, 2021
7. Любенова, Д., Н. Изов, И. Мазнев. Неврорехабилитация при увреди на периферната нервна система. В: Е. Титянова (ред). Учебник по нервни болести. Клинична неврология, КОТИ ЕООД, София, 2021
8. Димитрова, А., Любенова, Д., Григорова-Петрова, К. Пулмонална рехабилитация. В: Костов, К. (ред.). Белодробни болести. МЕД СЪЛЮШЪНС ЕООД, София, 2016
9. Любенова, Д., Титянова, Е. Неврорехабилитация. В: Титянова, Е. (ред) Учебник по нервни болести. КОТИ ЕООД, София, 2015, 249–263
10. Димитрова, А. Гериатрична дихателна рехабилитация. Бета принт, София, 2013
11. Попов, Н. и съавт. Въведение във физиотерапията – основни средства и методи. НСА ПРЕС, София, 2012.

Конспект по Хигиена и екология

1. Здравна профилактика и хигиена. Предмет, задачи и проблеми на хигиената. Хигиена и екология. Хигиенно и екологично нормиране на факторите на околната среда.
2. Хигиена и екология на атмосферния въздух. Влияние на замърсяването на въздуха върху здравето на населението, хигиенно екологични и здравни проблеми.
3. Мерки за опазване на атмосферния въздух. Екологичен мониторинг.
4. Физични фактори на атмосферата. Климат, микроклимат и време; влияние върху здравето.
5. Климатолечение.
6. Значение на водата. Хигиенни показатели за оценка на качествата на питейната вода.
7. Хигиенни проблеми, свързани със замърсяването на водата. Пречистване и обеззаразяване на водата.
8. Хигиена на населените места и жилището. Хигиенна характеристика на условията за живот в населените места. Урбанизация.
9. Хигиенни изисквания към жилището – осветление, отопление, вентилация и микроклимат.
10. Хигиенни изисквания към лечебните заведения за болнична и извънболнична помощ.
11. Хигиенни изисквания към планиране, устройство, обзавеждане.
12. Храни, хранене и здраве. Особенности в храненето на съвременния човек.

13. Здравословно хранене.
14. Биологично значение на хранителните вещества.
15. Хранителни заболявания, свързани с неправилно хранене. Профилактика.
16. Хигиенни проблеми на децата и подрастващите. Растеж и развитие, основни закономерности. Физическо развитие, акселерация.
17. Актуални заболявания през ученическия период.
18. Задачи на трудовата медицина. Съвременни форми на труд. Професионални вредности и професионални заболявания. Профилактика.
19. Особенности в храненето на бременни и кърмачки.
20. Оценка на физическото развитие и физическата дееспособност на децата и учениците.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Цоневски, Д. Хигиена. Учебник за МК, София, МФ, 1991
2. Цветков, Д. Хигиена и медицинска екология. София, Знание, 1999.
3. Хигиена, хранене, и епидемиология, под редакцията на проф. Б. Попов, С., 2007

Допълнителна

1. Търновска, Т. Хигиена на заведенията за здравно обслужване. Пловдив, 2007

Конспект по Лечебно хранене

1. Единна доктрина за храненето на здравия и болния човек. Значение на храненето като лечебен и профилактичен фактор. Предмет и задачи на клиничната диететика.
2. Основни и допълнителни хранителни вещества. Физиологични норми за хранене. Основни групи хранителни продукти. Обмяна на веществата и енергоразход.
3. Заболявания, предизвикани от недоимъчно хранене, прехранване и неправилен режим на хранене.
4. Диети за постигане на здравословно, телесно тегло. Съвременни диети – особености. Основни и специални диетични режими.
5. Здравословно хранене през различни периоди на живота.
6. Диетично хранене при заболявания на храносмилателната система: стомаха, тънките и дебелите черва, черен дроб и панкреас.
7. Диетично хранене при заболявания на сърдечносъдовата система.
8. Диетично хранене при заболявания на обмяната: захарен диабет, подагра.

9. Диетично хранене при заболявания на отделителната система: бъбречно-каменна болест, гломерулонефрити, хронична бъбречна недостатъчност.
10. Сондово и парентерално хранене – показания, подготовка и провеждане.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Белоев, Й. (ред.). Грижи за болния и сестринска техника, прер. и доп. изд., София, МИ АРСО, 2000
2. Шейтанов, М. Хранене и сърдечносъдови заболявания. Сиела, София, 2005
3. Балабански, Л. Хранене и диетика. Медицина и физкултура. София, 1998
4. Попов, Б. Хигиена, хранене и епидемиология. Учебник за студенти по дентална медицина и фармация. Аси Принт ООД, София, 2007

Допълнителна

Христов, Хр. Хранене и здраве. Кибеа, София, 2004

Конспект по Латински език с медицински термини

1. Substantivum. Genus, numerus, casus. Declinatio.
2. Declinatio prima.
3. Declinatio secunda.
4. Adiectiva declinationis primae et secundae.
5. Съгласувано и несъгласувано определение.
6. Структура на анатомичните термини и диагнози.
7. Declinatio tertia consonans.
8. Declinatio tertia vocalis.
9. Declinatio tertia mixta.
10. Adiectiva declinationis tertiae.
11. Participium praesentis activi et participium perfecti passivi.
12. Declinatio quarta.
13. Declinatio quinta.

14. Declinationes Graecae.
15. Gradus comparationis.
16. Adverbia.
17. Praepositiones.
18. Numeralia.
19. Praefixi Latini.
20. Praefixi Graeci.
21. Suffixi Latini apud substantiva.
22. Suffixi Graeci apud substantiva.
23. Suffixi Latini et Graeci apud adiectiva.
24. Synonyma in terminologia medicinali.
25. Corpus.
26. Caput.
27. Cavitas oris.
28. Cavitas cranii.
29. Cavitas thoracis et abdominis.
30. Structure corporis.
31. Humores, secretiones et excretiones.
32. Sexus et aetates.
35. Nomenclatura chemica. Nomenclatura botanica. Nomenclatura pharmaceutica. Твърди лекарствени форми. Течни лекарствени форми. Меки лекарствени форми. Praeparata Galenica
42. Гръцки терминоелементи в рецептурата.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Велчева, И., Джабарова-Попова, А. **Латински език. Учебник за медицинските колежи.** Сиела, С., 2007
2. *Николова, В., Колева, И.* Lingua Latina Medicinalis, Фондация „Отворено общество“, РУБА-АВС-90, С., 1994

Допълнителна

1. **LINGUA LATINA MEDICINALIS**, автори В. Николова и И. Колева, Gera Art, София 2004 и сл.

**Конспект по дисциплината
Клинична лаборатория, биохимия и имунология**

1. Основни класове биомолекули – липиди, въглехидрати, белтъци, нуклеинови киселини. Ензимна катализа. Регулация на ензимното действие. Ензимна диагностика.
2. Метаболизъм – основна схема. Характеристика на анаболитните и катаболитните процеси. Макроергични съединения. Спрягане на ендергоничните и екзергоничните процеси. Източници на енергия. Същност и значение на биологичното окисление. Редокссистеми с биологично значение.
3. Обмяна на въглехидрати. Метаболизъм на глюкозата. Гликолиза – регулация. Регулация на въглехидратната обмяна и кръвното захарно ниво. Разстройства в регулацията – захарен диабет.
4. Храносмилане и транспорт на липиди. Обмяна на триглицериди и фосфолипиди. Обмяна на холестерол. Кетонни вещества.
5. Крайни продукти на азотната обмяна. Биосинтез на урея. Видове хемоглобин. Разграждане на хемоглобин и обмяна на жлъчните пигменти.

6. Взаимовръзка в обмяната на въглехидрати, липиди и белтъци. Регулация на обмяната на равнището на организма. Химична природа и функции на хормоните. Механизъм на действие на хормоните.
7. Имунитет. Имуноглобулини. Имуноелектрофореза. Клинично значение. Референтни стойности
9. Поток на генетичната информация. Биосинтеза на ДНК, РНК и белтъци. Наследствени заболявания.
10. Експресни методи в клиничната лаборатория. Експресни тестове за скринингови изследвания (латентен диабет, бактериурия, фенилкетонурия) за спешни лабораторни изследвания и бърза медицинска помощ. Експресни методи в клинично-лабораторната диагностика (глюкоза, белтък, урея, кетонни тела, жлъчни пигменти, клетки и др.).
11. Физикохимични свойства на урината – количество, цвят, специфично тегло, реакция. Информационно съдържание и клинично значение. Източници на грешки. Нови експресни тестове за уринна диагностика.

ЛИТЕРАТУРА

Основна:

1. Албена Александрова, Любомир Петров. Биохимия и биохимия на физическите упражнения. Научно издателство НСА ПРЕС, София, 2015.
2. Албена Александрова, Любомир Петров. Протоколна тетрадка за упражнения по биохимия. Научно издателство НСА ПРЕС, София, 2019.
3. Гачев, Е., Николов, Т. Биохимия, София, 1995
4. Косекова, Г., Митев, В., Алексеев, А., Николов, Т. Биохимия в интернет, 2010

Допълнителна

1. Exercise and Sport Sciences Rev. 1994. 1995, 1996

Конспект по Вътрешни болести

1. Предмет на вътрешната медицина. Раздели на вътрешните болести. Болест и здраве. Периоди на болестта. Агония, клинична смърт, биологична смърт.
2. Основни класически методи на изследване във вътрешната медицина – анамнеза. Физикални методи на изследване на болните – оглед, палпация, перкусия, аускултация.
3. Сегашно състояние – обективен статус на болния. Клинична диагноза и прогноза. Проследяване на болния. Декурзус.
4. Изследване на дихателната система. Анамнеза. Основни симптоми и синдроми при заболявания на дихателната система.
5. Физикални и специални методи на изследване на дихателната система. Рентгенови и бронхологични изследвания, функционално изследване на дишането, кръвно-газов анализ, микробиологична диагноза, туберкулинодиагностика.
6. Остър и хроничен бронхит. Белодробен емфизем. Дихателна недостатъчност.

7. Пневмонии.
8. Бронхиектазии. Белодробен абсцес.
9. Тумори на белия дроб.
10. Белодробен тромбоемболизъм.
11. Плеврити.
12. Белодробна туберкулоза – етиология, патогенеза и клинична картина. Първична ТБК.
13. Вторична белодробна ТБК. Лечение и профилактика на белодробната туберкулоза.
14. Изследване на сърдечно болен. Анамнеза. Основни симптоми и синдроми при заболявания на сърдечносъдовата система.
15. Физикални и специални методи на изследване на сърдечносъдовата система. Електрокардиография, ехокардиография, велоергометрия и др.
16. Ревматизъм.
17. Придобити пороци на митралната и аортната клапа.
18. Левостранна сърдечна недостатъчност – остра и хронична. Десностранна сърдечна недостатъчност – остра и хронична. Лечение на сърдечната недостатъчност. Поведение на медицинската сестра при спешни състояния на остра или обострена хронична сърдечна недостатъчност.
19. Ендокардити, перикардити.
20. Заболяване на миокарда – миокардити, кардиомиопатии.
21. Атеросклероза. Хиперлипидемии.
22. Хипертонична болест.
23. Остра периферна сърдечносъдова недостатъчност – кардиогенен шок.
24. Ритъмни нарушения на сърдечната дейност.
25. Проводни нарушения на сърдечната дейност.
26. Ишемична болест на сърцето. Стенокардия.
27. Ишемична болест на сърцето. Инфаркт на миокарда. Поведение на медицинската сестра при миокарден инфаркт.
28. Клинична смърт. Кардиопулмонална ресуситация – поведение на медицинската сестра.
29. Хормони на хипофизата. Акромегалия, гигантизъм, нанизъм. Безвкусен диабет.
30. Хормони на щитовидната жлеза. Тиреотоксикоза. Микседем. Ендемична и спорадична гуша.
31. Хормони на надбъбречната жлеза. Хиперкортицизъм. Хипокортицизъм.
32. Захарен диабет – етиология, патогенеза, клинични форми, диагноза, усложнения.
33. Захарен диабет – диета и медикаментозно лечение. Диабетна и хипогликемична кома. Поведение на медицинската сестра при диабетно болен в кома.
34. Затлъстяване. Подагра.
35. Изследване на стомашно-чревния тракт. Анамнеза. Основни симптоми и синдроми при заболявания на стомашно-чревния тракт.
36. Физикални и специални методи на изследване на стомашно-чревния тракт.
37. Гастрити. ГЕРБ. Язвена болест. Рак на стомаха.
38. Ентерити и колити. Хроничен улцерохеморагичен колит. Рак на дебелото черво.

39. Основни симптоми и синдроми при заболяване на черния дроб и жлъчните пътища. Жълтеница, портална хипертония, асцит. Анамнеза, физикални и специални методи за изследване на черния дроб и жлъчните пътища.
40. Хронични хепатити. Чернодробни цирози. Карцином на черния дроб.
41. Холелитиаза, холецистити. Панкреатити – остри и хронични.
42. Основни симптоми и синдроми при заболявания на отделителната система. Функционално изследване на отделителната система.
43. Остър и хроничен гломерулонефрит.
44. Нефролитиаза. Пиелонефрити.
45. Остра бъбречна недостатъчност. Хронична бъбречна недостатъчност.
46. Балканска ендемична нефропатия. Бъбречна поликистозна болест. Бъбречна туберкулоза.
47. Ревматоиден артрит.
48. Системни заболявания на съединителната тъкан (колагенози) – лупус еритематодес.
49. Артрити. Болест на Бехтерев. Деформираща артроза.
50. Кръв и кръвотворене. Желязодефицитни анемии.
51. Хемолитични анемии вследствие на вътре- и извънеритроцитни фактори; вродени и придобити.
52. Витамин В 12-дефицитни анемии. Хипо- и апластични анемии.
53. Бластна левкоза. Хронична миелолевкоза.
54. Нехочкинови и хочкинови лимфоми. Миелодиспластичен синдром.
55. Хеморагични диатези – хемофилия, есенциална тромбоцитопения, капиляротоксикоза.
56. Остри екзогенни интоксикации. Общи принципи и правила в лечението на острите екзогенни отравяния. Поведение на медицинската сестра и грижи за болния с остро отравяне.
57. Алергия. Алергични заболявания. Анафилактичен шок Поведение на медицинската сестра при спешни алергични състояния.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Беловеждов, Н., Д. Петров. Практическа терапия на вътрешните болести. II изд. Тип-Топ прес, София, 2006
2. Иванов, Н., Д. Колев. Интензивна терапия при вътрешните болести. IP Bulgaria, София, 2007
3. Крушков, Ив., С. Крушкова, Ив. Ламбев. Фармакология. Учебник за медицинските колежи, 5 основно прер. и актуал. изд. София: МИ АРСО, 2000
4. Коларски, В. Вътрешни болести. Учебник за МК, София: МФ, 2002
5. Мазнев, И. Спортно сърце. НСА ПРЕС, София, 2017. ISBN 978-954-718-482-4
6. Мазнев, И. Внезапна сърдечна смърт при спортисти. НСА ПРЕС, София, 2017. ISBN 978-954-718-479-4

Допълнителна

1. Тодоров, В. Вътрешни болести. Ръководство за медицински колежи. Плевен. Издателски център ВМИ – Плевен.

Конспект по Гериатрия

1. Геронтология. Стареене и старост. Теории за стареенето. Физиологични промени при стареенето. Гериатрия. Предмет и задачи.
2. Здравеопазване за възрастните и старите хора. Организация на медицинската помощ. Психологични проблеми, свързани със стареенето. Особенности на психиката.
3. Гериатрична фармакология. Дозиране на лекарствата при възрастни хора. Хранене при възрастните и старите хора.
4. Характеристика и особености на заболяванията при възрастните и старите хора. Особенности на клиничната оценка. Основни клинични принципи в гериатрията. Основни проблеми в процеса на изследване на възрастните и старите хора. Основни симптоми, синдроми и по-чести здравни проблеми при възрастните и старите хора.
5. Профилактика при възрастните и старите хора. Рехабилитация. Качество на живот.
6. Болести на дихателната система при възрастни и стари хора.
7. Болести на сърдечносъдовата система при възрастни и стари хора. Болести на кръвоносната система при възрастни и стари хора.
8. Болести на гастроинтестиналния тракт при възрастни и стари хора.
9. Болести на отделителната система при възрастни и стари хора.
10. Болести на ендокринната система при възрастни и стари хора.
11. Ставни заболявания при възрастни и стари хора. Остеопороза.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Попилиев, И. Възрастните като пациенти. Мед. изд. „Райков“, Пловдив, 2003
3. Стойнев, Е. Хранене, метаболизъм и стареене. АЕС АМИ, София, 2004
4. Григоров, Ф. Ръководство по Гериатрия. ИЦ МУ – Плевен, 2005, 265
5. Димитрова А. Гериатрична дихателна рехабилитация. Бета принт, София, 2013
6. Стефанова, Д. Гериатричен синдром падания. Кинезитерапевтични, рехабилитационни и медицински стратегии за профилактика. Монография. ISBN 978-954-92115-6-6, Бетапринт–Петрови и Сие, София, 2015
7. Любенова, Д., Е. Титянова. Неврорехабилитация при деменция. В: Е. Титянова (ред). Учебник по нервни болести. Клинична неврология, КОТИ ЕООД, София, 2021

Допълнителна

1. Stone, T.G., J.F, Wyman, S.A.Salisbury. Clinical Gerontological Nursing, 2nd Edition, A Guide to Advanced Practice, Saunders, 1998, 650.
2. Wold, G.H. Basic Geriatric Nursing, 2nd Edition, Mosby, 1998, 416

Конспект по Хирургия

1. История на хирургията. Място на хирургията в медицината.
2. Организация на хирургичната дейност. Доболнична хирургична помощ.
3. Организация и обзавеждане на хирургично отделение. Организация на работата на медицинската сестра в хирургичните звена и в операционната.
4. Задълженията на медицинската сестра при подготовката на хирургично болния за операция.
5. Следоперативни грижи на медицинската сестра за хирургично болния – пренасяне на болния, наблюдение на общото състояние и превръзките на болния. Следоперативни усложнения.
6. Асептика. Стерилизация. Контрол върху стерилизацията.
7. Антисептика. Дезинфекция.
8. Видове хирургичен инструментариум.
9. Превръзки. Методика и техника на превръзките. Видове превръзки. Гипсови, превръзки.
10. Кръвотечение – механизми, патогенеза и патофизиология.
11. Видове кръвотечения – клинични прояви. Кръвоспиране – временно и постоянно.
12. Възпаление – видове, клинични прояви. Хирургична инфекция.
13. Остри, локални, неспецифични инфекции – фурункул, карбункул, горещ абсцес, флегмон, лимфангит и лимфаденит.
14. Травматични увреждания – класификация. Закрити и открити травми. Фрактури на костите, зарастване на костите и лечение. Грижи при пострадали с открити травми.
15. Луксации на горните крайници – лечение и грижи.
16. Луксации на долните крайници – лечение и грижи.
17. Изгаряния и измръзвания – лечение и грижи.
18. Електрически, химични и лъчеви изгаряния – лечение и грижи.
19. Увреди и заболявания на главата и лицето. Вродени аномалии на лицево-черепните нерви. Клиника и лечение.
20. Увреди и заболявания на главата и лицето. Травматични увреждания на черепа и мозъка. Сътресение, контузия, компресия на мозъка. Счупване на основата на черепа.
21. Увреди и заболявания на шията. Тортиколис. Възпалителни заболявания на шията.
22. Увреди и заболявания на шията. Възпалителни заболявания на щитовидната жлеза. Струма – класификация, клиника, диагноза и лечение. Базедова болест. Тумори на щитовидната жлеза.
23. Травми и заболявания на гърдния кош и органите в него. Заболявания на хранопровода.
24. Наранявания и заболявания на коремната стена и органите в коремната кухина. Заболявания на черния дроб и панкреаса.
25. Заболявания и травми на пикочо-половите органи. Вродени заболявания. Новообразувания.
26. Възпалителни заболявания на пикочо-половите органи. Бъбречно-каменна болест.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Атанасов, Ал. Хирургически болести. Учебник за медицинските колежи. Знание, Ст. Загора, 2001
2. Р., Хирургия за студенти по кинезитерапия. НСА, 2019
3. Коларов, Зл., Р. Коларов. Приложение на наркотичните аналгетици за лечение на острата и хроничната ревматична болка. Актуални проблеми на ревматологията, София, ЦМБ, 2006
4. Коларов, Р., Зл. Коларов. Наркотични аналгетици. Актуални проблеми на ревматологията, София, ЦМБ, 2006
5. Владимиров, Б. (ред). Ортопедия, травматология и ортотика. Учебник за рехабилитатори. Знание, Ст. Загора, 2000
6. Джеров, Д. Хирургия, ортопедия и травматология. Учебник за ПМИ. МФ, 1992
7. Кръстинов, Г. Хирургия. Учебник за операционни сестри и акушерки. Том I, Колорит Принт, Варна, 2002
8. Радев, Д. Оперативна хирургия. Учебник за операционни сестри. Горекс прес, София, 2001
9. Радев, Д. Операционна и превързочна техника. Учебник за операционни сестри и акушерки, 2 преработено доп. издание. Горекс прес, София, 2012
10. Радев, Д. Учебник по обща хирургия. Колорит принт, Варна, 2003

Допълнителна

Кръстева, Н. Теоретични основи на сестринските грижи. Литера, Пловдив, 2005

Конспект по Анестезиология и интензивно лечение

1. Анестезия – определение, същност, задачи. Стадии на общата анестезия. Анестезионни апарати, пособия и системи.
2. Подготовка на болен за анестезия.
3. Премедикация – цели, видове, медикаменти.
4. Видове анестезии – **обща** (инхалационна, венозна, **ТИВА**).
5. Видове анестезии – **регионална** (спинална, епидурална, плексусни блокове).
6. Показания и противопоказания за различните видове анестезионни техники.
7. Медикаменти за увод и поддържането на анестезия.
8. Усложнения по време на анестезия.
9. Интраоперативен и постоперативен мониторинг.
10. Интензивно лечение – дефиниция, същност. Основни изисквания и характеристики за отделение за интензивно лечение. Основни методи и техники за интензивно лечение и наблюдение.
11. Катетеризация на венозен съд (периферен и централен) – индикации, техники, усложнения, принципи на поддържане.
12. Преливане на биопродукти – показания и противопоказания.
13. Коматозни състояния. Концепция – мозъчна смърт. Донорство. Трансплантации.
14. Остра дихателна недостатъчност – дефиниция, етиология, клиника, диагноза, терапия. Основни принципи на дихателната реанимация. Кислородолечение – показания, техники, усложнения.
15. Основни принципи на алкално-киселинното и водно-електролитното равновесие. Нарушения и корекцията им с методите на интензивното лечение.
16. Клинична смърт и терминални състояния – определение, диагноза, поведение. Правила за кардиопулмонална ресусцитация.
17. Шок – дефиниция, етиология, патогенеза, видове, диагноза, терапевтично повлияване.
18. Остри отравяния – поведение.
19. Реанимация при даване и удавяне в сладка и солена вода.
20. Парентерално и ентерално хранене – цели.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Атанасов, А. Анестезиология в детската възраст. Пловдив, ИК-ВАП, 1999
2. Бозов, Х., Д. Радев. Раздел Анестезиология и реанимация в „Оперативна хирургия“. Том I, ред. Д. Радев. Колор Принт, Варна, 2002
3. **Бозов, Х.** Оперативна хирургия за операционни медицински сестри и акушерки, под редакцията на Д. Радев. Варна, Колор Принт, 2004
4. Йорданов, Й. (ред.). Интензивни грижи. Учебник за медицински сестри, акушерки и фелдшери, 3 изд., София, МФ, 1991

Допълнителна

1. Радев, Р. Помагало по анестезиология и интензивно лечение и грижи. ВМИ – Плевен

2. Смилов, И. (ред.). Наръчник по анестезиология и интензивно лечение. София, 2. МИ Арсо, 2007

Конспект по Инфекциозни болести и епидемиология

1. Инфектология – основни понятия, определения.
2. Регионална и национална здравна политика в борбата със заразните болести.
3. Анамнеза и статус на заразно болен.
4. Симптоми при инфекциозни болести.
5. Синдроми при инфекциозните болести.
6. Инструментални, биохимични, микробиологични, вирусологични и серологични методи на изследване.
7. Принципи на лечение.
8. Предмет, задачи и методи в епидемиологията.
9. Епидемичен процес.
10. Основни понятия в епидемиологията на ОЗБ.
11. Източник на инфекция.
12. Механизъм на предаване.
13. Възприемчивост и невъзприемчивост от епидемиологична гледна точка.
14. Движещи сили на епидемичния процес.
15. Основни протиепидемични и общопротиепидемични мерки.
16. Дезинсекция и дератизация – методи и средства.
17. Дезинфекция – методи и средства. Контрол на дезинфекцията.
18. Имунопрофилактика. Имунизационен календар.
19. Вътрешболнични инфекции. Организация на борбата с тях.
20. Биологично оръжие.
21. Херпесни и други вирусни инфекции.
22. Рубеола.
23. Морбили.
24. Заушка.
25. Дифтерия.
26. Коклюш.
27. Варицела.
28. Грип.
29. Инфекции с фекално-орален механизъм на предаване и борбата с тях.
30. Заболявания с диаричен синдром – тифни и нетифни.
31. Хранителни токсинфекции.
32. Вирусни гастроентерити.
33. Холера.
34. Дизентерия.
35. Салмонелоза.
36. Колиентерити. Остри вирусни хепатити А, Е.
37. Остри вирусни хепатити В, С, D.
38. СПИН.
39. Полиомиелит.
40. Менингеален синдром. Епидемичен менингит.

41. Бактериални инфекции (листериоза, коремен тиф, ку-треска, лаймска болест и др.).
42. Тетанус.
43. Бяс.
44. Антракс.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Попиванова, Н., Стоилова, Й. Инфекциозни болести и епидемиология. Мед. изд. Райков, Пловдив, 2008
2. Илиев, Б., Митов, Г. Епидемиология на инфекциозните и неинфекциозните болести. МФ, София, 1994
3. Георгиев, Ц. Обща епидемиология. София, 1998
4. Вълканова, Н. Епидемиология – наръчник на специалиста. Спектра, Варна, 2009
5. Вълканова, Н. Основни понятия при инфекциозните и неинфекциозните заболявания. Спектра, Варна, 2008

Допълнителна

1. Вълчев, В. Бактериални, вирусни и неинфекциозни дерматози при спортисти. София, НСА ПРЕС. ISBN: 978-954-718-603-3-201
2. Ангелов, А. Епидемиология на инфекциозните болести. Пловдив, 2001
3. Ангелов, А. Основи на епидемиологията. Пловдив, 1980
4. Драганов, Д. Ново обществено здравеопазване
5. Радев, Йочев, Диков, Кънева. Инфекциозни болести. МФ, София, 1993
6. Диков. Инфекциозни болести. Учебник за студенти медици. МФ, София, 1999

Конспект по Педиатрия с неонатология

Въведение в педиатрията. Детето като пациент. Периоди на детството.

Физическо и нервно-психическо развитие.

Хранене на детето. Принципи на рационалното хранене на детето. Преимущества на естественото хранене. Физиология на лактацията. Съвременни препоръки при кърмене. Десет стъпки, осигуряващи успешно кърмене. Смесено и изкуствено хранене. Захранване на кърмачето. Хранене на децата след първата година – основни принципи и грешки. Основни принципи на терапията в детска възраст. Медикаментозна терапия. Основни принципи на профилактиката в детска възраст: първична, вторична, третична профилактика.

Витамин Д недоимъчен рахит. Закаляване на детето.

Болести на храносмилателната система. Анатомо-физиологични особености и методи за изследване на храносмилателната система в детска възраст. Коремна болка, повръщане и безапетитие у децата. Хронични диарии. Хипотрофия, затлъстяване.

Болести на дихателната система. Анатомо-физиологични особености и методи за изследване на дихателната система. Дихателна недостатъчност. Инфекции на горните дихателни пътища, бронхит и бронхиолит. Остри пневмонии. Хронични пневмонии. Муковисцидоза. Бронхиална астма. Туберкулоза в детска възраст.

Болести на сърдечносъдовата система. Анатомо-физиологични особености и методи за изследване на сърдечносъдовата система в детска възраст. Сърдечна недостатъчност. Вродени сърдечни малформации. Придобити заболявания на сърдечносъдовата система. Артериална хипертония.

Болести на съединителната тъкан. Ставна болка в детска възраст – диференциална диагноза. Ревматична болест. Ювенилен хроничен артрит.

Болести на отделителната система. Анатомо-физиологични особености и методи за изследване на отделителната система. Инфекции на отделителната система.

Болести на кръвта и злокачествени заболявания. Анатомо-физиологични особености и методи за изследване на кръвта и кръвотворните органи. Анемии в детска възраст.

Хеморагични диатези. Злокачествени заболявания в детска възраст – левкемии, лимфоми.

Болести на нервната система. Анатомо-физиологични особености и методи за изследване на нервната система. Инфекции на нервната система. Гърчове в детска възраст

Болести на ендокринните жлези. Нисък ръст – хипофизарен нанизъм, хипотиреоидизъм, отклонения в пубертетното развитие. Захарен диабет – особености в детска възраст, усложнения.

Наследствени и вродени заболявания. Генетична консултация.

Болести на новороденото. Новородено – анатомични и физиологични особености.

Адаптационен синдром. Новородено с ниска телесна маса. Инфекции у новороденото.

Жълтеници у новороденото.

Някои психосоциални проблеми на детството – синдром на малтретираното дете.

Злополуки в детска възраст. Екзогенни отравяния.

Оценка на състоянието на новороденото – определяне на гестационната възраст и скала по Апгар.

Първи грижи за новороденото в родилната зала.

Първична реанимация при рисково новородени деца.

Имунизации в неонаталния и детския период. Републикански имунизационен календар.

Хранене на детето до първата и след първата година.

Основни принципи на медикаментозната терапия в детската възраст

Демонстрации и грижи на деца с болести на храносмилателната система.

Демонстрации и грижи на деца с болести на дихателната система.

Демонстрации и грижи на деца с болести на сърдечносъдова система.

Демонстрации и грижи на деца с болести на отделителната система.

Демонстрации и грижи на деца с болести на нервната система.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Бобев, Др. Педиатрия. С., 2001

2. Станчев, З., Петков, Г. Практически наръчник по педиатрия за студенти, педиатри и общопрактикуващи лекари. Изд. Форум, София, 2001

3. Мумджиев, Н. Диференциална диагноза на детските болести. Изд. Арсо, 2003

4. Калайджиев, В., Н. Калайджиева. Симптоми на детските болести. АБГ

Допълнителна

1. Nelson 's Textbook of Pediatrics – 19-о издание, 2011

2. Gill D, O'Brien N. Pediatric clinical examination. Made easy. 4th edition, 2003

Конспект по Акушерство и гинекология

Теоретична част

1. Анатомия и физиология на женските полови органи. Анатомия на външните и вътрешните полови органи. Физиологични промени в различните периоди от живота на жената.
2. Бременност, хигиена на бременността и диетика. Периоди от бременността. Основни симптоми в различните периоди. Хигиена на бременната жена и диетичен режим в различните срокове.
3. Антенатална охрана на бременността в женска консултация, съвременни методи на диагностика и лечение. Прегледи и специални изследвания – УЗИ, NST, Dopler. Лабораторни изследвания.
4. Раждане – понятие, критерии, дефиниции, продължителност, водене на раждане. Периоди на раждането. Етапи на раждането. Механизъм на раждане при нормално главично предлежание.
5. Послеродов период – клиника, водене. Лактация. Грижи за гърдите и външните гениталии. Нормален и патологичен пуерпериум. Начална лактация и грижа за гърдите.
6. Планиране на бременността и раждането – роля на кабинетите по семейно планиране. Семейно планиране, контрацепция и планово забременяване.
7. Аборти. Основни видове. Етиология, клиника, профилактика, поведение. Основни видове аборти – спонтанни и по желание. Заплашващ аборт. Аборт в ход. Непълен аборт. Пълен аборт. Хабитуален аборт. Лечение и профилактика на спонтанните аборти. Аборт по желание – усложнения.
8. Недоносена бременност – причини за появата ѝ и основни рискове за новороденото и бременната жена. Преносена бременност. Етиология, диагноза, клиника, профилактика. Поведение по време на бременността и раждането. Опасности за плода и майката по време на раждането/Акушерско поведение.
9. Ранни и късни токсикози на бременността. Емезис гравидарум. Хиперемезис гравидарум. Птиелизъм. Токсикози през 2-рата половина на бременността – прееклампсия и еклампсия.
10. Кръвотечения през втората половина на бременността. Предлежача плацента, отлепяне на плацента. ДИК синдром. Причини. Клиника. Диагноза. Поведение и спешна помощ.
11. Понятие, методи на изследване на гинекологично болната жена. Профилактични прегледи.
12. Възпалителни заболявания на женските полови органи. Вулвит, колпит, ендометрит и андексит. Паразитози.

13. Дисфункционални маточни кръвотечения. Ювенилна и климактерична форма. Диагностика и лечение.
14. Доброкачествени и злокачествени тумори на женската полова система (на шийката, на матката и яйчниците). Диагноза, поведение, профилактика.
15. Стерилитет. Общи понятия. Контрацепция.
16. Нарушения в сексуалното функциониране и сексуалното общуване. Изосексуални форми. Хермафродизъм. Хомосексуализъм. Лесбийство.
17. Основни видове стерилитет при мъжа и жената. Инфертилитет. Стерилитет при мъжа – диагностика и лечение.
18. Диагностика на стерилитета при жената. Стерилитет при жената – видове и поведение.
19. Основни манипулации и изследвания за диагностика на женския стерилитет. Хормонални изследвания. Ултразвукова фоликулометрия. ХУЗК, ХСГ и лапароскопия.
20. Изследвания при мъжки стерилитет – обикновена и разширена спермограма. Имунологични тестове, SDI.
21. Лечение на стерилитета при мъжа и жената. Начини и медикаменти. Асистиран репродуктивни техники.
22. Профилактика на стерилитета в двойката и инфертилитета при жената.

Конспект по Акушерство и гинекология

Практическа част

1. Начин на гинекологичен преглед. Обща и специална анамнеза.
2. Основни методи на изследване в акушерството и гинекологията.
3. Посещение в гинекологичен кабинет и вземане на онкоцитонамазка.
4. Присъствие на женска консултация и измерване на акушерски таз, коремна обиколка, фундус утери, телесно тегло и кръвно налягане на бременната жена.
5. Попълване на медицинска документация на гинекологична пациентка и картон за женска консултация.
6. Интерпретация на лабораторни кръвни и хормонални изследвания.
7. Присъствие при преглед на стерилна двойка.
8. Наблюдение на ултразвуков преглед по време на гинекологичен и акушерски случай.
9. Наблюдение при поставяне и екстракция на спирала.
10. Наблюдение на диатермокоагулация на маточна шийка.
11. Посещение в манипулационна на сепарирано абразио и интерупцио.
12. Посещение в родилна зала и гинекологична операционна по време на раждане или операция.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Карагъзов, Й., Н. Доганов. Акушерство. Учебник за студенти по медицина. МФ, София, 2005
2. Карагъзов, Й., Н. Доганов. Гинекология. Учебник за студенти по медицина. МФ, София, 2005
3. Кацулов, А. Бременност с висок риск. София, МФ, 1990
4. Кацулов, А. Синтетично акушерство: неакушерски болести през бременността и раждането, ВЕНЕП ООД
5. Милчева, Хр. и кол. Сестрински и акушерски грижи. Учебно пособие за МК, Ст. Загора, КОТА, 2004
6. Хаджиев, Ал., И. Карагъзов. Акушерство: За студенти по медицина. София: МФ,

Допълнителна

1. Доганов, Н., Ат. Кацулов. Синтетично акушерство: неакушерски болести през бременността и раждането. София, МФ, 1998

2. Смилов, И. и колектив. Обезболяване в акушерството. София, APCO, 2002
3. Танчев, Ст., С. Божинова, Й. Попов. Актуални проблеми на акушерството и гинекологията
4. Попов, Й. Избрани глави от гинекологичната практика – 1-ва и 2-ра ч. ИЦ МУ – Плевен, 2004
5. Сираков, М., Коларов, Г. Практическа контрацепция. Балканпрес, 1998
6. Щерев, Ат. Клинична ендокринология. Мед. и физк., София, 1993
7. Сп. Репродуктивно здраве – всички броеве от 2009 до 2012
8. Сп. Акушерство и гинекология – всички налични броеве

Конспект по Нервни болести

Клинична неврология – въведение. Подход към пациента с неврологично заболяване

1. Клинична невроанатомия. Сетивност – обща и специализирана, изследване, синдроми на увреждане.
2. Клинична невроанатомия. Двигателна дейност – пирамидна и екстрапиримидна система – изследване. Синдроми на увреда.
3. Клинична невроанатомия. Координация на движенията – изследване. Синдроми на увреда.
4. Рефлексна дейност – изследване, разстройства.
5. Черепно-мозъчни нерви – изследване, синдроми на увреда.
6. Изследвания на нервната система и подготовка на болния за тях – ликворни, рентгенови, невроизобразяващи (КАТ, ЯМР), неврофизиологични.
7. Миопатии. Заболявания на нервномускулното предаване.
8. Радикулопатии, дегенеративни гръбначни заболявания (дискови хернии, спинална стеноза).
9. Полиневрити и полиневропатии.
10. Миелопатии. Заболявания на мозъчния ствол.
11. Заболявания на малкия мозък и базалните ганглии, свързани с двигателни нарушения.
12. Инфекциозни заболявания на централната нервна система: Менингити.
13. Инфекциозни заболявания на централната нервна система: Енцефалити.
14. Инфекциозни заболявания на централната нервна система: Полиомиелити.
15. Демиелинезиращи заболявания – Множествена склероза.
16. Съдови заболявания на главния мозък – Ишемичен инсулт.
17. Съдови заболявания на главния мозък – Хеморагичен инсулт.
18. Съдови заболявания на главния мозък – Субарахноидален кръвоизлив.
19. Тумори на нервната система.
20. Травми на нервната система.
21. Епилепсия.
22. Спешни състояния в неврологията.
23. Норма и абнормност, здраве и болест в психиатрията. Етиология на психичните заболявания.
24. Класификация на психичните заболявания – МКБ-10.
25. Обща психопатология – симптоми и синдроми, диагноза.
26. Психопатология във възрастово-динамичен аспект – детско-юношеска психиатрия и геронтопсихиатрия.

27. Шизофрения – симптоматика, протичане, лечение.
28. Биполярно афективно разстройство – симптоматика, протичане, лечение на манийната фаза.
29. Биполярно афективно разстройство – симптоматика, протичане, лечение на депресивната фаза.
30. Поведение на зависимост. Зависимост към химически (алкохол, наркотици и лекарствени средства) вещества.
31. Поведение на зависимост. Зависимост към нехимически (хазартни игри, интернет, храна) средства.
32. Спешни състояния в психиатрията.
33. Терапевтични методи в психиатрията – психофармакологични методи.
34. Терапевтични методи в психиатрията – традиционни немедикаментозни методи.
35. Организация на психиатричната помощ.
36. Психохигиена, психопрофилактика и социална рехабилитация.
37. Медицинска етика и задължения на медицинската сестра в лечебните заведения.
38. Деонтологични аспекти в психиатричното сестринство.

ЛИТЕРАТУРА

1. Титянова, Е. (ред). Учебник по нервни болести. КОТИ ЕООД, София, 2015
2. Титянова, Е. (ред). Учебник по нервни болести. Клинична неврология, КОТИ ЕООД, София, 2021
3. Дикова Ч., Н. Никоевски, П. Цветанова, Л. Мавлов, Б. Стаменов. Екстрапирмидни прояви при болни със синдром на Sneddon. В: Съвременни проблеми на паркинсонизма. Под редакцията на проф. В. Чалманов и д-р В. Цонев. Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, София, 2003, с. 123–126
4. Белоев, Й. Грижи за болния и сестринска техника. София, МИАРСО, 2000
5. Милчева, Хр. и колектив. Сестрински и акушерски грижи. Учебно пособие за МК, Ст. Загора, КОТА, 2004
6. Михов, Хр. Диагностично-терапевтични манипулации в детска възраст. Пловдив, ВИОН, 2000
7. E. Tityanova, I. Velcheva, K. Genova, R. Dimova, D. Lyubenova, P. Popov. Textbook on Nervous Diseases. General Neurology. University Press „Sv. Kliment Ohridski“ Sofia, 2017

Конспект по Психиатрия

1. Норма и абнормност, здраве и болест в психиатрията. Етиология на психичните заболявания.
2. Класификация на психичните заболявания – МКБ-10.
3. Обща психопатология – симптоми и синдроми, диагноза.
4. Психопатология във възрастово-динамичен аспект – детско-юношеска психиатрия и геронтопсихиатрия.
5. Шизофрения – симптоматика, протичане, лечение.
6. Биполярно афективно разстройство – симптоматика, протичане, лечение на манийната фаза.
7. Биполярно афективно разстройство – симптоматика, протичане, лечение на депресивната фаза.
8. Поведение на зависимост. Зависимост към химически (алкохол, наркотици и лекарствени средства) вещества.
9. Поведение на зависимост. Зависимост към нехимически (хазартни игри, интернет, храна) средства.
10. Спешни състояния в психиатрията.
11. Терапевтични методи в психиатрията – психофармакологични методи.
12. Терапевтични методи в психиатрията – традиционни немедикаментозни методи.
13. Организация на психиатричната помощ.
14. Психохигиена, психопрофилактика и социална рехабилитация.
15. Етика и задължения на медицинската сестра в лечебните заведения.
16. Деонтологични аспекти в психиатричното сестринство.

ЛИТЕРАТУРА

1. Ачкова, М. Психиатрия. София, МФ, 1996
2. Голдберг, Д., Бенджамин, С., Крийд Ф. Психиатрия в медицинската практика.
3. Фондация „Невронауки и поведение“, 1992
4. Ритър, С. Ръководство по психиатрично сестринство. Фондация „Невронауки и

5. поведение“, София, 1995
6. МКБ 10 – Психични и поведенчески разстройства. Национален център за комплексно изследване на човека, 1998
7. Ачкова, М. Приложна психология в медицината и здравните грижи, изд. „КОТИ“ ЕООД, София, 2001
8. Спери, Л., Гудеман Д., Блекуел Б., Фолкнър Р. Психиатрични формулировки на случаи, БПА
9. Шулман, Л. Изкуството да се помага на индивиди, семейства, групи. Фондация „Невронауки и поведение“.

Конспект по Очни болести

1. Анатомия на зрителния анализатор. Анатомия на очната ябълка, орбита и очни придатъци. Инервация и кръвоснабдяване на зрителния орган.
2. Физиология на зрителния анализатор. Светлоусещане и адаптация. Цветоусещане. Формено зрение. Зрително поле. Двучно зрение.
3. Заболявания на придатъците на окото. Заболяване на слъзния апарат. Заболяване на слъзната жлеза. Дакриоцистити.
4. Заболявания на клепачите. Възпалителни заболявания на клепачите. Промени в положението на клепачите.
5. Заболявания на конюнктивата. Остри и хронични конюнктивити. Трахома. Алергични конюнктивити. Дегенеративни заболявания на конюнктивата. Предпазване от епидемични конюнктивити, вътреболнични очни инфекции.
6. Заболявания на роговицата и увеята. Кератити. Понятие за дегенерация на увеята.
7. Възпалителни заболявания на увеята – класификация, клинична характеристика. Тумори на увеята. Меланом на увеята.
8. Понятие и същност на глаукомния процес. Класификация. Закритоъгълна глаукома. Грижи, лечение и профилактика.
9. Катаракта – същност, видове изследване, грижи, лечение и профилактика.
10. Травматични увреждания на зрителния орган. Изгаряния. Задължения на медицинската сестра при спешни очни заболявания. Профилактика на травматизма.
11. Класификация на очния травмизъм. Контузии и наранявания на очните придатъци и очната ябълка. Вътреочни чужди тела. Усложнения. Химични и термични изгаряния. Степен на изгаряния. Усложнения. Профилактика на детския, промишлен и битов травмизъм.
12. Диференциална диагноза на „червено око“ – конюнктивит, кератит, иридоциклит, глаукомен пристъп, травми.
13. Очни прояви при общи заболявания. Очни компликации при захарен диабет, промени при хипертония, мозъчни тумори и инфекциозни заболявания. Профилактика на очните прояви.

ЛИТЕРАТУРА

1. Балабанов, Ч. и др. Учебник по очни болести, 1994

2. Танев, В. Офталмология – учебник за студенти, 1994
Учебник по очни болести за студенти по медицина. Пловдив, КАРЕЛА, 1999

Конспект по Ушно-носно и гърлени болести

1. Заболявания на външното ухо. Възпалителни процеси на външното ухо. Измръзвания и изгаряния на ушната мида. Отохематома и перихондрит на мидата. Церумен и възпалителни процеси на външния слухов апарат.
2. Остри заболявания на средното ухо. Пътища за навлизане на инфекцията в средното ухо. Остър катар на средното ухо. Остро гнойно възпаление на средното ухо. Особени форми на възпаление на средното ухо – при аеротит, мукозен отит, парализа на лицевия нерв, инфекциозни болести. Грижи и лечение.
3. Остър мастоидит. Хронично гнойно възпаление на средното ухо. Заболявания на вътрешното ухо. Възпалителни – лабиринтити, лабиринтоневрити. Херпес зостер отикус. Невъзпалителни – Мениерова болест, отосклероза. Грижи и лечение.
4. Заболявания на носа и околоносните кухини. Възпалителни заболявания на входа на носа – фоликулит, цирей. Остра хрема. Особен вид хрема – гонороеична, сenna, вазомоторна, алергична. Хронични хреми – катарална, хипертрофична, атрофична, сenna.
5. Остри възпалителни процеси на околоносните кухини. Остър максиларен синусит, етмоидит, фронтален синусит и остър синусит. Хронични синусити – катарален, хипертрофичен и гноен. Риносинусопатия алергика. Мукоцеле и пиоцеле. Грижи и лечение.
6. Отогенни вътречерепни усложнения – епидурален абсцес, субдурален абсцес, отогенен менингит, отогенен сепсис. Тромбофлебит на кавернозния синус. Мозъчен и малкомозъчен абсцес. Глухонемога.
7. Заболявания на устната кухина и гълтача. Заболявания на слюнчените жлези – сиалoadенитис, сиалолитиаза. Абсцес на дъното на езика и корена на езика. Остър тонзилит – катарален, фоликуларен. Ангини при общи заболявания. Аденоидни вегетации. Хроничен тонзилит. Перитонзиларен абсцес.
8. Заболявания на гръкляна. Възпалителни заболявания на гръкляна. Оток на гръкляна – възпалителен и невъзпалителен. Абсцес на ларинкса. Остър стенозиращ ларинготрахеобронхит. Остър ларингиален задух.
9. Онкологични заболявания на ПОР органи. Доброкачествени и злокачествени новообразувания на носа и околоносните кухини. Доброкачествени и злокачествени новообразувания на ларинкса и гълтача.

10. Професионални увреждания на ПОР органи. Поражения на слуха от шум, вибрации, рязка смяна на атмосферните влияния, резки температурни промени и електротравми. Интоксикации на слуховия анализатор. Професионални заболявания на горните дихателните пътища. Профилактика на професионалните заболявания на ЛОР органи.
11. Спешна помощ в оториноларингологията. Травматични увреждания на ушната мида и тъпанчето. Чуждо тяло във външното ухо. Фрактура на пирамидата. Травматично увреждане на носа и околоносните кухини. Хеморагия от тонзилит и след тонзилектомия. Остра дихателна обструкция и трахеотомия. Чужди тела в носа, дихателните пътища и хранопровода. Кръвотечения от носа.

ЛИТЕРАТУРА

1. Лекционен курс по УНГ болести.
2. Павлов, В. Ушни, носни, гърлени болести. София, 1983.
3. Павлов, В. Ръководство за практически упражнения по УНГ болести. София, 1983.
4. Богданов, Г., Т. Карчев. Ушни, носни и гърлени болести, София, МФ, 1994
5. Димов, Д. Практическа оториноларингология. Ст. Загора, Знание, 2001

Конспект за теоретичен изпит по Кожни и венерически болести

1. Епидермис – анатомично, хистологично и ултраструктурно устройство. Дерма – анатомично, хистологично и ултраструктурно устройство. Хиподерма – анатомично, хистологично и ултраструктурно устройство.
2. Потни и мастни жлези.
3. Косми и нокти.
4. Кръвоносни и лимфни съдове. Нервни окончания в кожата.
5. Функции на кожата.
6. Основни хистопатологични процеси в епидермиса.
7. Принципи на локалната терапия в дерматологията. Фармакокинетика. Видове лекарствени форми за локално приложение: основни (елементарни) и сложни (комбинирани).
8. Принципи на системната терапия в дерматологията. Медицинска козметика. Принципи и задачи. Хигиена на кожата, лигавиците и кожните придатъци.
9. Първични обривни елементи.
10. Вторични обривни елементи.
11. Бактериални инфекции на кожата – пиодермии: стафилодермии, стрептодермии, стрептостафилодермии, некротизиращи подкожни инфекции.
12. Микобактериални инфекции – туберкулоза на кожата.
13. Дерматовирози – инфекции от херпесни вируси. Инфекции от вариолна група вируси. Инфекции от папиломни вируси. Вирусни екзантеми.
14. Микози – дерматофитни инфекции. Дрождевидни инфекции. Системни (дълбоки) микози.
15. Уртикария, прурито, пруритус.
16. Дерматит – екзема – контактен дерматит, атопичен дерматит, вулгарна екзема в различните възрасти, себорейна екзема и варианти, професионални дерматози.
17. Еритемо-папулосквамозни дерматози – псориазис, петириазис розеа, лихен рубер планус.
18. Автоимунни булозни дерматози – пемфигус, пемфигоид, херпес гестационис, херпетиформен дерматит.
19. Болести на съединителната тъкан – лупус еритематозус, дерматомиозит, склеродермия.

20. Болести на космите – вродени и придобити болести на космите, хипертрихоза.
21. Болести на ноктите – симптоматични промени на ноктите, промени в цвета на ноктите, вродени нарушения на ноктите, нокътни промени от травма, нокътни нарушения при общи заболявания, тумори под и в близост до нокътя, нокътни промени при кожни заболявания.
22. Болести на мастните жлези – себостазис, себорея, акне, розацея, периорален дерматит, демодекозис.
23. Злокачествени тумори на кожата – базалноклетъчен карцином, плоскоклетъчен карцином, меланома малигнум.
24. Дерматози на бременността.
25. Сексуално предавани болести – HIV инфекция и СПИН.
26. Сифилис – първичен, вторичен, третичен. Вроден сифилис.
27. Гонорея – у мъжа, жената и детето.
28. Хламидиоза, трихомониаза.
29. Уретрити. Вулвовагинити.

Конспект за практически изпит по Кожни и венерически болести

1. Оглед на кожата, кожните придатъци и видимите лигавици (включително и с лупа), палпация, витропресия, проба за дермографизъм, фрикция.
2. Оглед със светлина на Ууд.
3. Работа с влагалищен спекулум.
4. Интерпретиране на резултатите от рутинни и по-специализирани лабораторни биохимични и серологични изследвания.
5. Интерпретиране на резултатите от класическите и специфичните трепонемни тестове (VDRL, TRHA, TPI и др.).
6. Извършване на директна микроскопия с КОН при микотични заболявания на кожата и видимите лигавици.
7. Интерпретиране на резултат от микробиологична посевка и вземане на материал за изследването.
8. Интерпретиране на резултат от микологична посевка и вземане на материал за изследването.
9. Кюретиране на молуски и други доброкачествени кожни лезии.
10. Криотерапия на брадавици и други кожни лезии.

ЛИТЕРАТУРА

1. Атанасов, В. Склеродермии. С., Мед. и физк., 1990
2. Георгиева, Сл. Дерматовирози. С., Мед. и физк., 1987
3. Димитрова, Й. Кожни васкулити. С., Мед. и физк., 1988
4. Дурмишев, А. Пигментни нарушения на кожата. С., Мед. и физк., 1986
5. Дурмишев, А. Инфекциозни дерматози и сексуално предавани болести. В: Епидемиология на инфекциозните и неинфекциозните болести. Под ред. Б. Илиев, Г. Митов. С., 1994
6. Дурмишев, А., А. Лалова. Функционална диагностика в дерматологията. С., Мед. и физк., 1987

7. Дурмишев, А., Г. Спиров, Д. Няголова, Г. Пехливанов, Е. Петрова, Г. Матеев. Практически подходи при лечението на полово предаваните болести. Българска терапевтична школа „Знание“ ООД, 1995
8. Златков, Н. Б. Дерматологична диференциална диагноза. С., Мед. изд. „Райков“, 2003.
9. Златков Н., Вълкова, С. Кожни и венерически болести. Учебник за медицинските колежи, Изд. Център ВМИ – Плевен, 2009
10. Златков, Н., С. Тонев, И. Ботев. Генетични дерматози. С., АРСО, 2005.
11. Марина, С., Г. Киров. Еризипел. С., 1990
12. Пенев, З., Н. Златков, А. Дурмишев. Справочник по дерматология и венерология. С., Мед. и физк., 1994
13. Пенев, З., Н. Златков, А. Дурмишев. Дерматология и венерология – справочник. С., Мед. и физк., 2001
14. Пехливанов, Г., И. Славов. Уретрити и свързани с тях състояния. Под ред. Н. Цанков. С., 2007
15. Попов, Г., Д. Мартинов, К. Димитров. Полово предавани хламидиални инфекции. С., Мед. и физк., 1989
16. Спиров, Г. Клинична дерматомикология. С., 1990
17. Стоянов, С., Н. Златков, И. Ботев. Озонов слой и ултравиолетови лъчи – здравен и екологичен проблем. Поредица „Екология и здраве“ № 8. С., ПъблишСайСет- Еко, 2003
18. Трашлиева-Койчева, М. Кожни болести в детската възраст. С., Мед. и физк., 1990.
19. Лупус еритематодес. Под ред. П. Михайлов. С., Мед. и физк., 1998
20. Климатолечение на кожните болести. Под ред. Н. Ботев Златков. С., Мед. и физк., 1989
21. Атлас по кожни болести. Под ред. Н. Ботев Златков, П. Михайлов. С., Мед. и физк., 1990
22. Дерматология и сексуално предавани болести. Под ред. Н. Ботев Златков. С., АРСО, 1997
23. Приложна венерология. Под ред. А. Дурмишев. С., „Знание“ ЕООД, 1999
24. Терапия на кожните и полово предаваните болести. Под ред. Н. Златков, Е. Петранов. С., 2000
25. Г. Спиров. Сифилис. С., 2000
26. Сексуално предавани болести и невенерична генитална патология. Под ред. Н. Б. Златков. С., АРСО, 2002
27. Braun-Falco, O., G. Plewig, H. Wolff, R: Winkelmann. Dermatology. Berlin, Springer, 1991
28. Precis de Dermatologie et Venerologie Ed. J. H. Saurat. Paris, Masson, 1991
29. Textbook of Dermatology. Ed. A. Rook et al., 7th ed., Oxford, Blackwell, 1992 (4 vol.).
30. Fitzpatrick's Dermatology in General Medicine, 6th ed., New York, Mac Graw Hill, 2nd ed 2003 (2 vol.)
31. European Dermatology Forum. White book of dermatology. 2nd ed., ABW Wissenschaftsverlag GmbH, 2005.

Конспект по Промоция на здравето

1. Обществено-здравен контекст на възникване на концепцията за промоция на здраве.
2. Промоция на здраве – определение. Основни принципи на Отавската харта.
3. Промоция на здраве и социална политика, укрепваща здравето.
4. Промоция на здраве и създаване на жизнена среда, укрепваща здравето.
5. Активизиране на обществено участие в здравни дейности.
6. Развитие на лични умения, знания и възможности за укрепване на здравето. Здравна мотивация. Здравословен начин на живот.
7. Здравно възпитание – същност, цели, принципи.
8. Приоритетни области на действие за практическо развитие на здравно-промотивни дейности.
9. Развитие на стратегията за укрепване на здравето. Международни мрежи за промоция на здраве.
10. Здравословен начин на живот – характеристика.
11. Проекти и програми за ограничаване на тютюнопушенето и употребата на алкохол. Поведенческа промяна.
12. Модели и принципи на здравно възпитание.
13. Методи и форми на здравно възпитание.
14. Планиране и организация на здравно-възпитателни програми. Оценка на здравно-възпитателни програми.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Грънчарова, Г., А. Велкова, С. Янкуловска. Социална медицина (за бакалаври здравни грижи). Издателски център на МУ – Плевен, 2012
2. Попова, С. Социална медицина. Учебник за професионални направление здравни грижи. Варна. Стено, 2011
3. Тулчински, Т., Е. Варавикова. Новото обществено здравеопазване. Варна. Лотос, 2004

Допълнителна

1. Шипковенска, Е. Приложна епидемиология и медицина, базирана на доказателства. Делфи, София, 2002
2. Naidoo J., J. Wills. Health Promotion. Foundation for practice. Bailliere Tindall. 2000
3. WHO. Global status on alcohol and health. Geneva, World Health Organization, 2011
4. WHO. Report on the global tobacco epidemic. Geneva, World Health Organization, 2011

Конспект по Медицинска психология

1. Клинична психология: цели, задачи, методи и подходи.
2. Взаимовръзка на клиничната психология с други дисциплини. Психиатрия и нейното място в соматичната медицина.
3. Диагностициране в психиатрията и клиничната психология. Снемане на анамнеза.
4. Диагностициране в психиатрията и клиничната психология. Психологичен профил и мястото му в психиатричната диагностика.
5. Понятия за норма, адаптивни, дезадаптивни и патологични състояния – клинично значение за оценката и прогнозата.
6. Симптом, синдром, синдромокомплекс, нозология.
7. Нива на нарушения: невротично, гранично и психотично.
8. Методи за осъществяване на психологичното изследване при психични нарушения.
9. Методи за осъществяване на психологичното изследване при соматични нарушения.
10. Принципи на психотерапията и психологичното консултиране при пациенти, обект на психиатрията и соматичната медицина.
11. Критерии за ефективност на психотерапията.
12. Оценка на ефективността на медико-социалните и психотерапевтичните програми.
13. Принципи на психологичното консултиране при пациенти с психични и психологични разстройства.
14. Значението на екипната подкрепа – психиатър – психолог – медицинска сестра, при пациенти с психични и психологични нарушения.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Ачкова, М. Приложна психология в медицината и здравните грижи. Коти ЕООД, София, 2001
2. Борн, Е. Да се справим с тревожността и фобиите. Наръчник за терапевти и пациенти. С., ЛИК, 2008
3. Гецфелд, А. Анормална психология. Сборник случаи. Изток – Запад, С., 2011

4. Дерогатис, Л., Т. Уайз. Тревожни и депресивни разстройства на соматично болни пациенти, изд. Сиела, София, 2000
5. Домусчиева-Роглева, Г. Предсъстезателна тревожност и стрес в спорта. С., 2009
6. Еймън, Д. Промени своя мозък – промени живота си. Изток – Запад, С., 2013
7. Кайков, Д. Психична регулация и психични въздействия. С., 1998
8. Лий, Р. Решение за суперстреса. С., 2010
9. Люис, Д. Стресът. Прозорец, С., 1994
10. Попов, Н. Психология. Медицинска психология. НСА ПРЕС, С., 1999.
11. Савова, З. Медицинска психология, С., 2012
12. Саймънтън, К., С. Матюс-Саймънтън, Дж. Крайтън. Личност, болест, стрес и здраве. Сиела, С, 2009
13. Домусчиева-Роглева, Г. Предсъстезателна тревожност и стрес в спорта. София, 2009.

Допълнителна

1. Серван-Шрайбер, Д. Да излекуваме тревожността, депресията и стреса без лекарства и психоанализа. Изток – Запад, С., 2004
2. Сиймън, Дж., Д. Кенрик. Психология. НБУ, С., 2002
3. Шулц, Д. Психология на растежа. НИ, С., 2004
4. Милев, В., Мечков, К. Медицинска психология. СУ, 1981
5. Христозов, Хр. Медицинска психология. С., МФ, 1989

Конспект по Медицинска етика и деонтология

1. Същност на медицинската етика. Основни понятия – етика, морал, деонтология. Исторически основи. Морално-етични норми в Хипократовата клетва и сестринското обещание на Флоранс Найнтингел. Принципи и правила на медицинската етика.
2. Наказателна, гражданска и административна отговорност на медицинския практик. Понятие за вина и престъпление. Класификация на професионалните престъпления и пропуски в клиничната практика. Нещастни случаи. Ненаказуеми медицински пропуски.
3. Отговорност за неотзоваване при повикване на медицинска помощ. Прилагане на нови методи и средства за лечение. Експеримент върху човека. Международни и национални норми при клинични проучвания.
4. Евтаназия – понятие, историческо разбиране, съвременни аспекти на проблема. Документни престъпления в медицинската практика. Нарушение на санитарно-хигиенните норми и нормите за съхраняване на отровни и наркотични вещества.
5. Органодарителство и трансплантация на тъкани и органи. Правно регулиране. Непредпазливи действия и бездействие на медицинския практик – понятие, видове и отговорност.
6. Нови деонтологични проблеми в съвременното общество.
7. Етични аспекти на взаимоотношенията между здравния работник и пациента. Фактори, влияещи върху взаимоотношенията здравен работник – пациент. Нравствени правила за поведението на здравния работник в процеса на взаимодействието с пациента, близките му и колегите.
8. Права на пациента в документи и нормативи на международни здравни организации. Информирано съгласие – дефиниция, аргументи за и против, условия за валидност, елементи, видове, правила при осигуряването на информирано съгласие. Конфиденциалност – професионални, морално-етични норми.

9. Морално-етични проблеми на здравните грижи за хронично и терминално болните. Основни понятия – терминално болен, биологична, клинична и мозъчна смърт. Съобщаване на истината на терминално болни, аргументи за и против. Палиативни грижи. Евтаназия – същност, видове, аргументи за и против.
10. Морално-етични аспекти на репродуктивното поведение и новите репродуктивни технологии. Морално-етични проблеми, свързани с възпрепятстване и ограничаване на забременяването – контрацепция, стерилизация, аборт. Морално-етични проблеми, свързани със стерилитета и безплодието.

ЛИТЕРАТУРА

Основна:

1. Раданов, Ст. Съдебна медицина и медицинска деонтология. Сиела, София, 2006.
2. Воденичаров, Ц., С. Попова. Медицинска етика. ДАК, 2003
3. Грънчарова, Г., С. Александрова, А. Велкова, Медицинска етика. За студенти по медицина, бакалаври по здравни грижи и студенти от МК. ИЦВМИ Плевен, 2001
4. Лисаев, П. Медицинска деонтология и медицинско право. Учебно ръководство за студенти по медицина. С., 1996.
5. Лисаев, П. Евтаназията при медицински контрол на умирането и смъртта. Плевен, 1999.

Допълнителна:

1. Лисаев, П. Деонтологично-правни въпроси на медицинската практика (за медицински сестри, акушерки и асоциирани специалисти по здравни грижи). ИК „Фотон и АЯ“ ООД Плевен, 2000
2. Лъочкова, М. Медицинска етика. Ръководство за семинарни упражнения за студенти по медицина. Пловдив, 1994

Конспект по Детска педагогика

1. Педагогика на ранното детство – предмет, задачи и значение.
2. Особенности на педагогическото взаимодействие и дейността на децата в ранна възраст. Ролята на медицинската сестра за организиране на средата и приобщаване на децата в обществените възпитателни институции.
3. Играта в ранна детска възраст. Организация, планиране и ръководене на игровата дейност.
4. Възпитаване на нравствената и емоционално-волевата сфера на детето от ранна възраст.
5. Диагностика на психомоторното развитие в ранна и предучилищна възраст.
6. Кризи в детското развитие и начини за справяне с тях. Кризи на първата, третата и седмата година.
7. Поява и развитие на речта в ранна и предучилищна възраст. Ролята на възрастните.
8. Развитие на емоциите в ранна и предучилищна възраст. Условия за емоционално благополучие на детето в обществените възпитателни институции.
9. Развитие на умения и навици.
10. Същност и особености на играта в ранна детска възраст. Ролята на медицинската сестра при ръководенето на играта.
11. Дневен режим в кърмаческа и ранна детска възраст. Организация на режимните моменти и педагогическото взаимодействие с децата от ранна възраст.

ЛИТЕРАТУРА

Основна:

1. Бранкова, А., Л. Пенева, Р. Пенев. Емоционално благополучие в педагогическото взаимодействие в ранна предучилищна възраст. НБУ, 2002
2. Даскалова, Ф. Педагогика на ранното детство. Бл., 1991
3. Драгошинова, Р. Психология и педагогика на ранното детство. С., 1991

Конспект по Детска психология

1. Предмет, задачи и методи на детската психология.
2. Теории за психическото развитие на детето: Л. С. Виготски, А. Валон, Е. Ериксон, З. Фройд.
3. Възрастова периодизация.
4. Развитие на детската психика и формиране на личността през ранното детство. „Комплекс на оживлението“. Развитие на моториката.
5. Перцептивно развитие през ранна и предучилищна възраст.
6. Развитие на вниманието (преднамерено, адаптивно и организирано; дефицит на внимание и хиперактивност) и паметта. Непреднамерено и преднамерено запомняне.
7. Развитие на мисленето в ранна и предучилищна възраст.
8. Усвояване на езика и развитие на речта през ранна и предучилищна възраст. Форми на речта: монологична/диалогична, ситуативна/контекстна, вътрешна/егоцентрична.
9. Емоционално развитие през ранна и предучилищна възраст. Поява и развитие на основните емоции – радост, гняв, тъга, страх. Самооценъчни емоции – срам, вина, гордост. Емоционална саморегулация.
10. Възникване и развитие на общуването с възрастни и връстници. Структура на комуникативната дейност и възникване на основните ѝ компоненти.
11. Показатели за психичното развитие през ранна възраст. Стълбици за оценка на психичното развитие.

ЛИТЕРАТУРА

1. Витанова, Н. Детска психология. С., 1995
2. Драгошинова, Р. Психология и педагогика на ранното детство. С., 1991
3. Манова-Томова, В. Психологическа диагностика. С., НП, 1974
4. Остерийт, П. Въведение в детската психология. С. ЛИК, 2007
5. Стаматов, Р. Детска психология. С., Хермес, 2003
6. Степанов, С. Азбука на детската психология. С., Гарант-21, 2005
7. Татъзов, Т. Психодиагностика на ранното детство. С., 1999
8. Борисова, В., Р. Арнаудова. Възрастова динамика и диагностика на психичното развитие. С., 1999
9. Илиева, Г. Психология на детското развитие. С., 2002

Конспект по Социално и здравно законодателство

1. Здравно законодателство. Законови и подзаконови актове. Видове, прилагане и тълкуване.
2. Закон за здравето. Органи в системата на здравеопазването – централни и местни.
3. Закон за здравното осигуряване. Задължително здравно осигуряване: принципи на здравното осигуряване в България, НЗОК, НРД. Доброволно здравно осигуряване.
4. Закон за лечебните заведения. Лечебни заведения за извънболнична и болнична медицинска помощ – видове, създаване, структура и управление. Акредитация на лечебните заведения.
5. Закон за съсловната организация на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти. Функции, устройство, права и задължения.
6. Кодекс на труда. Колективен трудов договор. Възникване и изменение на трудовото правоотношение. Трудов договор – форма, съдържание, видове. Разграничаване на трудовия от гражданския договор.
7. Кодекс на труда. Основни права и задължения на страните по трудовото правоотношение. Видове нарушения на трудовата дисциплина, дисциплинарни наказания – видове и налагане.
8. Предпоставки на гражданската отговорност – противоправно деяние (действие или бездействие), вреда, причинна връзка, вина. Наказателна отговорност на медицинските специалисти. Умишлени медицински правонарушения: неотзоваване за медицинска помощ, незаконно практикуване. Непредпазливи медицински правонарушения – понятие. Нарушаване на тайната. Професионална и служебна тайна. Съотношение между отговорността на лекаря и медицинската сестра.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Зиновиева, Д. Медицинско право. Сиела, С., 2004
2. Еленкова, Л. Правно регулиране в здравеопазването. С., 2006
3. Раданов, С. Медицинска деонтология. Сиела, С., 2004
4. Голева, П. Отговорността на лекаря за вреди, причинени на пациента. ИК Труд и право, 2004
5. Славов, С. Лекарски грешки и лекарски деликти. Сиби, 1996
6. Зиновиева, Д. Правен режим на лечебните заведения – книга първа. Сиела, 2000
7. Зиновиева, Д., Салчев, П. Права на пациента. Сиела, 2000

Допълнителна

1. Борисов, В. Здравен мениджмънт с основи на здравната политика. ФИЛВЕСТ, С., 2003
2. Борисов, В. Синтетична социална медицина. С., ФИЛВЕСТ, 2002
3. Зиновиева, Д. Правен режим на лечебните заведения – книга втора, Сиела, 2001
4. Закони и подзаконовни нормативни актове: Етичен кодекс на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти по здравни грижи в Р. България (приет 2005 г. от БАПЗГ)
5. Закон за лечебните заведения
6. Закон за здравното осигуряване
7. Закон за здравето
8. Закон за съсловната организация на медицинските сестри, акушерките и асоциираните специалисти в Р. България
9. Закон за интеграция на хора с увреждания
10. Кодекс на труда
11. Национален рамков договор между Националната здравноосигурителна каса и Българския лекарски съюз и Съюза на стоматолозите в България
12. Наредба № 1 от 8 февруари 2011 г. за професионалните дейности, които медицинските сестри, акушерките, асоциираните медицински специалисти и здравните асистенти могат да извършват по назначение или самостоятелно, издадена от Министерството на здравеопазването. Обн. ДВ, бр. 15 от 18 Февруари 2011, изм., ДВ, бр. 50 от 01.07.2011
13. Наредба № 34 от 29 декември 2006 г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването, обн. ДВ, бр. 7 от 23.01.2007, поел. изм. ДВ, бр. 58 от 29.07.2011
14. Национална здравна стратегия – по-добро здраве за по-добро бъдеще на България. Министерство на здравеопазването. С., 2001
15. Национална стратегия за равни възможности за хората с увреждания
16. Правилник за прилагане на закон за интеграция на хора с увреждания

Конспект по Социална медицина

1. Социалната медицина като наука – определение, предмет, задачи и методи. Измерения на здравето. Детерминанти на здравето.
2. Здраве и болест. Социални фактори на здравето и болестта.
3. Социално-медицински подход – същност. Социална история на индивида в здраве и болест. Идентифициране на социално-медицински потребности. Социална терапия и социална рехабилитация.
4. Семейство и здраво. Модел за медико-социална характеристика на семейството.
5. Основни задачи на общественото здравеопазване.
6. Измерване и оценка на общественото здраве. Видове индикатори. Статистическа характеристика – понятие за честота, структура, съотношения.
7. Демографски индикатори за изучаване на общественото здраве. Показатели за статика на населението – класификация. Значение и приложение в здравеопазването.
8. Демографски индикатори за естествено движение на населението – раждаемост, плодовитост, показатели за възпроизводство. Характеристика в България.
9. Демографски показатели за естествено движение на населението. Обща смъртност – брутни, стандартизирани и специфични коефициенти. Повъзrastова смъртност. Медико-социални проблеми на детската смъртност. Характеристика на смъртността в България.
10. Средна продължителност на предстоящия живот – видове показатели. Очаквана продължителност на живота в здраве, характеристика.

11. Заболеваемост – основни понятия, източници и методи за изучаване, динамика и структура на заболеваемостта. Международна класификация на болестите.
12. Епидемиология и обществено здраве. Основни понятия в епидемиологията. Рискови фактори – определение, класификация. Епидемиология на социалнозначимите заболявания – критерии, насоки за ограничението им.
13. Профилактика – определение, видове, цел и обект. Стратегии на първична профилактика – популационна и високорискова стратегия. Вторична профилактика. Третична профилактика.
14. Здравеопазването като социална система. Здравеопазни системи – подходи за оценка. Здравна служба – определение, функции, фактори за развитие.
15. Здравна политика – същност, подходи, източници, приоритизация.
16. Първична здравна помощ – концепция на СЗО и развитие у нас. Организация на извънболничната помощ в България.
17. Организация на болничната помощ. Тенденции и перспективи.
18. Международно здравно сътрудничество. СЗО – структура и дейност. Глобална стратегия на СЗО „Здраве за всички“.
19. Приложение на демографските показатели за оценка на общественото здраве. Детска смъртност – показатели, интерпретация.
20. Заболеваемост – обща и по специални учети. Роля на медицинските професионалисти в регистриране на заболеваемостта и използване на регистрите за изучаване здравето на групи от населението
21. Заболеваемост с временна нетрудоспособност – методи за изучаване. Подходи за анализ. Показатели за инвалидност.
22. Рискови фактори за социалнозначими заболявания.
23. Ролята на медицинската сестра в профилактични дейности в извънболничната медицинска дейност.
24. Показатели за оценка дейността на болницата и болничните отделения.
25. Скрининг – видове, приложение в практиката. Роля на медицинската сестра в провеждането му.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Грънчарова, Г., А. Велкова, С. Янкуловска. Социална медицина (за бакалаври здравни грижи). Издателски център Плевен, 2012
2. Попова, С. Социална медицина. Учебник за професионално направление „Здравни грижи“. Варна, Стено, 2011.
3. Тулчински, Т., Е. Варавикова. Ново обществено здраве. Въведение в 21-ви век. Лотос 23, Варна, 2004
4. Борисов, В., Ц. Воденичаров, К. Юрукова, С. Попова. Социална медицина. Учебник за медицински колежи, София, 2004

Допълнителна

1. Маркова, Ст., В. Борисов, Зл. Глутникова, Г. Грънчарова, Н. Фесчиева, К. Юрукова, К. Чамов. Социална медицина и обществено здраве. Учебник за студенти по медицина. София, Знание ООД, 1996
2. Фесчиева, Н. Съвременна епидемиология. Варна, Конквиста, 1997

Конспект за изпит по Медицинско осигуряване при бедствени ситуации

1. Обща характеристика на бедствените ситуации. Класификация на бедствията.
2. Земетресение – обща характеристика. Характеристика на общата и медицинската обстановка. Организация на медицинското осигуряване.
3. Наводнение – обща характеристика. Характеристика на общата и медицинската обстановка. Организация на медицинското осигуряване.
4. Крупна химическа авария – обща характеристика. Характеристика на общата и медицинската обстановка. Организация на медицинското осигуряване.
5. Биологично замърсяване – действия и противодействия.
6. Радиационно заразяване – определение, форми, защита и медицинско осигуряване.
7. Средства за индивидуална защита при биологично и радиационно замърсяване.
8. Лечебно-профилактични и санитарно-хигиенни мероприятия при въздействие на радиационен фактор.
9. Основни понятия в токсикологията. Фактори, определящи развитието на острите отравяния. Класификация на острите вещества с аварийно значение.
10. Остри отравяния с нервно-паралитични бойни отровни вещества.
11. Остри отравяния с хлор.
12. Остри отравяния с амоняк и азотни оксиди.
13. Остри отравяния с въглероден оксид.
14. Гражданска защита – определение, цели и задачи. Структура на Гражданската защита.

15. Основни принципи на медицинското осигуряване при бедствия, аварии и катастрофи. Системи за медицинско осигуряване.
16. Организация и обем на първата медицинска помощ.
17. Хигиенно-противоепидемично осигуряване на населението при БАК.
18. Характеристика на биологичното огнище на заразяване.
19. Методи и средства за защита на населението при бедствия.
20. Медицинско осигуряване при терористични действия.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Попзахариева, В. Медицина на катастрофите. Знание ООД, 1995
2. Драгнев, В. Справочник. Медицина на бедствените ситуации (катастрофите). Класик Дизайн, 2004
3. Романова, Х. Бедствени ситуации, медицинско осигуряване. Колор принт. 2001
4. Хубенова, А. Неотложна и спешна медицинска помощ при остри отравяния. Repsoft. 2000

Допълнителна

1. Христосков, Л., Солаков Д. Земетресенията – опасност и противодействие. Академично издателство „Проф. Марин Дринов“. София, 2009
2. Ръководство за първа помощ, БЧК, София 2006
3. Закон за защита при бедствия.

Конспект по Принципи и методика на обучението

1. Нормативни документи за обучението на медицински сестри.
2. Цели на обучението.
3. Система на образователното съдържание. Видове знания по познавателен статус. Алгоритмите в обучението на бъдещите медицински специалисти.
4. Дидактически принципи – класификация и същност, правила за съблюдаване на принципите.
5. Методи на обучение – същност и класификация.
6. Интерактивни методи на обучение.
7. Лекцията като форма на обучение – макроструктура и микроструктура.
8. Учебно практическо занятие.
9. Методика за провеждане на клинична практика.
10. Образователни лекторати с родители и ученици.
11. Средства за обучение.
12. Същност на проверката и оценка на знания и умения. Видове контрол.
13. Дидактически тестове.
14. Проблемно обучение и приложението му.
15. Компютърно базирано обучение.
16. Проектно базирано обучение.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Младенова, С. Педагогика, първа част: Теория на възпитанието, под. ред. на Т. Попов. Габрово, 2018, изд. „ЕКС-ПРЕС“, ISBN 978-954-490-585-9
2. Младенова, С. Педагогика, втора част: Теория на обучението. Дидактика, под. ред на Т. Попов. Габрово, 2015, изд. „ЕКС-ПРЕС“, ISBN 978-954-490-464-7
3. Желева, Е. и кол. Учебно-практически занятия по общи сестрински и акушерски грижи. ИК „Комливес“, София, 2003
4. Желева, Е. Учебно-практически занятия по общи сестрински грижи. Учебник. Кн. 1. ЛИТЕРА ПРИНТ, Стара Загора, 2005
5. Митова, М. Методика на обучението по практика. График Консулт. София, 1998
6. Попов, Т., Милчева Х., Петрова Г. Принципи и методика на обучението. Учебник за медицински сестри и акушерки. Пловдив, 2006
7. Юрукова, К. и кол. Наръчник за медицински сестри в извънболничната помощ. Филвест, София, 2000

Допълнителна

1. Хендерсон, В. Основни принципи на сестринските грижи. Плевен, ИЦ МВИ, 2003

Конспект по Информатика

1. Кратка история на развитието на компютрите.
2. Характеристика на поколенията компютри.
3. Класификация на компютрите.
4. Операционна и програмна част.
5. Операционни системи – функции и задачи, компоненти, класификация, известни ОС.
6. Операционни системи с графичен интерфейс.
7. Системи за текстообработка – същност, предназначение, възможности.
8. Основни понятия.
9. Известни системи за текстообработка.
10. Електронни таблици – същност, предназначение.
11. Основни понятия.
12. Работа с електронни таблици – основни вградени функции, формули.
13. Работа с електронни таблици – най-широко разпространени електронни таблици.
14. Компютърни мрежи.
15. Локални мрежи – предназначение, възможности, топология, използване на общи ресурси.
16. Глобални мрежи. Internet
17. Компютърна обработка на медицинска и икономическа информация.
18. Бази от данни – същност, предназначение, възможности.
19. Статистическа обработка на данни.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Сепетлиев, Д. Медицинска статистика. МИФ, С., 1980
2. Гилова, В. Статистически методи – лекционен курс, достъпен на адрес http://www.nsa-virtualeducation.com/new_page_2.htm
3. Гилова, В., Д. Петкова. Статистика за начинаещи – интерактивно учебно помагало, НСА ПРЕС, София, 2012

Допълнителна

1. Азълков, П., Бърнев, П. Информатика, П. С., Просвета, 1993

МОДУЛ Курс „Водни спортове“

4.2. Проверка и оценка на знания и умения

А. Форми на текущ контрол

По време на занятията асистентът поставя оценки на работата на студентите на упражнения – по една за всеки изучаван раздел. Тези оценки се включват при определяне на крайната оценка по дисциплината.

Б. Условия за заверка на дисциплината

Студентите получават заверка на семестъра при 100% посещение на занятията.

В. Формиране на окончателната оценка по дисциплината.

Окончателната оценка е изпит, проверяващ теоретичните и практическите знания и умения на студентите.

ЛИТЕРАТУРА

1. Андонов, Ст., Н. Изов. Водноспасителен минимум, НСА, С., 2002
2. Андонов, Ст., Н. Изов, Хр. Тодоров, Ив. Мазнев. Водно спасяване в плувни басейни и водни паркове НСА, 2005, 2007, 2009, 2011
3. Гешев, П. Методика за начално обучение по ветроходство
4. Златков, Й. Ветроходство – учебник, 1996
5. Марков, Г. Кану-каяк – учебник, С., 1998
6. Попов, Ив. Плуване – учебник за НСА. С., НСА, 1998
7. Попов, Ив., Кутинчева, П. Методическо ръководство по плуване. С., НСА, 1998

МОДУЛ Курс „Ски“

ЛИТЕРАТУРА

1. Ски спорт (под ред. на проф. Иван Стайков)
2. Ски за начинаещи и напреднали

МОДУЛ Курс „ТАО“

ЛИТЕРАТУРА

Шопов, А. Туризм, алпинизъм, ориентиране. Учебник за студентите от НСА, 2020

Конспект по Права на пациента и информирано съгласие в психиатрията

1. Правата на човека в контекста на различни европейски философски направления (либерализъм, марксизъм, социални философи).
2. Основополагащи декларации и правни актове: Магна харта (1251), Хабеас корпус (1679), Английска декларация за правата (1689), Френска декларация за правата на човека и гражданина (1789).
3. Американска декларация за независимостта (1776), Американска декларация за правата – първите 10 поправки към Американската конституция (1791).
4. ООН и правата на човека. Кратка история на създаването на организацията в контекста на правата на човека.
5. Харта за правата на човека. Всеобща декларация за правата на човека. Класификация на правата в декларацията.
6. Харта за правата на човека. Международни пактове за правата на човека.
7. Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания – основни принципи на конвенцията.
8. Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания – основни права на хората с увреждания.
9. Теза за трите поколения права на човека. Философия за правата на пациента.
10. Видове права на пациента – общи и специални права.
11. Конвенция за правата на човека в биомедицината.
12. Декларация за подкрепа на пациентите в Европа.
13. Европейска социална харта.
14. Бяла книга за защита на правата на психично болните лица.
15. Актове по защита правата на човека и правата на пациента в Р. България.
16. Право на поверителност на личните данни и информацията. Специфика на психиатричната практика.
17. Медицинска документация и достъп до нея. Специфика на психиатричната практика.
18. Уведомяване на близките на пациента. Специфика на психиатричната практика.

19. Право на информация. Информирано съгласие. Специфика на психиатричната практика.
20. Право на запазване тайната на пациента. Разкриване на данни без съгласието на пациента. Специфика на психиатричната практика.
21. Доброволна и недоброволна хоспитализация. Специфика на психиатричната практика.
22. Попечителство на психично болни.
23. Закрила на лица, подложени на изследвания и предварително изразени желания (advance directive). Специфика на психиатричната практика.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Ачкова, М. Психиатрия. София, МФ, 1996
2. Еленкова, Л. Правно регулиране в здравеопазването. С., 2006
3. Зиновиева, Д. Медицинско право. Сиела, 2004
4. Зиновиева, Д., Салчев, П. Права на пациента. Сиела, 2000
5. Лисаев, П. Медицинска деонтология и медицинско право. Сиби, 1996
6. Видин, Б. Права на човека. Международноправни актове. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 1993.
7. Миланова (под ред). Психиатрия. Медицина и физкултура. София, 2013
8. Раданов, Ст. Медицинска деонтология. Сиела, 2004
9. Робертсън, А. Х., Мериле, Дж. Г. Правата на човека в света днес. Юриспрес, София, 1994
10. Съвременни стандарти за защита от дискриминация. Сборник, издание на Института за изследване на интеграцията, София, 2004
11. Хюфнер, К., Константинов, Е., Ройтер, В. Закрила на правата на човека. Международни механизми. Дружество на Обединените нации в България, София, 2002

Допълнителна

1. Ачкова, М. Приложна психология в медицината и здравните грижи, изд. „КОТИ“ ЕООД, София, 2001
2. Борисов, В. Здравен мениджмънт с основи на здравната политика. ФИЛВЕСТ, С., 2003
3. МКБ 10 – Психични и поведенчески разстройства, Национално комплексно изследване на човека, 1998
4. Спери, Л., Гудеман Д., Блекуел Б., Фолкнър Р. Психиатър на случаи, БПА
5. Шулман, Л. Изкуството да се помага на индивиди, семейства, групи. Фондация „Невронауки и поведение“.
6. Закони и подзаконови нормативни актове:
7. Етичен кодекс на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти по здравни грижи в Р. България (приет 2005 г. от БАПЗГ)
8. Гражданскопроцесуален кодекс
9. Закон за лечебните заведения, ДВ, бр. 62/09.07.1999 г. изм. и доп.
10. Закон за здравното осигуряване, ДВ, бр. 70/1998 г. изм. и доп.
11. Закон за здравето, ДВ, бр. 70/2004 г. изм. и доп.
12. Закон за съсловната организация на медицинските сестри, акушерките и асоциираните специалисти в Р. България. ДВ, бр. 46 от 3.06.2005 г., поел. изм. ДВ, бр. 101 от 28.12.2010
13. Закон за интеграция на хора с увреждания

14. Наредба № 1 от 8 февруари 2011 г. за професионалните дейности, които медицинските сестри, акушерките, асоциираните медицински специалисти и здравните асистенти могат да извършват по назначение или самостоятелно, издадена от Министерството на здравеопазването, Обн. ДВ, бр. 15 от 18 февруари 2011 г., изм. ДВ, бр. 50 от 01.07.2011
15. Национална стратегия за равни възможности за хората с увреждания
16. Правилник за прилагане на Закон за интеграция на хора с увреждания

Конспект по Обслужване на пациенти с психични разстройства

1. Организация на психиатричната помощ в Р. България – доболнична психиатрична помощ. Ролята на медицинската сестра за подобряване на качеството на психично-здравното обслужване в доболничната помощ.
2. Организация на психиатричната помощ в Р. България – болнична психиатрична помощ. Ролята на медицинската сестра за подобряване на качеството на психично-здравното обслужване в болничната помощ.
3. Същност на трудовата и социалната рехабилитация. Обект, цел, задачи, видове.
4. Законодателна основа на социалната и трудовата рехабилитация в европейските страни и в Република България.
5. Методи, форми, средства за трудова и социална рехабилитация.
6. Персоналът и работата, свързана с рехабилитацията – трудова и социална.
7. Връзка и взаимна зависимост между трудовата и социалната рехабилитация.
8. Лица и групи – потребители на услуги за социална и трудова рехабилитация в психиатрията.
9. Особенности и специфика на Дом за лица с деменции.
10. Особенности и специфика на Дневен център за деца и младежи с умствени увреждания.
11. Устройство, особенности и специфика на комплекс за социални услуги за деца и семейства.
12. Особенности и специфика на центровете за социална рехабилитация и интеграция за лица с психически увреждания.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Ачкова, М. Психиатрия, София, МФ, 1996

2. Миланова, В. Психиатрия. Медицина и физкултура, София, 2013
3. Белоев, Й. Грижи за болния и сестринска техника. София, МИ АРСО, 2000
4. Васильева, В. Социологические концепции исследования инвалидности. Социологический сборник. Выпуск 7. Москва: Социум, 2002
5. Голдберг, Д., Бенджамин, С., Крийд Ф. Психиатрия в медицинската практика. Фондация „Невронауки и поведение“, 1992
6. Милчева, Хр. и колектив. Сестрински и акушерски грижи. Учебно пособие за МК, Ст. Загора, КОТА 2004
7. Ритър, С. Ръководство по психиатрично сестринство. Фондация „Невронауки и поведение“. София, 1995
8. Франк, В. Психиатрия. Медицинско издателство Шаров, 1995

Допълнителна

1. МКБ 10 – Психични и поведенчески разстройства, Национален център за комплексно изследване на човека 1998
2. Ачкова, М. Приложна психология в медицината и здравните грижи. КОТИ ЕООД, София, 2001
3. Спери, Д., Блекуел Б., Фолкнър Р. Психиатрични формулировки на случаи. БПА
4. Шулман, Л. Изкуството да се помага на индивиди, семейства, групи. Фондация „Невронауки и поведение“.

Закони и подзаконови нормативни актове

1. Етичен кодекс на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти по здравни грижи в Р. България (приет 2005 от БАПЗГ)
2. Закон за лечебните заведения, ДВ, бр. 62/09.07.1999 г. изм. и доп.
3. Закон за здравното осигуряване, ДВ, бр. 70/1998 г. изм. и доп.
4. Закон за здравето, ДВ, бр. 70/2004 г. изм. и доп.
5. Закон за съсловната организация на медицинските сестри, акушерките и асоциираните специалисти в Р. България – ДВ, бр. 46 от 3.06.2005, посл. изм. ДВ, бр. 101 от 28.12.2010
6. Закон за интеграция на хора с увреждания
7. Национален рамков договор между Националната здравноосигурителна каса и Българския лекарски съюз и Съюза на стоматолозите в България
8. Наредба № 1 от 8 февруари 2011 г. за професионалните дейности, които медицинските сестри, акушерките, асоциираните медицински специалисти и здравните асистенти извършват по назначение или самостоятелно
9. Национална стратегия за равни възможности за хората с увреждания
10. Правилник за прилагане на Закон за интеграция на хора с увреждания

Конспект по Кинезитерапия в гериатрията

1. Стареене и функционално натоварване, хипокинезия и стареене (Теория на Матеев); стареене и старост.
2. Първично и вторично стареене; здравословно стареене; успешно стареене; стареене и здраве.
3. Стареене и физическа активност, физическа активност и здраве; физическа активност и функционални възможности; физическа активност и физическо, умствено и психоемоционално благополучие; физическа активност и дълголетие.
4. Организация на занимания с физически упражнения и спорт за възрастни и стари хора – национален и световен опит.
5. КТ в гериатрията – основни насоки за борбата с т.нар. гериатрични гиганти: имобилизация, нестабилност/падания, инконтиненция, интелектуален упадък.
6. Цели, задачи, средства, методически особености, форми, принципи, дозировка в КТ при възрастни и стари хора.
7. Особенности на КТ при гериатрични пациенти с кардиореспираторни заболявания.
8. Особенности на КТ при гериатрични пациенти с остро или преходно нарушение на мозъчното кръвообращение.
9. Особенности на КТ при гериатрични пациенти с метаболитен синдром.
10. Особенности на КТ при гериатрични пациенти със заболявания и травми на опорно-двигателния апарат. КТ в профилактиката на паданията и последиците им.
11. КТ в профилактиката и лечението на проявите на климактеричния синдром.
12. КТ при инконтиненция.
13. Остеопороза и КТ.
14. КТ при неврози и психози в напреднала и старческа възраст.
15. Старческа деменция и КТ.

ЛИТЕРАТУРА

Основна:

1. Теория и методика на лечебната физкултура. Под ред. на Г. Каранешев, М. и Ф. С., 1991
2. Ръководство за практически упражнения по лечебна физкултура. Под ред. на Г. Каранешев и Л. Венова, М. и Ф., 1991
3. Григоров, Ф. Гериатрия. ИЦ МУ – Плевен, 2005
4. Venova, L. Adapted Physical Therapy for Elderly People, in Vocational Training in Adapted Physical Therapy, ed. by J-C De Potter, H. Coppenolle, A. Peteghem

Допълнителна

1. An Aging World. Physical Therapy Implications and Training Strategies. World Confederation for Physical Therapy, International Institute on Aging (United Nations - Malta), 1992
2. Guccione, A. Geriatric Physical Therapy. Mosby, 2000

Конспект по Мултидисциплинарен екип в социалните дейности и здравните грижи

1. Мултидисциплинарната работа в сферата на социалните дейности и здравните грижи. Развитие на мултидисциплинарните практики в контекста на стратегическото планиране за развитие на социалните услуги в България.
2. Концепциите за социално включване и за комплексния характер на потребностите и проблемите на клиентите и мултидисциплинарната работа в областта на социалните и здравните услуги.
3. Ефективност на мултидисциплинарната работа в екип в социалните дейности и здравните грижи. Фактори, влияещи върху ефективността на мултидисциплинарната социална работа в екип.
4. Базови ценности и принципи на мултидисциплинарната работа в екип в сферата на социалните дейности и здравните грижи. Етични основи на мултидисциплинарната работа в екип. Бариери пред реализирането на мултидисциплинарната работа в екип по социални дейности и здравни грижи.
5. Организационни модели на мултидисциплинарна работа в екип в социалните дейности и здравните грижи. Форми на мултидисциплинарна работа в екип. Предизвикателства пред мултидисциплинарната социална работа в екип в социалните дейности и здравните грижи.
6. Управление на мултидисциплинарната социална работа в екип в сферата на социалните дейности и здравните грижи. Основни функции и задачи на управлението.
7. Мултиведомствена работа в сферата на социалните дейности (социални услуги, здравни услуги, образование) – групи за вземане на решение, консултации и обучение, базирана в даден център доставка на услуга, управлявана от координатор доставка, екип за оперативна доставка на услуга.

8. Принос на мултиведомствената дейност за развитието на отделните ведомства. Роли и отговорности на ведомствата. Ключови фактори и умения за междуведомствена дейност в сферата на социалните и здравните услуги.
9. Определение за мултидисциплинарен екип в социалната работа и здравните грижи. Основни характеристики на ефективно функциониращия мултидисциплинарен екип. Предимства и недостатъци в дейността на мултидисциплинарния екип.
10. Основни компетенции за работа в мултидисциплинарен екип. Система от знания, умения и нагласи за мултидисциплинарна работа. Функции и роли на социалния работник в мултидисциплинарния екип. Интегриране на знания, умения, ценности, етични принципи, култура на работа, основани на доказателства интервенции, използване на нови модели на професионална дейност, непрекъснато учене.
11. Структура на мултидисциплинарния екип. Модел на връзките и взаимодействията в мултидисциплинарен екип за работа по случай. Функция и роля на ползвателя на мултидисциплинарна услуга.
12. Равнища на участие на клиента при предоставяне на мултидисциплинарна услуга – индивидуално равнище, екипно равнище, включване на семейството на потребителя на услуга. Модели на вземане на решения в мултидисциплинарния екип – демократичен, консенсусен, анархичен и лидерски модел. Съдържателна специфика на моделите и продуктивност на дейността.
13. Модели на мултидисциплинарен екип. Модел на ключовия работник (model of keyworker) и модел за управление на случай (case management). Организационно-технологична схема на модела на ключовия работник (model of keyworker) – фази на работа, технологична специфика на отделните фази от работния процес. Основни роли в модела на ключовия работник.
14. Организационно-технологична схема на модела за управление на случай (case management) – фази на работа, технологична специфика на отделните фази от работния процес. Основни роли в модела на ключовия работник.
15. Създаване на мултидисциплинарен екип. Етапи на процеса на създаване на екип.
16. Обучение на мултидисциплинарния екип – планиране, целенасоченост, вариативност и перманентност. Аспекти и сфери на обучението – тясно професионално и мултидисциплинарно.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Методика за управление на случай за закрила на дете в риск от отдел „Закрила на детето“. ДАЗД, С. 2010
2. Нунев, С. Модел за подкрепа при социална работа с отделен случай. Научен алманах на ВСУ „Черноризец Храбър“, серия „Общество и личност“, 2000, кн. 1.
3. Нунев, С. Основи на социалната работа. Изд. „Антос“, Шумен, 2001
4. Онийт, С. Воденето на случай в психиатричната практика. БПА, С., 1999
5. Шулман, Л. Изкуството да се помага на индивиди, семейства и групи. Изд. на Фондация „Невронауки и поведение“, С., 1996
6. Ewers, M., Schaeffer, D. (Hrsg.) (2000): Case Management in Theorie und Praxis. Bern,
7. Gottingen, Toronto, Seattle. Interprofessional education for qualifying social work. London: Social Care Institute for Excellence, 2007
9. Multi-agency working: a detailed study. Mary Atkinson, Anne Wilkin, Alison Stott, et al. Research report, January 2002

10. Multidisciplinary Team Working: From Theory to Practice. Mental Health Commission, January, Dublin, 2006

Допълнителна

1. Case Management Society of America: www.cmsa.org
2. Case Management Society United Kingdom: <http://www.cmsuk.org/>
3. Case Management Standards for the U.S. American Social Worker Association: http://www.socialworkers.org/practice/standards/sw_case_mgmt.asp
4. CMSA - Case Management Society of America (1995): Standards of Practice for Case Management. Little Rock
5. Ewers, M. (2000): Das anglo-amerikanische Case Management: Konzeptionelle und methodische Grundlagen. In: Ewers, M., Schaeffer, D. (Hrsg.) (2000): Case Management in Theorie und Praxis. Bern, Gottingen, Toronto, Seattle. S. 53-86
6. Ewers, M. (2000a): Case Management im Schatten von Managed Care: Sozial- und gesundheitspolitische Grundlagen. In: Ewers, M., Schaeffer, D. (Hrsg.) (2000): Case Management in Theorie und Praxis. Bern, Göttingen, Toronto, Seattle. S. 29-53
7. Moxley, D P. (1997): Case Management by Design. New York.
8. Reis et al. (2006): Fallmanagement in der Arbeit mit Arbeitslosen. Ein kritischer Leitfaden. Frankfurt am Main.
9. This is an international project utilizing case management: <http://www.spi-research.de/spi%20pdfs/SOLITAIRE.pdf>

Специализиран английски език

ЛИТЕРАТУРА

1. Kondova, V., N. Marinova, T. Hristakieva. English for the Sporting World – Ready, Go! C., НСА ППЕС, 2003
2. Cambridge Coordinated Science: Biology by Jones and Jones. CUP, 1993
3. Soars. The New Headway Elementary and Pre-Intermediate. OUP, UK, 200

Конспект по Основи на психиатричното сестринство

1. Организация на психиатричната помощ в Р. България – нормативна рамка.
2. Национална здравна стратегия 2007–2013.
3. Специфичен език и метод на психиатричното сестринство.
4. Сестринска оценка.
5. Планиране на сестринско обслужване в психиатрията.
6. Изпълнение на плана за сестринско обслужване при оказване на психично здравна помощ.
7. Оценка на сестринско обслужване при оказване на психично здравна помощ.
8. Сестринска работа по случай в психиатрията и процес на терапевтична комуникация.
9. Сестринска работа по случай в психиатрията – формулировка по случай.
10. Мултидисциплинарен клиничен екип и ролята на психиатричната сестра в него – екипно съвещание.
11. Мултидисциплинарен клиничен екип и ролята на психиатричната сестра в него – обсъждане на случай.
12. Съгласие на пациента за лечение – специфика в психиатричната практика.
13. Поверителност на медицинската информация – специфика в психиатричната практика.
14. Предотвратяване и справяне с насилието. Оценка на риск за агресия.
15. Предотвратяване и справяне с преднамереното себеувреждане. Оценка на риск за суицид.
16. Приемане на рискови пациенти в психиатричната практика. Оценка на поведение. Рапорти между смените.
17. Наблюдение и контрол (супервизия) на пациентите в психиатричната практика. Оценка на поведение. Рапорти между смените.
18. Оценка за рецидив и странични ефекти от лечението в психиатричната практика.

19. Терапевтично приложение на невролептици, антидепресанти, тимостабилизатори и транквилизатори.
20. Електрошокова терапия в психиатричната практика

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Ачкова, М. Психиатрия, София, МФ, 1996
2. Миланова, В. Психиатрия. Медицина и физкултура, София, 2013
3. Белоев, Й. Грижи за болния и сестринска техника. София, МИ АРСО, 2000
4. Голдберг, Д., Бенджамин, С., Крийд Ф. Психиатрия в медицинската практика. Фондация „Невронауки и поведение“, 1992
5. Милчева, Хр. и колектив. Сестрински и акушерски грижи. Учебно пособие за МК, Ст. Загора, КОТА 2004
6. Ритър, С., Ръководство по психиатрично сестринство. Фондация „Невронауки и поведение“. София, 1995
7. Франк, В. Психиатрия. Медицинско издателство Шаров, 1995

Допълнителна

1. МКБ 10 – Психични и поведенчески разстройства. Национален център за комплексно изследване на човека, 1998
2. Ачкова, М. Приложна психология в медицината и здравните грижи. КОТИ ЕООД, София, 2001
3. Спери, Л., Гудеман Д., Блекуел Б., Фолкнър Р. Психиатрични формулировки на случаи, БПА
4. Шулман, Л. Изкуството да се помага на индивиди, семейства, групи. Фондация „Невронауки и поведение“

Конспект за изпит по Клинична практика I

1. ЛПЗ – видове. Правилник за вътрешния ред.
2. Санитарно-хигиенни изисквания към ЛПЗ.
3. Организация на сестринския труд. Роля и компетенции на МС.
4. Асептика и антисептика. Стерилизация – видове.
5. Асептика и антисептика. Дезинфекция – видове. Организация на ВБИ.
6. Подреждане на свободно и заето болнично легло.
7. Подреждане на кърмаческо и хирургично легло с тежко болен. Смяна на бельо.
8. Грижи за новородено и кърмаче – къпане, повиване, грижи за кожата и кожните гънки, тоалет на очи, уши и нос.
9. Сутрешен тоалет на тежко болен и дете.
10. Профилактика на декубитус и мацерация.
11. Грижи за двигателната активност и физическото удобство на болния и болното дете.
12. Приемане, изписване и превеждане на болен. Болнична документация.
13. Физическо развитие и неговите особености през различните периоди на човешкия живот. Соматоскопия, антропометрия и физиометрия.
13. Нервно-психическо развитие на личността. Наблюдение на външния вид и общото състояние на болния и болното дете.
14. Визитация – подготовка, провеждане и извеждане. Организация на работа на МС в детско заведение.
15. Приемане и предаване на дежурство. Дневен и нощен рапорт.
16. Хранене на здравия човек. Рационално хранене.
17. Хранене на кърмачето – видове, начини. Режим на хранене на кърмачето
18. Приготвяне на детски храни и млечни смеси.

19. Организация на лечебното хранене. Изготвяне на требвателен лист. Получаване, разпределение и раздаване на храната.
20. Хранене на тежко болно дете и възрастен болен. Изкуствено хранене.
21. Изследване и регистриране на дишане. Грижи при патологични отклонения. Кислородотерапия.
22. Измерване и регистриране температурата на болното дете и възрастен болен. Грижи при патологични отклонения.
23. Изследване и регистриране на пулс. Грижи при патологични отклонения.
24. Вземане и изпращане на фекалии за изследване. Регистриране на дефекацията на кърмаче, дете и възрастен болен.
25. Вземане и изпращане на урина за изследване.
26. Измерване на диуреза и определяне на специфичното тегло на урината.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Младенова, С. Методика на обучението по практика по специалностите от професионално направление „Здравни грижи“. София, изд. Централна медицинска библиотека, 2015
2. Бакалов, Й. Грижи за болното дете и сестринска техника. София, МФ, 1990
3. Белолев, Й. Грижи за болния и сестринска техника. София, МИ АРСО, 2000
4. Виткова, Н. Ръководство по сестринска диагноза. Плевен, 2001
5. Желева, Е. и колектив. Учебно-практически занятия по общи сестрински и акушерски грижи. ИК „Комливес“, София, 2003, първа и втора част
6. Кръстева, Н. Теоретични основи на сестринските грижи. Пловдив, 2005
7. Мухина, С., Тарновская, И. Теоретични основи на сестринските грижи. Издателски център на МУ – Плевен, 2006
8. Стамболова, И. Сестрински грижи при соматични заболявания, МУ-София, ЦМБ, С., 2012 г.

Допълнителна

1. Тодоров, В. Вътрешни болести. Издателски център на МУ – Плевен, 2002
2. Милчева, Хр. и кол. Сестрински и акушерски грижи. Учебно пособие за МК, Ст. Загора, КОТА, 2004 г.
3. Митова, М. Методика на обучението по практика. „График Консулт“, София, 1998
4. Попов, Т., Милчева Х., Петрова Г. Принципи и методика на обучението. Учебник за медицински сестри и акушерки. Пловдив, 2006
5. Радев, Д. Операционна и превързочна техника. Учебник за операционни медицински сестри и акушерки. София: Горекс Прес, 2002
6. Стамболова, И., Чанева, Г. Технически фишове и протоколи за здравни грижи. София 2004
7. Танев, Е., Манов, Е. и колектив. Ръководство за манипулации в медицинската практика. Ст. Загора, 2000
8. Тончева, Ц. Ръководство по специални сестрински грижи. Плевен, 2001
9. Хаджиев, Ал., И. Карагъзов. Акушерство. За студенти по медицина. София: МФ.
10. Юркова, К. и колектив. Наръчник за медицински сестри в извънболничната помощ. София: Филвест, 2000
11. Hamilton G., First Aid for Children, DK Publishing, Inc, 2006

12. Robinson J., RN, MSN, CCRN, Hendler C., RN, CCRN, Nursing Procedures made Incredibly Easy, SpringHouse, PA, 2008
Schilling J., RN, MSN, Nursing Facts made Incredibly Quick, Lippincott Williams & Wilkins, 2008

Конспект Клинична практика II

- 1 Запознаване със състоянието на болния. Клинични данни.
- 2 Физиотерапия. Физиолечебни средства според реакциите и начина на действие. Местно приложение на суха топлина. Местно приложение на влажна топлина. Местно приложение на сух и влажен студ.
- 3 Клизми – видове, фактори, показания и противопоказания.
- 4 Грижи за болен с метеоризъм. Поставяне на газова тръба.
- 5 Общи правила за прилагане на лекарства и начини на приемане. Изписване на лекарствени средства.
- 6 Получаване, подреждане и разпределение на лекарствени средства. Спешен шкаф.
- 7 Ентерално приложение на лекарства при деца и възрастни.
- 8 Парентерално приложение на лекарства при деца и възрастни.
- 9 Поставяне на капки в уши, очи, нос, инхалации при деца и възрастни. Прилагане на лекарства чрез кожа и лигавици.
- 10 Устройство на спринцовка и подготовка за инжектиране – общи правила. Аспириране от ампула, флакон и банка.
- 11 Въвкожна инжекция. Туберкулинови проби.
- 12 Подкожна инжекция. Техника, усложнения. Дозиране и приложение на инсулин. Дозиране и приложение на хепарин.
- 13 Кожно-диагностични проби.
- 14 Мускулна инжекция при деца и възрастни. Правила и техника. Усложнения при мускулна инжекция.
- 15 Венозна инжекция. Правила и техника.
- 16 Разтваряне и дозиране на антибиотици.
- 17 Венозна инфузия – правила, техника и цел.

- 18 Видове инфузионни разтвори според осмоларитета.
- 19 Видове инфузионни разтвори – според състава.
- 20 Кръвни групи – определяне, роля и място на медицинската сестра.
- 21 Подготовка за хемотрансфузия. Роля и място на медицинската сестра.
- 22 Вземане на кръв за биохимични изследвания.
- 23 Вземане на кръв за хемокултура – правила и техника.
- 24 Микробиологично изследване на урина и фекалии.
- 25 Вземане на носен, гърлен, ушен секрет – правила и задължения на медицинската сестра.
Вземане и изпращане на храчки за изследвания.
- 26 Пункции – общи правила и задължения на медицинската сестра при извършването им.
- 27 Подготовка за лумбална пункция. Изпращане на пунктат за изследване. Подготовка за коремна пункция. Изпращане на пунктат за изследване.
- 28 Подготовка за плеврална пункция. Изпращане на пунктат за изследване. Подготовка за костномозъчна пункция. Изпращане на пунктат за изследване.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Младенова, С. Методика на обучението по практика по специалностите от професионално направление „Здравни грижи“. София, изд. Централна медицинска библиотека, 2015
2. Бакалов, Й. Грижи за болното дете и сестринска техника. София, МФ, 1990
3. Белоев, Й. Грижи за болния и сестринска техника. София, МИ АРСО, 2000
4. Виткова, Н. Ръководство по сестринска диагноза. Плевен, 2001
6. Желева, Е. и колектив. Учебно-практически занятия по общи сестрински и акушерски грижи. ИК „Комливес“, София, 2003
7. Кръстева, Н. Теоретични основи на сестринските грижи. Пловдив, 2005
8. Мухина, С., Тарновская, И. Теоретични основи на сестринските грижи. Издателски център на МУ – Плевен, 2006
9. Терзиева, Г. Сестрински грижи в педиатрията, 2013
10. Александрова, М. и кол. Грижи за болния и сестринска техника. МУ – София, ЦМБ, С., 2015
11. Добрилова, П., Г. Янкова. Педиатрични сестрински грижи. МУ – София, ЦМБ, С., 2020
12. Милчева, Хр. Основи на сестринските и акушерските грижи, Стара Загора, 2009

Допълнителна

1. Тодоров, В. Вътрешни болести. Издателски център МУ – Плевен, 2002
2. Милчева, Хр. и колектив. Сестрински и акушерски грижи. Учебно пособие за МК, Ст. Загора, КОТА, 2004
3. Митова, М. Методика на обучението по практика. „График Консулт“, София, 1998
4. Попов, Т., Милчева Х., Петрова Г. Принципи и методика на обучението. Учебник за медицински сестри и акушерки. Пловдив, 2006
5. Радев, Д. Операционна и превързочна техника. Учебник за операционни медицински сестри и акушерки. София, Горекс Прес, 2002
6. Стамболова, И., Чанева, Г. Технически фишове и протоколи за здравни грижи. София, 2004

7. Танев, Е., Манов, Е. и колектив. Ръководство за манипулации в медицинска практика. Ст. Загора, 2000
8. Тончева, Ц. Ръководство по специални сестрински грижи. Плевен, 2001
9. Хаджиев, Ал., И. Карагъзов. Акушерство. За студенти по медицина. София: МФ
10. Юрукова, К. и колектив. Наръчник за медицински сестри в извънболничната помощ. София: Филвест, 2000
11. Hamilton Gill., First Aid for Children, DK Publishing, Inc, 2006
12. Robinson J., Hendler C. Nursing Procedures made Incredibly Easy, SpringHouse, PA, 2008
Schilling J., RN, MSN, Nursing Facts made Incredibly Quick, Lippincott Williams & Wilkins, 2008

Конспект за изпит по клинична практика III

1. Организация и характер на работата на медицинската сестра в Хирургично отделение.
2. Десмургия. Видове превръзки. Общи правила при извършването им. Задължения и отговорности на сестрата. Превръзки на глава и тил.
3. Превръзки на гръден кош и корем.
4. Превръзки на горен и долен крайник.
5. Сестрински грижи за пациент в предоперативен и следоперативен период.
6. Запознаване с организацията на работа на медицинската сестра в Операционен блок.
7. Подготовка на превързочен материал, операционно бельо и облекло за стерилизация. Роля, задължения и отговорности на медицинската сестра. Подготовка на инструментална и анестезиологична масичка за операция.
8. Хирургична обработка на ръце. Обличане на операционно облекло.
9. Организация и характер на работата на медицинската сестра в Детско отделение. Първи грижи за новороденото. Сестрински грижи за болното кърмаче и дете.
10. Специални сестрински грижи за деца с хипотрофии. Специални сестрински грижи за деца с храносмилателни разстройства.
11. Специални сестрински грижи за деца с кашлица, хипертермия и гърчове. Поведение на медицинската сестра. Хиповитаминози. Рахит – профилактика.

12. Организация и характер на работа във Вътрешно отделение. Анализ на състоянието на болния и оценка на сестринските грижи. План за сестрински грижи. Сестрински метод. Сестринска диагноза – същност и значение. Етапи на формиране на сестринска диагноза.
13. Сестринско досие. Изготвяне на план за сестрински грижи.
14. Подготовка на пациента за изследване със заболявания на дихателната система. Специални сестрински грижи за пациент със заболявания на дихателната система.
15. Подготовка на пациента за изследване при заболявания на сърдечносъдовата система. Специални сестрински грижи за пациент със заболявания на сърдечносъдовата система
16. Подготовка на пациента за изследване при заболявания на храносмилателната система. Специални сестрински грижи за пациент със заболявания на храносмилателната система
17. Подготовка на пациента за изследване при заболявания на черния дроб, жлъчните пътища и панкреас. Специални сестрински грижи за пациент със заболявания на черния дроб, жлъчните пътища и панкреас.
18. Подготовка на пациента за изследване при заболявания на отделителната система. Специални сестрински грижи за пациент със заболявания на отделителната система.
19. Подготовка на пациента за изследване със заболявания на ендокринната система. Специални сестрински грижи за пациент със заболявания на ендокринната система.
20. Подготовка на пациента за изследване със заболявания на кръвта и кръвотворните органи. Специални сестрински грижи за пациент със заболявания на кръвта и кръвотворните органи.
21. Сестрински подход и специални медицински грижи за хора в напреднала възраст.
22. Обучение на пациента за съхранение и прилагане на лекарства в домашна обстановка.
23. Организация на трудотерапията и културотерапията.
24. Специални сестрински грижи за пациент със заболявания на сърдечносъдовата и нервната система.
25. Специални сестрински грижи за пациент със заболявания на опорно-двигателния апарат.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Александрова, М. и кол. Грижи за болния и сестринска техника. МУ – София, ЦМБ, С., 2015
2. Белолев, Й. Грижи за болния и сестринска техника. София, МИ АРСО, 2000
3. Виткова, Н. Ръководство по сестринска диагноза. Плевен, 2001
4. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи: Практико-приложни аспекти. Кн. 1. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
5. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи: Практико-приложни аспекти. Кн. 2. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
6. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи: Теоретични аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2008
7. Кръстева, Н. Теоретични основи на сестринските грижи. Пловдив 2005
8. Радев, Д. Операциона и превързочна техника. Учебник за операционни медицински сестри и акушерки. София, Горекс Прес, 2002

9. Тончева, Ц. Ръководство по специални сестрински грижи. Плевен, 2001

Допълнителна

1. Желева, Е. Сестрински и акушерски грижи – философски аспекти. Учебник. Кн. 3. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2013
2. Тодоров, В. Вътрешни болести. Издателски център МУ – Плевен 2002 г.

Конспект по Клинична практика IV

1. Организацията на работа в съответните домове.
2. Сестрински грижи при приложение на помощни средства при лица с увреждания. Обучение в дейности във всекидневния живот при степен на инвалидност.
3. Грижи при лица с умствени и физически увреждания.
4. Организацията на работа в детска ясла. Приемане на дете в детска ясла.
5. Провеждане на занятия по конструиране и изобразителна дейност. Провеждане на говорни занимания – видове.
6. Организация и провеждане на бодърстването. Свободни и подвижни игри.
7. Сестрински грижи при заболявания на ендокринната система – захарен диабет.
8. Сестрински грижи при деца с хипертонична болест. Сестрински грижи при заболявания на дихателната система.
9. Сестрински грижи при заболявания на отделителната система.
10. Сестрински грижи при заболявания на кръвта и кръвообразуващите органи. Сестрински грижи при деца с ревматична болест.
11. Поведение на медицинската сестра при деца с алергични заболявания и гърчове.
12. Обработка на асептична рана. Сваляне на конци. Обработка на септична рана. Дренажи.

13. Сестрински грижи при болни с операции на дихателната система.
14. Сестрински грижи при болни с операции на стомашно-чревния тракт. Сестрински грижи при болни с кръвотечения.
15. Сестрински грижи при болни с урологични заболявания. Сестрински грижи при болни с нервно-хирургични заболявания.
16. Сестрински грижи при болни с операции на жлъчен мехур, жлъчни пътища, панкреас.
17. Сестрински грижи в травматологията – изкълчвания и фрактури.
18. Подготовка за изследване и специални сестрински грижи за болни със заболявания на обмяната на веществата.
19. Изследвания при болни с тиреотоксикоза и микседем. Специални сестрински грижи за пациент с тиреотоксикоза и микседем.
20. Изследвания при болни с хематологични заболявания. Специални сестрински грижи.
21. Изследвания при болни със заболявания на опорно-двигателния апарат.
22. Поведение на медицинската сестра при ухапвания на змии и насекоми. Алергичен шок. Поведение на медицинската сестра при остри коронарно-мозъчни инциденти.
23. Поведение на медицинската сестра при остри отравяния.

ЛИТЕРАТУРА

Основна:

1. Стамболова, И. Сестрински грижи при соматични заболявания. МУ – София, ЦМБ, С., 2012
2. Иванова, Д. Организационни аспекти на болничното лечение при пациенти с остър миокарден инфаркт. МУ – София, ЦМБ, С., 2020
3. Димитрова, М. Мениджмънт на грижите и превенция на усложнения при пациенти с колостомата. МУ – София, ЦМБ, С., 2015
4. Белоев, Й. Грижи за болния и сестринска техника. София, МИ АРСО, 2000
5. Виткова, Н. Ръководство по сестринска диагноза. Плевен, 2001
6. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практически аспекти. I книга. Габрово, 2007
7. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – теоретични аспекти. Габрово, 2008
8. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практически аспекти. II книга. Габрово, 2007
9. Кръстева, Н. Теоретични основи на сестринските грижи. Пловдив, 2005
10. Радев, Д. Операционна и превързочна техника. Учебник за операционни медицински сестри и акушерки. София, Горекс Прес, 2002
11. Тончева, Ц. Ръководство по специални сестрински грижи. Плевен, 2001

Допълнителна

1. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практически аспекти. III книга. Габрово, 2012
2. Тодоров, В. Вътрешни болести. Издателски център на МУ – Плевен, 2002

Конспект по Клинична практика V

1. Сестрински грижи при болни с херния, остра чревна непроходимост. Сестрински грижи при остро възпаление на апендикса.
2. Сестрински грижи при травми на бъбрека и пикочния мехур. Сестрински грижи при болни с цистит, уретрит и пиелонефрит.
3. Сестрински грижи при болни с кървяща язва.
4. Сестрински грижи при болни с фрактури на крайниците, увреждания на ставите – навяхвания и изкълчвания.
5. Изработване на план за сестрински грижи на болен с неврологично заболяване. Подготовка на болен за изследване с неврологично заболяване. Подготовка и участие в извършването на лумбална пункция.
6. Специални сестрински грижи при заболявания на периферната нервна система – радикулити, плексити, дискова херния и диабетна полиневропатия.
7. Специални сестрински грижи при пациенти с ДЦП.
8. Грижи на медицинската сестра за болен с исхемичен мозъчен инсулт – задоволяване на променените основни нужди и рехабилитация на остатъчните явления. Хранене на болен с пареза на гълтачния нерв.

9. Сестрински грижи за болни с хеморагичен мозъчен инсулт – основна симптоматика и участие в провеждане на диагностичните изследвания.
10. Специални сестрински грижи при пациенти с епилепсия.
11. Специфика на работа на медицинската сестра в Център за психично здраве. Структура и организация на работата в Център за психично здраве.
12. Задачи на медицинската сестра при приемане, превеждане и изписване на болен. Задължения на сестрата при обслужването на болните. Обучение на болния и неговите близки със социално-правните аспекти на заболяването им.
13. Задължения на м.с. при подготовката за изследване на психично болен. Роля на медицинската сестра в подхода и лечението на пациенти със зависимост. Профилактика на зависимостите.
14. Специални сестрински грижи при психични разстройства в детска възраст. Специални сестрински грижи при пациенти с психични разстройства в напреднала и старческа възраст.
15. Интензивни сестрински грижи – същност и видове. Изработване на план за сестрински грижи в интензивен сектор.
16. Наблюдение, контрол и поведение на медицинската сестра при пациенти, включени на монитор и перфузор.
17. Сестрински грижи при болни, включени на изкуствена вентилация. Поддържане на централен венозен път. Водно-електролитно и алкално-киселинно равновесие.
18. Поведение на медицинската сестра при пациент в шок.
19. Запознаване с организацията на работа на медицинската сестра в АГК и Неонатология. Работа с документация
20. Първи грижи за новороденото – оглед, първа баня, антропометрия. Профилактични мероприятия при новороденото. Специфични грижи при недоносеното новородено.
21. Задачи на медицинската сестра относно поддържане и запазване на лактацията. Грижи за двигателната активност и хранителния режим на родилката.
22. Специални сестрински грижи за родилка с цезарово сечение, патология в лактацията и пуерперални инфекции на външни и вътрешни полови органи.
23. Специални сестрински грижи при новородено с физиологична жълтеница. Специални сестрински грижи при новородено с хемолитична болест.
24. Специални сестрински грижи при жена с доброкачествени и злокачествени тумори на женската полова система.
25. Специални сестрински грижи при пациенти със стомашно-чревни инфекции.
26. Специални сестрински грижи при пациенти с въздушно-капкови инфекции.
27. Специални сестрински грижи при пациенти с хепатит.
28. Специални сестрински грижи и социално-терапевтична помощ при пациенти със СПИН.
29. Задължения на медицинската сестра при работа с инфекциозно болен пациент.
30. Интензивно лечение при инфекциозни заболявания.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Димитрова, А. Организация и управление на интензивните грижи. МУ – София, ЦМБ, С., 2020
2. Димитрова, А. Мениджмънт на грижите при изгаряне. МУ – София, ЦМБ, С., 2019

3. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практически аспекти. I книга. Габрово, 2007
4. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практически аспекти. II книга. Габрово, 2007
5. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – теоретични аспекти. Учебник. Габрово, 2008

Допълнителна

1. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. III книга. Габрово, 2012

Конспект Клинична практика VI
Терапевтично отделение

1. Анализ на състоянието на пациента. Сестринска диагноза при болни със заболявания на дихателната система.
2. Задължения на медицинската сестра при подготовка за изследвания, лечение и профилактика на болните със заболявания на ДС. Специални сестрински грижи при болни с остър бронхит, бронхопневмония, плеврит, ТВС, рак на белите дробове.
3. Анализ на състоянието на пациента. Сестринска диагноза при болни със заболявания на сърдечносъдовата система. Задължения на медицинската сестра при подготовка за изследвания, лечение и профилактика на болните със заболявания на ССС.
4. Специални сестрински грижи при остра и хронична левостранна и десностранна сърдечна недостатъчност, ритъмни и проводни нарушения, ИБС, инфаркт на миокарда, хипертонична криза.
5. Анализ на състоянието на пациента. Сестринска диагноза при болни със заболявания на храносмилателната система. Задължения на медицинската сестра при подготовка за

изследвания, лечение и профилактика на болните със заболявания на храносмилателната система.

6. Специални сестрински грижи при остър и хроничен гастрит, язвена болест на стомаха и дванадесетопръстника, рак на стомаха, колити и ентероколити, остро кръвотечения от ГИТ.

Очно отделение

1. Запознаване с организацията на работа в Очно отделение. Документация. Специфични сестрински грижи в Очно отделение.
2. Роля на медицинската сестра при подготовката на очно болен за изследване – очни дъна, вътреочно налягане, изследване на конюнктивален секрет и проходимост на слъзния апарат.
3. Задължения на медицинската сестра при подготовка на очно болен за операция. Предоперативни грижи за офталмологично болен.
4. Следоперативни грижи при офталмологично болен. Усложнения след оперативна намеса. Раздвижване на болните. Режим и хранене на болен след операция.
5. Поведение на медицинската сестра при даване на спешна помощ при травми, изгаряния с киселини и основи, попадане на чуждо тяло и глаукомен пристъп.
6. Анализ на състоянието на пациента. Сестринска диагноза при болни със заболявания на окото.

Ушно отделение

1. Запознаване с организацията на работа в УНГ. Документация. Специфична роля на медицинската сестра. Правила на медицинската сестра при поставяне на капки и промивка на ушен канал.
2. Специални грижи при оториноларингологични заболявания. Роля и участие на медицинската сестра при извършване на прегледи и изследвания.
3. Предоперативни грижи в оториноларингологията. Подготовка за изследвания за операция. Участие на медицинската сестра при спешни случаи – епикстаксис, трахеотомия, предна и задна тампонада.
4. Следоперативни грижи в оториноларингологията. Задачи на медицинската сестра. Усложнения и борбата с тях. Грижи на медицинската сестра при трахеостомна канюла.
5. Задачи на медицинската сестра при вземане и изпращане на гърлен секрет за изследване. Задължения на медицинската сестра при извършване на аудиометрия.
6. Анализ на състоянието на пациента. Сестринска диагноза при болни със заболявания на ухото и носа.

Консултативен онкологичен център

1. Запознаване със спецификата в организацията на работата на медицинската сестра в онкологичния диспансер. Амбулаторно проследяване.
2. Изследване на болен с онкологични заболявания. Апаратни и рентгенови изследвания. Изисквания към подготовката на болния.
3. Същност и особености на сестринските грижи за онкологично болен след хирургични операции – радикални и палиативни.

4. Същност и особености на сестринските грижи за онкологично болен след хормонотерапия. Правила при работа с цитостатици и усложнения при приложението им. Същност и особености на сестринските грижи за онкологично болен при лъчелечение. Странични реакции и поведения при тях.
5. Психологични и деонтологични аспекти на взаимоотношенията при обслужване на онкологично болен. Грижи на медицинската сестра при онкологично болни в терминален стадий. Обучение на близките на болния при домашни условия. Роля и място на медицинската сестра при профилактиката на онкологичните заболявания. Конфиденциалност в отношенията и действията в работата на медицинската сестра.
6. Повишаване адаптацията на пациента към условията на здравословния му проблем. Роля на медицинската сестра за подпомагането на онкологично болния за по-добрата му социализация и интеграция в обществото.

Отделение за интензивно лечение на заболявания с терапевтична насоченост

1. Клинична смърт. Поведение на медицинската сестра при терминално болен.
2. Мониторен контрол на болните в интензивно отделение
3. Обща анестезия – същност, стадии на общото обезболяване. Апаратура.
4. Задължения на медицинската сестра при подготовката и провеждането на анестезия.
5. Усложнения, грешки и опасност по време на анестезия.
6. Анализ на състоянието на пациента. Сестринска диагноза при болни, изискващи активна реанимация.

ДКЦ

1. Запознаване с организацията на работата на медицинската сестра в специализираните и общопрактикуващите практики.
2. Умения за общуване с пациента, правилен подбор и прием.
3. Роля на медицинската сестра при първа медицинска помощ и овладяване на спешни състояния.
4. Работа със специализирани компютърни програми – Данина-джипи софт, Хипократ и други.
5. Диспансеризация на хронично болните – формиране на досие – електронен и хартиен вариант.
6. Организиране и провеждане на детска консултация.
7. Запознаване с имунизационния календар на Република България. Организиране и провеждане на имунизациите. Водене на отчетна документация и кореспонденция с РИОКОЗ.
8. Домашен патронаж – организация и провеждане. Изготвяне на график за планирани посещения.
9. Работа на медицинската сестра в манипулационна зала. Организация на работата на медицинската сестра в специализираните кабинети.

Спешен център

1. Поведение на медицинската сестра при хипертонична криза.
2. Поведение на медицинската сестра при травматичен шок.
3. Поведение на медицинската сестра при остри коронарни инциденти.
4. Поведение на медицинската сестра при клинични данни за остър корем.

5. Алергичен шок- видове. Поведение при алергичен шок.
6. Поведение на медицинската сестра при остри отравяния.

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Димитрова, А. Организация и управление на интензивните грижи. МУ – София, ЦМБ, С., 2020
2. Димитрова, А. Мениджмънт на грижите при изгаряне. МУ – София, ЦМБ, С., 2019
3. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи: Практико-приложни аспекти. Кн. 1. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
4. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи: Практико-приложни аспекти. Кн. 2. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
5. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи: Теоретични аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2008
6. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи – практико-приложни аспекти. Кн. 7. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2011

Допълнителна

1. Стамболова, И., Чанева Г. Технически фишове и протоколи за здравни грижи. София, 2004
2. Танев, Е., Манов, Е. и кол. Ръководство за манипулации в медицинската практика. Ст. Загора, 2000
3. Тодоров, В. Вътрешни болести. Издателски център на МУ – Плевен, 2002
4. Тончева, Ц. Ръководство по специални сестрински грижи. Плевен, 2001

Преддипломен стаж

ЛИТЕРАТУРА

Основна

1. Александрова, М. и кол. Грижи за болния и сестринска техника. МУ – София, ЦМБ, С., 2015
2. Бикова-Иванова, П., Т. Попова. Сестрински грижи в очната практика. МУ – София, ЦМБ, С., 2019
3. Бикова-Иванова, П., Т. Попова. Сестрински грижи при ушно-носно-гърлени заболявания. МУ – София, ЦМБ, С., 2019
4. Бикова-Иванова, П. Основни аспекти и приоритети на здравните грижи в дома. МУ – София, ЦМБ, С., 2015
5. Василева, Н. Професията медицинска сестра – мотивация и призвание. МУ – София, ЦМБ, С., 2015
6. Димитрова, А. Организация и управление на интензивните грижи. МУ – София, ЦМБ, С., 2020
7. Димитрова, А. Мениджмънт на грижите при изгаряне. МУ – София, ЦМБ, С., 2019
8. Димитрова, М. Мениджмънт на грижите и превенция на усложнения при пациенти с колостома. МУ – София, ЦМБ, С., 2015
9. Добрилова, П. Съвременни аспекти на здравните грижи при някои инфекциозни заболявания. МУ – София, ЦМБ, С., 2020
10. Добрилова, П. Сестрински грижи за пациенти с онкологични заболявания. МУ – София, ЦМБ, С., 2020
11. Добрилова, П., Г. Янкова. Педиатрични сестрински грижи. МУ – София, ЦМБ, С., 2020
12. Иванова, Д. Организационни аспекти на болничното лечение при пациенти с остър миокарден инфаркт. МУ – София, ЦМБ, С., 2020
13. Илиева, М. Здравни грижи за пациенти с коремна травма. МУ – София, ЦМБ, С., 2019
14. Милчева, Хр. Основи на сестринските и акушерските грижи. Стара Загора, 2009
15. Стамболова, И. Сестрински грижи при соматични заболявания. МУ – София, ЦМБ, С., 2012
16. Терзиева, Г. Сестрински грижи в педиатрията, 2013
17. Бакалов, Й. Грижи за болното дете и сестринска техника. София, МФ, 1990
18. Белоев, Й. Грижи за болния и сестринска техника. София, МИ АРСО, 2000
19. Виткова, Н. Ръководство по сестринска диагноза. Плевен, 2001
20. Желева, Е. Учебно-практически занятия по общи сестрински грижи. Учебник. Кн. 1. ЛИТЕРА ПРИНТ, Стара Загора, 2005
21. Желева, Е. Методика на практическата подготовка на медицинските специалисти. Монография. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
22. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи: Практико-приложни аспекти. Кн. 1. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007

23. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи: Практико-приложни аспекти. Кн. 2. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2007
24. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи: Теоретични аспекти. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2008
25. Желева, Е. Общи и специални сестрински грижи: Практико-приложни аспекти. Кн. 3. Учебник. ЕКС-ПРЕС, Габрово, 2011
26. Желева, Е. и колектив. Учебно-практически занятия по общи сестрински и акушерски грижи. ИК „Комливес“, София, 2003
27. Кръстева, Н. Теоретични основи на сестринските грижи. Пловдив, 2005
28. Мухина, С., Тарновская, И. Теоретични основи на сестринските грижи. Издателски център на МУ – Плевен, 2006

Допълнителна

1. Тодоров, В. Вътрешни болести. Издателски център на МУ – Плевен, 2002
2. Милчева, Х. и кол. Сестрински и акушерски грижи. Учебно пособие за МК, Ст. Загора, КОТА, 2004
3. Митова, М. Методика на обучението по практика. „График Консулт“, София, 1998
4. Попов, Т., Милчева Х., Петрова, Г. Принципи и методика на обучението. Учебник за медицински сестри и акушерки, Пловдив, 2006
5. Радев, Д. Операционна и превързочна техника. Учебник за операционни медицински сестри и акушерки. София: Горекс Прес, 2002
6. Стамболова, И., Чанева, Г. Технически фишове и протоколи за здравни грижи. София, 2004
7. Танев, Е., Манов, Е. и колектив. Ръководство за манипулации в медицинската практика, Ст. Загора, 2000
8. Тончева, Ц. Ръководство по специални сестрински грижи. Плевен, 2001
9. Хаджиев, А., И. Карагъзов. Акушерство: за студенти по медицина. София, МФ
10. Юрукова, К. и колектив. Наръчник за медицински сестри в извънболничната помощ. София, Филвест, 2000
11. Hamilton Gill., First Aid for Children, DK Publishing, Inc, 2006
12. Robinson J., Hendler C. Nursing Procedures made Incredibly Easy, SpringHouse, PA, 2008
13. Schilling J., RN, MSN, Nursing Facts made Incredibly Quick, Lippincott Williams & Wilkins, 2008